

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEKNOLOJİ VE BİLGİ YÖNETİMİ ANABİLİM
DALI

MEB YÖNETİM BİLGİ SİSTEMİ OLARAK DOKÜMAN
YÖNETİM SİSTEMİ (DYS) UYGULAMALARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Hasan UZUN

HAZIRLAYAN
Ayhan GÜLER

ELAZIĞ- 2019

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEKNOLOJİ VE BİLGİ YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

MEB YÖNETİM BİLGİ SİSTEMİ OLARAK DOKÜMAN
YÖNETİM SİSTEMİ (DYS)UYGULAMALARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Hasan UZUN

HAZIRLAYAN

Ayhan GÜLER

Jürimiz,tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda bu yüksek lisans / doktora tezini oy birliği / oy çokluğu ile başarılı saymıştır.

Jüri Üyeleri:

1. Dr. Öğr. Üyesi Hasan UZUN
2. Dr. Öğr. Üyesi Özcan DEMİR
3. Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Feti DURMUŞ

F. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih vesayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ömer Osman UMAR
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET**Yüksek Lisans Tezi****Yönetim Bilgi Sistemi Olarak DYS Uygulamalarının Değerlendirilmesi****Ayhan GÜLER****Fırat Üniversitesi****Sosyal Bilimleri Enstitüsü****Teknoloji ve Bilgi Yönetimi Anabilim Dalı****Elazığ - 2019; Sayfa: XII+76**

Eğitim kurumları bilgi teknolojilerini kullanma konusunda en son gelişmeleri yakından takip eden, teknolojik gelişmelere paralel olarak yeni ve güncel bilişim uygulamalarını bünyelerine taşıyan örgütler olmuşlardır. Ülkemizde de Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) bu bahsedilen bilişim sistemi gelişimini yakından takip edebilme anlamında 2012 Ekim ayından itibaren Bakanlık merkez teşkilatında kullanılmaya başlanan Doküman Yönetim Sistemi 2017 Mayıs ayı itibari ile tüm MEB kurumlarında uygulanmaya başlamıştır. DYS, okul içi süreçlerin hızlandırılması, eğitimdeki gelişmeleri daha yakından takibini sağlama, özellikle okul yönetiminin var olan iş yüklerini yönetsel süreçler içerisinde kolaylaştırma ve hızlandırma adına geliştirilmiş bir yönetim bilgi sistemidir.

Bu araştırmanın amacı; Elazığ ili merkez ilköğretim okullarındaki yöneticilerin Doküman Yönetim Sistemine ilişkin görüşlerini belirlemek ve sistemin bir değerlendirmesini yapmaktır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak “Doküman Yönetim Sistemine İlişkin Görüşler Anketi” kullanılacaktır. Ankette katılımcıların Cinsiyet, Eğitim Durumu, Kıdem, Mesleki Görev gibi bilgilerinin istendiği bir kişisel bilgi formu ile toplamda 26 maddeden oluşan görüş formu yer almaktadır. Hazırlanan ölçeğin uygulanması aşamasında araştırmanın evrenini 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Elazığ il merkezinde bulunan ilköğretim kurumu yöneticileri oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini bu evren içerisinde tesadüfi olarak seçilen yöneticiler oluşturmaktadır. Araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel analizleri için özel bir veri analizi paket programı kullanılacaktır. Verilerin çözümlenmesi için Levene Testi, Kruskall Wallis Testi, Mann-Whitney U Testi, frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma, “t-testi” ve Tek Yönlü Varyans Analizi testlerinin kullanılacak araştırmada, hata payı üst sınırı 0,05 olarak kabul edilmiştir.

Bu araştırma sonucuna göre yöneticilerin DYS ‘ye yönelik algıları belirlenip gerekli düzenlemelerin yapılması teşvik edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemi, DYS, Yönetim Bilgi Sistemleri

ABSTRACT**Master Thesis****DYS Evaluation in Practice Management Information System****Ayhan GÜLER****Fırat University****Social Sciences Institute****Technology and Knowledge Management Department****Elazığ–2019; Page: XII+76**

Educational institutions follow the latest developments in the use of information technology usage, and in parallel with technological features, they have become organizations that bring new and up-to-date information applications to their content. Since October 2012, the document management system, which has been used in the central organization of the Ministry, has been established in all MoNE institutions as of May 2017. DYS is a management information system aimed at facilitating and accelerating the workloads of the school administration, especially in the management processes, and the development of in-school procedures, providing a more detailed follow-up of our developments in education.

The aim of this research is; We make a targeted and focused evaluation of the views of the principals of Elazığ central primary school directorate connected to the Document Management System.

As a data collection tool in the research Görüş Views on the Document Management System View the Survey. A questionnaire consisting of a total of 26 items and a personal information form in which the information of the experts such as Gender, Education, Seniority and Professional Duty were requested were placed. The universe of the research for the establishment of the scale was prepared by the administrators of primary schools in Elazığ city center in 2018-2019 education and training center.

The sample of the research is the managers you randomly selected from this universe. A special data analysis for isolated statistical analysis from the research. Levene Test, Kruskal Wallis Test, Mann-Whitney U Test, frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, “t-test” and One Way ANOVA tests were used to analyze the data.

According to the results of this research, we prefer to determine the perceptions of the managers towards DYS and determine the necessary regulations.

Keywords: Educational Management Information System, DYS, Management Information Systems

İÇİNDEKİLER

ÖZET	II
ABSTRACT.....	IV
İÇİNDEKİLER	VI
TABLolar LİSTESİ	IX
ŞEKİLLER LİSTESİ	X
ÖN SÖZ	XI
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. YÖNETİM, EĞİTİM YÖNETİMİ VE BİLGİ YÖNETİM SİSTEMLERİ.....	3
1.1. Yönetimin Tarihçesi ve Tanımı	3
1.1.1. Eğitim Yönetimi	5
1.2. Bilgi Kavramı.....	6
1.3. Bilgi Yönetimi.....	7
1.3.1. Yöneticinin Bilgi Gereksinimi	9
1.3.2. Yönetimde Bilgi Kullanımı	10
1.4. Eğitim Örgütlerinde Bilgi Yönetimi	10
1.4.1. Eğitimde Bilgi Yönetimi Engelleri.....	15
1.5. Bilgi Teknolojileri.....	16
1.6. Bilgi Sistemleri.....	16
1.6.1. Yönetim Bilgi Sistemleri Nedir?	17
1.6.2. Yönetim Bilgi Sistemlerinin Temel Özellikleri	22
1.6.3. Yönetim Bilgi Sistemlerinin İşlevleri.....	22
1.6.4. Yönetim Bilgi Sistemleri Bakımından Ülkemizdeki Durum	23

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNETİM BİLGİ SİSTEMİ OLARAK DYS UYGULAMALARI	26
2.1. Avrupa Birliği Ülkelerinde ve Ülkemizde Yürütülen Eğitim Politikalarında Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Yeri.....	26
2.2. DYS Nedir?.....	28
2.3. DYS Giriş Adresleri.....	29
2.4. DYS Projesinden Beklenen Kazanımlar	29

2.5. DYS Uygulamasında Karşılaşılan sorunlar	30
2.6. İlgili Araştırmalar	31

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM	43
3.1. ProblemDurumu	43
3.2. Araştırmanın Amacı	45
3.3. Sayıtlılar	46
3.4. Sınırlılıklar	46
3.5. Araştırma Modeli	46
3.6. Evren ve Örneklem	46
3.7. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi.....	47
3.7.1. Döküman Yönetim Sistemine İlişkin Görüşlerin Değerlendirilmesi Ölçeği (DYSÖ).....	47
3.7.2. Araştırmanın Pilot Uygulaması	47
3.7.3. Kişisel Bilgi Formu	48
3.7.4. Güvenirlilik Analizi	48
3.7.5. Geçerlilik Analizi	48
3.7.6. Doküman Yönetim Sistemine İlişkin Görüş Anketi Alt Faktörleri ile İlgili İlişki İncelemeleri	49

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUMLAR	54
4.1. KatılımcılarınDemografikÖzellikleri	54
4.2. Katılımcıların Doküman Yönetim Sistemine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması	55
4.3. Doküman Yönetim Sistemine İlişkin görüşlerin Mesleki Görev Değişkenine Göre Karşılaştırılması	56
4.4. Doküman Yönetim Sistemine İlişkin görüşlerin Mesleki Kıdem Değişkenine GöreKarşılaştırılması	58
4.5. Doküman Yönetim Sistemine İlişkin Görüşlerin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması	59
4.6. Doküman Yönetim Sistemi Anket Sonuçlarının Genel Değerlendirilmesi	60

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	62
5.1. Sonuçlar.....	62
5.2. Öneriler	64
KAYNAKÇA.....	65
EKLER	73
EK-1. Orijinallik Raporu.....	73
Ek 2. Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul/Kurum Yöneticilerinin Doküman Yönetim Sistemine İlişkin Görüşleri.....	74
ÖZ GEÇMİŞ	76

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. DYSÖ Ölçeğinin Güvenirlik Analizi Sonuçları	48
Tablo 2. DYSÖ Ölçeğinin KMO ve Bartlett Testi Sonuçları	49
Tablo 3. DYSÖ Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları	50
Tablo 4. DYSÖ İlişkin Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları	51
Tablo 5. DYSÖ Ölçeği ve Alt Faktörlerinin Güvenirlik Değerleri.....	52
Tablo 6. Sosyo-Demografik Özellikler	54
Tablo 7. DYS Ölçeğine İlişkin Görüşlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Mann-Whitney U Sonuçları	55
Tablo 8. Doküman Yönetim Sistemine İlişkin Görüşlerin Mesleki Görev Değişkenine Göre Mann-Whitney U Sonuçları.....	57
Tablo 9. Doküman Yönetim Sistemine İlişkin Görüşlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Sonuçları.....	58
Tablo 10. Doküman Yönetim Sistemine İlişkin Görüşlerin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Sonuçları.....	59
Tablo 11. Doküman Yönetim Sistemine İlişkin Görüşlere Katılım Sonuçları	60

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Okulda Bilgi Paylaşımı	13
Şekil 2. Bilgi Paylaşımında Bilgi İletişim Teknolojilerinin Kullanımı	14
Şekil 3. Bilgi Sistemleri.....	17
Şekil 4. Yönetim Bilgi Sisteminin Unsurları.....	19
Şekil 5. Yönetim Bilgi Sistemleri Modeli	20
Şekil 6. Yönetim Bilgi Sistemi	21

ÖNSÖZ

Hayatın her noktasında etkinliğini koruyan sürekli bir yenilenme şeklinde devinik bir süreç izleyen bilişim teknolojilerinin yönetsel karar almadaki etkililiğine kayıtsız kalmak neredeyse imkânsız hale gelmektedir. Günümüz örgütlerinde de her alanda olduğu gibi yönetsel karar alma süreçlerinde de teknoloji etkin olarak kullanılmaktadır. Bu doğrultuda düşünüldüğünde en başta eğitim kurumları kendi paylarına düşen bilişim teknolojilerinden haberdar olmaları gerekir. Eğitim kurumları içsel yönetim süreçlerine ve kurum kültürlerine bilişim teknolojilerini dâhil etmelidirler.

Ülkemizdeki en büyük eğitimsel örgüt yapısına sahip kurum Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) dır. Önemi her geçen gün gittikçe artan bilişim sistemlerinin eğitim yönetimi ve süreçlerine dâhil edilmesi noktasında şuan uygulamada olan bu projeyle bakanlık merkezi bir sistem üzerinden tüm kurumlarının kurum içi ve kurumlar arası bilgi akışını ve işlemleri hızlandırmayı hedeflemektedir. Yönetim kademesinin her anlamda iş yüklerinin hafifletilerek milli eğitimin güçlendirilmesi düşünülmektedir. Tabi her projenin kendi içerisinde barındırdığı temel yararlılıkları olduğu gibi geliştirilmesi gereken yönleri de vardır.

“Yönetim Bilgi Sistemi Olarak DYS’nin Değerlendirilmesi” adlı bu yüksek lisans araştırması tez konusu olarak belirlenirken, DYS projesinin somut faydalarının, varsa eksik yönlerinin ve temel kazanımlarının neler olabileceği ve özellikle geleceğe yönelik bir genel değerlendirme amaçlanmıştır. Çünkü bir yönetim bilgi sistemi olarak DYS’nin şu an olduğundan daha ileri seviyeye çıkarılabilmesi özellikle milli eğitime şimdi olduğundan daha çok yarar sağlayabilmesi ancak akademik ve resmi çalışmaların yapacağı dinamik katkılarla sağlanabilir.

Araştırma konusunun belirlenmesinden, araştırmanın raporlaştırılmasına kadar her aşamasında bana destek olan, yol gösteren, bilgi ve tecrübesi ile katkıda bulunan değerli danışman hocam Sayın *Dr.Öğr.Üyesi Hasan UZUN* ’a, verilerin analizi esnasında yardımlarını esirgemeyen hocam Sayın *Dr.Öğr.Üyesi Gökhan GÖKDERE*’ye saygı ve şükranlarımı sunarım.

KISALTMALAR LİSTESİ

AYS	: Arşiv Yönetim Sistemleri
DAYS	: Doküman Arşiv Yönetim Sistemleri
DYS	: Doküman Yönetim Sistemi
EBYS	: Elektronik Belge Yönetim Sistemleri
EDYS	: Elektronik Doküman Yönetim Sistemleri
EYBS	: Eğitimde Yönetim Bilişim Sistemi
İLSİS	: İller ve İlçeler Yönetim Bilgi Sistemi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MEBSİS	: Milli Eğitim Bakanlığı Bütünleşik Yönetim Bilgi Sistemi
OBS	: Okul Bilişim Sistemi
OYBS	: Okul Yönetim Bilgi Sistemi

GİRİŞ

Globalleşme ve teknolojik gelişmeler örgütlerde yönetsel uygulamaları etkilemektedir. Yönetimin her aşamasında bilişim teknolojileri yaygınca kullanılmaya başlanmıştır. Yönetim bilişim sistemleri, kurumsal kaynak planlama sistemleri, karar destek sistemleri bu uygulamalara örnek olarak gösterilebilir. Eğitim kurumları günümüzde gelişen bilgi teknolojilerini yakından takip eden ve güncel bilişim uygulamalarını bünyelerine taşıyan örgütler olmuşlardır. Özellikle eğitim kurumlarının bilgiyi daha etkin kullanmaları ve yeni bilgi teknolojilerinden faydalanmaları toplumun bir bilgi toplumu haline gelme sürecini daha da hızlandırır.

Doğru zamanda, ilgili ve anlamlı doğru bilgi, örgütlerin yönetimine ilişkin planlama, örgütleme, yönettme ve denetim fonksiyonlarının yürütülmesinde çok önemli rol oynar. Örgütsel yapının işlerlik kazanması için bilgiyi doğru şekilde işleyen yapıların geliştirilmesi gerekir. Çünkü bilgi olmaksızın, yönetimin geleceğe yönelik planları oluşturma, bu planları uygulama ve kontrol etme imkânı yoktur (Gürsel, 2004:

Bilgi ve teknoloji, yeni yüzyılda toplumların yükleneceği yeni mesuliyetleri ve bunlardan türeyecek sorunları yok edecek ya da etkisini düşürecek iki ilaçtır. Doğru şekilde kullanılmayan bilgi ve teknoloji her ilaç gibi yan etkilerini örgüt yönetiminin her aşamasında yıpratıcı bir şekilde gösterir.

Fakat aynı zamanda bu ilaçlarla, örgütler etkili başarıya ya da yüksek başarıya hedeflerine de kavuşmuş olurlar (Bayraktar,2004: 41).

Örgütlerin yapısı ve yönetim işleri her alandaki değişim ve gelişimden etkilenir. Örgüt içerisindeki insani süreçleri temel alan, insanların mevcut yönetim anlayışını geliştiren, bilgi ve teknoloji kullanımını bir amaç değil araç olarak gören yeni yönetsel teorilerle uğraşmaktadır. Geline nokta bilişim-iletişim çalışmalarını kaçınılmaz hale getirmiş ve özellikle bilişimsel süreçlere yoğunlaşmayı zorunlu kılmıştır. Artık evrenselleşen yeni Dünya düzeninde organizasyonlar da yapılarında bu olguları dikkate almaktadırlar (Öztürk, 2001: 40). Çünkü günümüz yönetim sistemleri yeni yaklaşımları temel almaktadır. Bu noktada bilginin daha etkin ve verimli nasıl kullanılabilceği problemi gündeme gelmektedir.

Eğitim kurumlarının ortaya çıkan yeni sorunları öncekinden farklı yöntemlerle çözerek, yüksek seviyeli değişim hızına uyum sağlamaları gerekmektedir. Bu doğrultuda okul yönetici ve öğretmenlerini yeni yönetsel süreçlere hazırlamaları

zorunlu olmaktadır. Bilgi çağının okul yöneticisi ve öğretmeni, kendini yeterli görmemeli sürekli kendini geliştirmenin, farklı ve yeni düşünceleri araştırmanın, kurumunu, okulunu daha ileriye götüren her düşüncenin alıcısı ve uygulayıcısı bir dönüşüm mimarı olmanın yollarını öğrenmelidir.

Yeni bin yılda okullar, toplumun ve yaşanan çevrenin ihtiyaçlarını karşılayan bir kaynak merkezidirler. Bu nedenle okullar, çevre ve toplumun beklentilerine göre kendini geliştirmek zorundadır. Her alanda meydana gelen yeni gelişmeler doğrultusunda okul etkinliklerinin yeniden planlanması önem taşıyacaktır (Cerit, 2001: 26). Okulların yeniden yapılanma sürecinde teknoloji hayati bir rol oynayacak, okul yöneticileri ve öğretmenleri teknolojiyi kullanarak değişimi yönetebileceklerdir (Dempsey, 1993: 31). Bu sebeple günümüzde bilgi ve sistem kavramları yönetsel süreçler içerisinde gün geçtikçe daha da fazla önem kazanmaktadır.

Gelişen teknoloji ile birlikte bilgi yönetim sistemleri popülerliğini artırmaktadır. Özellikle yöneticilere bilginin toplanması, saklanması ve yönetilmesi konusunda destek sağlamakta ve çoğunlukla yöneticiler, karar verme aşamalarında yönetim bilgi sistemlerinden yararlanmaktadırlar.

Çağımızda yönetsel süreçlerin karar mekanizmalarını daha etkili ve planlı kılan yönetim bilgi sistemleridir. Bu sistemlerin araştırılması, daha iyi ve ileri düzeyde geliştirilmesi, gelecekteki yönetsel süreçlerin inşasında etkili bir gücün elde edilmesini sağlayacaktır.

Bilişim, bilgi, yönetim ve eğitim kavramlarına uzak kalmak neredeyse imkânsız gibidir. Sürekli gelişen ve gelişmeye devam eden teknoloji, hayatın hemen her alanında vazgeçilmez bir unsur olmuştur. Ülkemizde özellikle Milli Eğitim anlamında değişen ve gelişen yeni Dünya düzenini takip etmekte, diğer çağdaş ülkelerden geri kalmamaktadır. Bu doğrultuda eğitim teknolojileri Milli Eğitimimizin Sistemi içerisine dâhil edilmeye çalışılmaktadır. Bu eğitim teknolojilerinden biride bugün ilköğretim ve orta öğretim okullarımızda tüm okul içi ve okul dışı yazışma süreçleri kolaylaştırma daha da iyileştirme adına DYS yönetim bilgi sistemi olarak karşımıza çıkmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. YÖNETİM, EĞİTİM YÖNETİMİ VE BİLGİ YÖNETİM SİSTEMLERİ

Bu bölümde yönetim, yönetimin tarihi gelişimi, eğitim yönetimi kavramlarına, bilgi ve bilgi yönetim sistemlerine yer verilmektedir.

1.1. Yönetimin Tarihçesi ve Tanımı

Yönetim, yeni bir kavram değildir İnsanoğlu, kendi tarihsel sürecinin başlangıcından beri gruplar halinde yaşamış ve yönetilmiştir. Toplu halde yaşamaya başladığı günden bu zamana kadar ki geçen süre zarfında, insanlar üzerinde, dağınıkta olsa bir takım yönetim işlevlerinin izlerini görmek mümkündür (Plunket ve Attner,1992: 5). Örneğin, bir takım arkeolojik çalışmalar sonucunda bulunan ve M.Ö. 3000 tarihli bazı kil tabletler Sümerlerdeki iş, anlaşma ve çalışma kurallarına işaret etmektedirler (Mescon ve diğerleri, 1988: 39). Ayrıca eski Mısır ve Babil'den kalan tabletler Yunan ve Roma yazmaları da yönetim sanatı ile ilgili kayıtları ve tavsiyeleri içermektedirler (Plunket ve Attner, 1992: 5). Bu kaynaklardan elde edilen bilgiler ışığında yönetsel uygulamaların ve kuralların tarihin hemen her döneminde yer aldığı açıktır.

“Endüstri devrimi öncesi örgütsel hayat askeri güçlerin, dini kuruluşların ve üst tabaka sayılan hâkim sınıfın denetimi altındaydı. O dönemde yaşamış olan toplumların ekonomik varlıkları ve yaşam tarzları tarıma ve kol gücüne dayalı olduğu için karışık yönetim metotlarına pek ihtiyaç yoktu” (Rue ve Brays, 1980: 11).

Ancak bazı örgütlerde yönetim zamanla daha belirgin ve kapsamlı bir hal almıştır ve bu organizasyonları hem daha güçlü hem de uzun ömürlü hale getirmiştir. Yüzyıllar boyu varlıklarını sürdürmüş Roma İmparatorluğu ve Osmanlı İmparatorluğu buna en uygun iki örneği teşkil etmektedirler. Bu geniş ve başarılı imparatorluklarda o dönemin yönetim uygulamalarının hemen her temel faaliyetini görmek mümkündür.

Görüldüğü üzere yönetimin başlangıcını binlerce yıl öncesine kadar götürmek olasıdır. Ancak geçmişteki yönetim ve örgüt yapıları günümüzdeki yönetim yaklaşım ve uygulamalarından farklıdır. Organizasyonlar insanlık tarihi kadar eski olmalarına rağmen 20. yüzyıl öncesine kadarki süreç içerisinde bu organizasyonların faal olarak nasıl ayakta kalabileceği konusuyla ilgili sistemli bir düşünce, yaklaşım görülmemektedir. Çünkü genel anlamda insanlar organizasyonlarla para kazanmak veya politik güç elde etmek amaçlı ilgileniyorlardı, kimse onları yönetmekle ilgilenmiyordu (Mescon ve diğerleri, 1988: 40). Toplumlar büyüdükçe, örgütler genişleyip karmaşık bir hal aldıkça yeni bir sürece girilmiş ve yönetim ile ilgili yeni yaklaşımlar ortaya çıkmaya başlamıştır.

Yönetimin bilimsel olarak incelenmesi, 1830'lu yıllarda olmakla birlikte yönetim bilgi sistemlerinin gelişimi, bu yüzyılın sonlarına ve 20. yüzyılın başlarına, klasik okul yönetim sistemi diye adlandırılan çalışmalara dayandırılmaktadır (Can, 2002: 31). Yönetim bilimleri, geçerliliğini kaybetmeyen yönetsel bilgilerin sistemli hale getirilmesi ve işlenip geliştirilmesiyle oluşmuştur (Başaran, 1996: 135).

Yönetim bilimciler, yönetim ile ilgili farklı tanımlarda bulunmuşlardır.. Bu tanımlardan bazıları şu şekildedir:

“Yönetim, belirli amaçlara ulaşabilmek için insanlara iş yaptırabilme, onların yaptıkları işlerde işbirliğini gerçekleştirebilme ve koordinasyonu sağlama faaliyetleridir. Yönetim her şeyden önce bir iş ve faaliyettir. Diğer yandan bir organizasyondaki görev, sorumluluk ve ilişkiler setidir”(Alkan, 2001: 332).

Yönetim, bir grup insanı belirlenmiş amaçlara doğru yönlendirme, aralarındaki iş bölümü, iş birliği ve koordinasyonu sağlama çabalarının toplamıdır. Yönetim, yönetici ve yönetilenler arasında ahenk, uyum ve haberleşmeyi gerektirir. Amaca birlikte ulaşmanın temel koşulu budur (Eren, 2001: 3).

“Yönetim; insanların işbirliği yapmasını ve onların belli bir amaca doğru yönltilmesini sağlayan faaliyet ve çabaların tümüdür. Bu faaliyetler planlama, organizasyon, yöneltme, koordinasyon ve kontrol fonksiyonlarından oluşan karmaşık bir bütündür” (Çoban, 1997: 122).

Yönetim, bir işi çekip çevirme, idare etme ve düzenleme sanatıdır. İnsanın var olduğu günden beri; sosyal ve ekonomik durumu ile en küçük toplumsal birimi olan ailenin yönetiminden tutun da, bütün toplulukların çekip çevrilmesi, işlerinin düzenli

şekilde ve istenen amaca ulaşacak biçimde yapılması, idare edilmesi, her alanda her zaman gerekmiştir (MEB, 1997: 1).

Evrensel bir süreç olan yönetim, toplumsal yaşam kadar eski bir sanat ve gelişmekte olan bir bilimdir. Yönetim süreç olarak; bir takım faaliyet ve fonksiyonları, sanat olarak; bir uygulamayı, bilim olarak; sistematik ve bilimsel bilgi topluluğunu ifade eder (Demirtaş, 2004: 27). Yönetim maddi ve manevi imkânları, zaman ve insan unsurunu amaca en uygun biçimde kullanabilme sanatıdır. Bu sanat; özünde, sosyal, ekonomik ve kültürel ortama büyük ölçüde bağlıdır. Bu noktada insan unsuru devreye girer ve etkilemek ya da eğitilmek istenen insan olunca, her an ve her ilişkide yeniden yaratıcılık gerektirir (Kodamanoğlu, 2001: 391).

Yönetim, “ *Belirlenmiş amaçlara ulaşmak için insanların örgütlenmesi ve bu amaca doğru işbirliğinin sağlanması iş ve çabalarının bütünüdür, diye tanımlanabilir*”

Bu tanımdan çıkarılabileceğimiz özellikler şöyle sıralanabilir (Onal, 1998: 10):

- Birden çok insanın varlığı gereklidir.
- Sağlanan işbirliği daha önceden belirlenen hedefler doğrultusunda yönlendirilir.
- İnsanlar arasında işbirliği sağlanmalıdır.
- Bu çabalar amaçlara uygun olarak kurulmuş örgütlerin çatısı altında yürütülmelidir.

1.1.1. Eğitim Yönetimi

Eğitim yönetimi, hem eğitim bilimlerine hem de yönetim bilimlerine bağlı bir alandır. Eğitim yönetiminin eğitim bilimlerine bağlılığı, eğitim alanında uygulanan bir yönetim çeşidi olmasından; yönetim bilimlerine bağlılığı ise, yönetim alanında elde edilen sistemli bilgileri eğitime uygulamasından doğmaktadır (Başaran, 1996: 135). Bir başka deyişle eğitim yönetimi, toplumun eğitim gereksinimlerini karşılamak üzere kurulan eğitim örgütünü, önceden belirlenen amaçları gerçekleştirmek için, etkili işletme, geliştirme ve yenileştirme sürecidir (Demirtaş, 2004: 74). İnsan temelinde eğitim yönetimine bakıldığında “*İnsan davranışlarında istenilen davranış değişikliğini sağlamak için madde ve insan gücü kaynaklarını kullanma süreci*” olarak tanımlanabilir (Çelik, 2000: 28).

Eğitim yönetimine kuramsal bakış gerektiği 1916 yılında P.R. Mort tarafından anlaşılmıştır. Mort, bu alanda kapsamlı bir kuram olmadığından, işlerin parmak

hesabıyla yapıldığından yakınmıştır. Mort'un geliştirdiği ilkeler insanın önemini vurguluyor, eğitimsel eylemlere çevrenin katkısını ve yönetimde sadeliği gerekli görüyordu.

Eğitim yönetimi ve onun daha sınırlı bir alanda uygulaması olan okul yönetiminin temel amacı, odağındaki eğitim örgütünü eğitim politikaları ve örgütün amaçları doğrultusunda yaşatmak, etkili bir biçimde işleyen işlevsel bir durumda tutmaktır (Kaya, 1993:43-44). Yönetimin görevinin örgütü amaçlarına uygun olarak geliştirmek olduğu düşünülürse okul yönetiminin görevi de okulu amaçlarına uygun olarak yaşatmaktır. Yönetim için yapılan çok yönlü tanımlar yöneticilere çok çeşitli yetki ve sorumluluklar yüklemektedir. Bunlar eğitim yönetiminin, buna bağlı olarak da okul yönetiminin değerini yükseltip bir o kadar önemini ve kalitesini artırmaktadırlar (Hoşgörür ve Yoncalık, 2004: 360).

Örgütsel etkililik için bu görevleri yerine getirmesi gereken yönetimin de etkili olması gerekir. Etkili bir yönetim, örgütsel liderlik niteliklerini taşıyan, sürekli olarak kendini yenileyen dönüşümcü yöneticilerce yapılabilir (Demirtaş, 2004: 65). Eğer bir okul, örgütsel, yönetsel ve eğitsel amaçlarını, planlanan (tasarlanan ya da umulan) düzeyde gerçekleştirebilirse toplumda etkili olur (Başaran, 2003: 24).

1.2. Bilgi Kavramı

Bilgi, insanların etrafındaki dünyayı şekillendirme, onu sınıflandırma ve belirli biçimlerde bu dünyayı yorumlama gereksinimidir. Temel olarak insanların yaşamlarındaki belirsizliği azaltma şeklinde de tanımlanabilir (Celep ve Çetin, 2003: 9).

Bilimsel bilgi (scientific knowledge), bilinti (information) ve veri (data) örgütlerin en önemli girdileridir; örgütlerin bütün etkinliklerinin, yönetimin tüm eylemlerinin kaynağıdır; yönetim için en önemli bilişim gücüdür. Örgütlerin etkili olabilmesi, bu bilişim gücünün, örgütlerin içinde etkin olarak dolaşımını sağlayabilmelerine bağlıdır (Başaran, 2000b: 64). Bilgi, insanın zihinsel, psikolojik ve sosyolojik yeteneklerini kullanmasına olanak sağlamaktadır (Şanal M.1999: 212-213).

Bilginin toplanması ve elde edilmesi iki bakımdan önemlidir. Birincisi bu bilgiler yeni bilgi üretilmesinde kullanılacaktır. İkincisi şayet bu bilgiler örgüt açısından yeni ise ve mevcut bir problemin daha etkili biçimde çözülmesi veya bir sürecin iyileştirilmesi gibi değer ifade eden bir sonuç doğuruyorsa kurum açısından yeni üretilmiş bilgi oldukça kıymet kazanmaktadır. Kurumların iç ve dış çevrelerinden elde

ettikleri enformasyonu mevcut bilgi birikimlerini, tecrübelerini, değerlerini kurumun gelenekleriyle harmanlayıp, örgütsel bir öğrenme sürecinden geçirmek suretiyle bilgiye dönüştürebilmeleri gerekir. Kurumun veri tabanının bir parçası haline gelen söz konusu bilgi, kurum açısından yeni ve kuruma özel bir nitelik taşımaktadır (Zaim 2004: 83).

Bilgi çağında örgütlerde ve tüm eğitim kurumlarında, yönetsel gücün ve kurumsal sıçramaların başlıca kaynağı bilgi olacaktır (Başaran, 2000b: 22).

1.3. Bilgi Yönetimi

Bilgi yönetimi, örgütsel yapının, personel ve politikaların, yöntemler, süreçler ve otomasyon sistemleri de dâhil diğer kaynakların kullanımını gerçekleştiren temel bir araçtır (Akpınar, 2004: 23). Şöyle de diyebiliriz: Bilgi yönetimi bilgi biliminin doğasının organizasyonlarda uygulanan biçimidir.

Bilgi yönetimi, yeni iş dünyasının zorunlu kıldığı bilgi teknolojisi ile insan beyni arasında oluşturulması gereken sinerjik kaynaşma için gerekli olan süreçleri kapsayan ve bu sinerjik kaynaşma "enformasyon"un, "bilgi"ye dönüştürülmesi şeklinde işleyen bir yapıdır.

“Enformasyon ve bilgi kavramlarının birbirinden ayrılması bu yaklaşımın anlaşılmasını kolaylaştırır: Enformasyon bilginin hammaddesidir. Bilgisayar ekranından alınan analiz sonuçları, müşteri duyumları enformasyondur” (Baykal, 2004)

Bilgi yönetimi, ortak görev bilinciyle ortaya çıkan bilginin, üretilen karar, ürün veya hizmetlere değer katmak üzere kullanılması, var olan bilgi ve entelektüel varlıkların korunmasını, zenginleştirilmesini sağlar. Artık özellikle 1966-1995 yılları aralığında geçerli “enformasyon sistemleri” yerine algılamada en önemli değişikliğin "bilgi yönetimi sistemleri" olduğu geniş kabul görmektedir. Arz talep dengesi içerisinde sunulan hizmetin iyileştirilmesi, üretim ve temin zamanlarının kısaltılması, çalışanların yetkilendirilmesi, daha kaliteli ürünlerin ortaya konması ancak bilişim teknolojilerinin yakalanması, buradan bilginin yaratılması, yaratılan bilginin paylaşılması ve örgütler tarafından öğrenilmesi ile mümkündür (Baykal, 2004: 92).

Wiig (1997)’e göre bilgi yönetiminin iki amacı şu şekilde tanımlanmıştır(Celep, 2003:27):

1. Örgütün başarısını ve bu başarısının uygulanabilirliğini korumak için, örgütün olabildiğince zeki biçimde eylemler gerçekleştirmesini sağlamak,

2. Örgütün sahip olduğu bilgi değerini en iyi uygulamalar olarak gerçekleştirmek.

Bir örgüt için bilgi yönetiminin amacı, çalışanlarının uzmanlığını ölçme, depolama ve geleceğe yönelik hazır bir yatırım aracı haline getirme yeteneğine sahip olmaktır. Yani bilginin her seviyesinde öğrenen bir örgüt yaratılmalıdır (Celep, 2003: 27).

Bilgi yönetiminin bir diğer önemli amacı, örgütün çevresinde meydana gelen bilimsel ve teknolojik yenileşmeler ile kavramsal gelişmelerden örgütlerin zamanında haberdar olması, bunun örgütlerin iç işleyiş ağlarına yansıtılmasıdır. Bilginin üretildiği, geliştirildiği bir örgütsel yapı olarak eğitim örgütlerinin bu yenileşme ve değişimlerden zamanında haberdar olmaları büyük önem taşımaktadır (Celep, 2003: 31).

Bilgi yönetiminin etkililiği bir örgütün yeni bilgiler üretebilme ve mevcut bilgileri aktarabilme kapasitesiyle doğru orantılıdır. Bu bakımdan bilginin transferi ve paylaşılması ile örgütlerin performansı arasında yakın bir ilişki olduğu kabul edilmektedir. Bilgi yönetiminin temel amaçlarından biri de örgütlerin bilgi potansiyelinden maksimum düzeyde istifade etmek ve çalışanların birbirlerinin bilgisini kullanmak suretiyle ortak hedeflerin etkisinden yararlanarak daha fazla bilgi üretebilmeleridir. Dolayısıyla günümüzde örgütlerin en değerli varlığı olan bilginin değeri ancak onun transfer edilmesi, paylaşılması ve çalışanlar tarafından içselleştirilmesi ile ortaya çıkmaktadır.

Eğer bilgi kişilerin zihinlerinde, veri depolarında, dosyalarda veya bilgisayar belleklerinde duruyorsa organizasyon açısından fazla bir değer ifade etmemektedir. Bu doğrultuda örneğin bir işlemle ilgili yapılan bir hata düzeltilmiş olarak kaydedilmiş ancak başkalarına transfer edilememişse aynı hatayı başkalarının yapması da muhtemeldir (Zaim, 2004: 98).

İnsanlar bilgi, yeni fikirler ve yeni ürünleri yaratırlar veya tamamen işlevsel süreçleri oluşturan bağlantıları kurarlar bu nedenle bilgi yönetiminin temeli insandır. Bilgiden yararlanma bir işbirliği sürecidir. Kurum içindeki çalışanlar arasında ve kurumlar arasında bilgiden yararlanma ve bilgi transferinde; yani bilgiye dayalı yaklaşımların hemen her aşamasında etkin işbirliği olmaksızın başarılı olunamaz (Akpınar, 2004: 81).

1.3.1. Yöneticinin Bilgi Gereksinimi

Bilgi haber verir, yönlendirir, belirsizliği azaltır, daha fazla alternatif yaratır ya da ilgisiz veya faydasız olanları ortaya çıkarmaya yardım eder, bireyleri etkiler ve onları yönlendirir. Özellikle, örgütler için bilgi, gelecekteki kötü haber ve tehlike sinyallerini erkenden vermesi açısından önemlidir (Çalışkan, 2001: 9-10). Bu nedenle iyi organize edilmiş bir bilgi destek sisteminin oluşturulması ve güvenilir bilgilerin bu yolla elde edilmesi gerekir. Bilgi destek sistemi kişi, makine, yöntem ve verilerden oluşan bir yapısal süreç içerisinde organizasyonun bilgi gereksinimini karşılamak üzere planlanmış olmalıdır.

Bilgi değerli ancak kolay elde edilemeyen örgütsel bir kaynaktır. Yönetim Bilgi Sistemleri (YBS) damarlarsa, bilgi de bu damarlarda dolaşan kandır. Örgütün sonuç alıcı girişimlerde bulunabilmesi yani yönetimin amaçlarını gerçekleştirebilmesi için sürekli kararlar alması zorunludur. Alınan kararların isabetli olabilmesi, karar için kullanılan girdilerin ve bilgilerin nitelikli olmasını gerektirir (Çınar, 1996: 60).Yönetici, yönetim sürecinin her aşamasında kesintisiz bilgi akışına gereksinim duyduğundan sunulan bilgilerin kalitesi ve niteliği önemlidir (Efe, 2001:14).

Örgütlerin giderek daha fazla büyümeleri, gelişmiş bilgi ve iletişim ağları olmaksızın yönetilmelerini zorlaştırmaktadır. Bilgisayar destekli olmayan örgütlerin veri yönetiminde “desimal dosya sistemi” kullanılarak veriler arşivlenmektedir. Her birim, gereksinim duyduğu veri ve bilgileri dosyalayarak bürolarında tutarlar. Böylece aynı bilgileri içeren birden çok dosya tutulur. Bu durum bilgi tekrarı ve güncelleme sorunları yaratmaktadır. Yöneticilerin daha kısa zamanda karar verme zorunluluğunu taşımaları, rekabet avantajı sağlanması gerektiği, işlenmiş bilgilerin bilgisayarlar aracılığıyla kısa zamanda elde edilebilmesi gibi nedenlerden ötürü yönetim bilgi sistemleri artık zorunlu hale gelmektedirler (Çınar, 1996: 26).

Eğitim yöneticisinin görevlerini etkili ve sorunsuz bir şekilde gerçekleştirebilmesi için gerekli bilgileri edinmesi gerekir. Bu bilgileri edinmenin ve elde etmenin en iyi yollarından biri bilgi destek sistemlerinin kurulmasıdır. Bilgi en çok okul yönetici ve öğretmenleri için gereklidir. Bu sayede okul yöneticileri örneğin gelecek yılın bütçesini hazırlayabilir, resmi bir raporu kolaylıkla oluşturabilir veya öğretmenler ders programları için değişiklikleri hızlı bir şekilde gerçekleştirebilirler. Bunun için ilk anda gerekli olan araç “yönetim destek sistemi=yönetim bilgi sistemi” dir. Yönetim çalışmalarında bilgi ile beslenilmelidir.

Okullar yöneticilerinin liderlik özelliklerine, dönüşümcü bir bilgi gücüne sahip olmalarına gereksinim duyarlar. Bilgi kaynaklarını geliştiren ve yatırım yapan yöneticiler tüm etkinliklerde, bütçe uygulamalarında veya programlar geliştirmede okullarına daha iyi liderlik ederler ve yönetirler. Bu alanlarda iyi bir sorgulama yapabilmesi için yöneticilerin özellikle okul içinde ve dışında neler olup bittiğine dair doğru bilgilere ihtiyaçları vardır (Efe, 2001: 45).

1.3.2. Yönetimde Bilgi Kullanımı

Yönetimde bilgi, belirli amaçlara ulaşmak veya belirli bir anlayışı geliştirmek için ham verilerin bir takım işlemler sonucunda yöneticiler için faydalı ve kullanışlı hale getirilmiş şeklidir.

Bilginin her geçen gün değerinin açığa çıkması, örgütlerin dikkatlerini bilginin yönetimine odaklanmaya yönlendirmektedir. Bilgi edinmeyi, bilgiden yararlanmayı öğrenip işine bu bilgiyi katabilen örgütlerin başarılı olmaması için hiçbir neden bulunmamaktadır. Bilgiyi ve entelektüel sermayeyi etkin bir şekilde yönetme, rekabet avantajı sağlar ve bu daha kaliteli çıktıların el edilmesini teşvik eder (Akpınar, 2004:34-35).

1.4. Eğitim Örgütlerinde Bilgi Yönetimi

Eğitim yönetimi, eğitim sisteminin önceden belirlenen temel amaçlarına ulaşmasını sağlayan ve mevcut kaynakların etkili şekilde kullanılmasıyla oluşan yeni etkinlikler olarak tanımlanabilir (Erdoğan, 2000: 87). Eğitim yönetimi kapsam olarak sistemde yapılan değişiklikleri yönetirken, okul yönetimi bu değişikliklerin uygulanması ile ve bu uygulama esnasında ortaya çıkan sorunlarla ilgilenir. Eğitimde ve yönetimde meydana gelen gelişmeler okullardaki pek çok geleneksel uygulamaların sona ermesine yol açmıştır. Yeni sistemler ortaya konulmaktadır. Eğitim sistemleri içerisinde bu değişiklikleri gerçekleştirecek olan birim eğitim yöneticileri, yani kurum liderleridir. Bugün aynı türdeki birçok okul arasından bazı okulların tercih ediliyor olmasının altında yatan şey okul yönetiminin niteliği ve bilgi yönetimini kullanmadaki üstün yeterlilikleridir.

Türkiye’de eğitim sistemi temelde MEB merkezli olarak yürütülmektedir. Bakanlığın aldığı kararlar her bölgedeki eğitim kurumlarını etkilemektedir. Eğitim politikalarının uygulanmasından sorumlu olarak okul yöneticileri, eğitim sürecinin ülke

çıkarları doğrultusunda ve çağdaş eğitim anlayışına uygun olarak yürütülmesine gerekli katkıyı sağlamak için başarılı yönetsel eylemleri gerçekleştirmek zorundadırlar. Bunun için ise; okul yöneticilerinin bazı yeteneklere, niteliklere ve yönetim süreçleri konusunda temel bilgilere sahip olmaları gerekmektedir (Kaya, 1993: 132).

Günümüzde bilgi çok değişik yollardan elde edilebilir. Öyle ki, bir bilgi döngüsü ile karşı karşıya kalma söz konusudur. Bu durumda, bilginin yönetilmesi gerekmektedir. Yöneticiler yaptıkları her iş için bir bilgi temeline ihtiyaç duyarlar. Yöneticinin gerektiği zaman gerekli ve doğru bilgiye ulaşabilme sürecini yaptığı işlerdeki yönetsel araç ve eylemleri ne ölçüde kullanabildiği de belirler (Erdoğan, 2000: 190).

Yönetici, gerçekleştireceği faaliyetlerle bilginin kurumda, kimde ve nerede olduğunu, kim tarafından kullanıldığını, bu bilgiyle nelerin yapılabileceğini, bilgiyi kullanabilmek için hangi kurumsal ve davranışsal engellerin ortadan kaldırılması gerektiğini sorgulayan ve yanıtlarını arayan kişidir. Aynı zamanda kurumda bilgi ağlarının haritalarını da çıkarmalıdır. Bu ağlarda kimlerin kimlere danıştığı, kimlere güvendiği, bilgi akışının yönünün nasıl olduğu gibi bağlantılar belirlenmelidir. Böylelikle bilgi boşluklarının yönetsel süreçlerin hangi kısımlarında olduğu ve kurum içindeki bir sorunun çözümünde veya teknik bir bilgi gerektiğinde anahtar rolündeki kişilerin kimler olabileceğini anlamak mümkün olacaktır (Erengül, 1999: 96).

Okullardan ve öğretmenlerden beklentiler, bilgi toplumuna girerken artarak genişlemektedir. Hargreaves (1999)'e göre şu an var olan eğitim pratiklerinin hızla ve gün geçtikçe değişmekte olduğu, okullarda yeni mesleki bilgileri yaratacak kapasiteye ihtiyaç duyulduğu oldukça nettir. Sistemli bir bilgi yönetimiyle, okullarda bu mesleki bilginin üretiminin sağlanabileceğini vurgulanmaktadır. Bu türden bir bilgi yönetiminin nasıl olacağını yine Hargreaves, (1999: 59) aşağıdaki gibi vermektedir:

“Bilgi üretimi sosyalleşme, dışsallaştırma, içselleştirme veya birleştirme yoluyla gerçekleşmektedir. Okul yöneticileri, usta-çıraklık yöntemleriyle deneyimlerin paylaşılmasını, ortaklaşa yapılan geri-dönütlerle örtük bilginin açık bilgiye dönüştürülmesini, yaparak öğrenme yoluyla açık bilginin içselleştirilmesini ve farklı okullardan kişilerle ağ ortamında iletişime geçilmesini gözeterek bu ortamı sağlayabilmelidirler” (Hargreaves, 1999: 59).

MEB bilgiyi yönetmeyi önemsemektedir. Bunun için tüm okulların internete erişiminin sağlanması, uzaktan öğrenim sistemlerinin geliştirilmesi; tüm öğretmenler, idareciler, veliler ve öğrencilerin birbirleriyle haberleşebildikleri teknolojik altyapının

kurulması için çalışmalar başlatmıştır. Bu amaçla bilgiye erişim portalı, skool.tr, global gateway, think.com, İngilizce laboratuvarı, deprem, fizik uygulamaları gibi eğitim içerikleri yanında eğitim karar destek sistemi, (Talim Terbiye Kurulu) TTK öğretmenler portalı, MEBBİS, eğitim haber portalı gibi bilgi yönetim sistemleri oluşturulmuştur.

MEB 12 Nisan 2002 tarihli 2002/31 no'lu genelgede, okul yönetimlerine Bakanlığın internet sitesinde yayınlanan resmi yazıların günde en az bir kez düzenli olarak kontrol edilmesi görevini vermiştir. Aynı genelgede, kaynakların verimli olarak kullanılabilmesi için yazılı olarak mümkün olan her türlü bilgi ve belgenin elektronik posta olarak gönderileceğini ve alınacağını duyurmuştur.

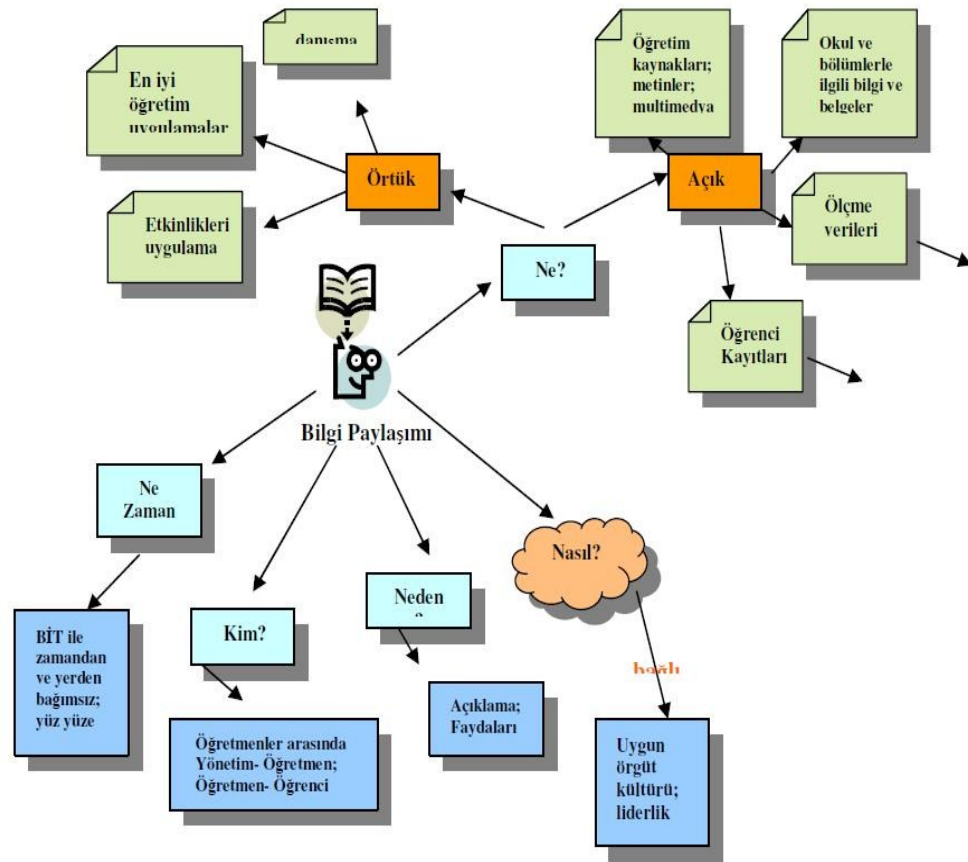
Bilgi iletişim teknolojileri, üst kademeye enformasyon sağlamada kullanılmaktadır. Ancak günümüzde kurum ve kuruluşların haricinde giderek eğitim kurumlarında da yaygınlaşan bilgi yönetimi artık sadece teknolojinin üst yönetime bilgi aktarma süreci olarak değil, okullarda öğretmenlerin ve dolayısıyla da okulun performansını artırmada kullanılmaktadır. Bilgi yönetimi sayesinde öğretmenler mesleki gelişimlerini sağlamakta; deneyim, sezi ve değerler kazanarak bilgilerini tazelemektedirler.

Bilgi yönetiminin önemli bir amacı örgüt içerisinde bilginin dönüşümünü ve paylaşımını teşvik etmek ve bunun sonucunda bireysel bilgiyi örgütsel bilgiye dönüştürmektir. Bir örgütte bilgi depolama sisteminin oluşturulması; bilgiye erişilebilirliğin artırılması; çalışanların bilginin paylaşımına ilişkin algılarının geliştirilmesi veya bilginin bir değer olarak görülmesinin sağlanmasıyla bu amaca ulaşılabilir. Eğitim kurumlarında müfredatla ilgili çeşitli yardımcı araçların yer aldığı bir bilgi deposu sistemi düşünülebilir. Burada ders planları, dersle ilgili dokümanlar, soru bankası, sunular, eğitimle ilgili gelişmeler, sunulan raporlar gibi pek çok belgenin yer aldığı bir bilgi paylaşım kaynağı oluşturulabilir ve elektronik ortamda diğerleriyle paylaşım sağlanabilir. Okulların oluşturduğu internet sayfası böyle bir bilgi paylaşım deposuna örnek olabilir. MEB'da eğitim portalı ve öğrenme portalı oluşturularak hem öğretmenlere hem öğrencilere hem velilere hem de ilgili diğer kişilere bilgi kaynağı sağlamaktadır.

Artık eğitim kurumlarının hizmet ettikleri toplumlar hızla bilgi toplumuna doğru ilerlemektedirler. Hargreaves, (1999: 51) pek çok ülkede son yaşanan eğitim reformlarının en yeni uygulamalarının diğer ülkelerdeki eğitimsel reformları etkilediğini belirtmektedir. Şu anda var olan uygulamaların zama3nı hızla geçmektedir. Okullarda

yeni mesleki bilgileri yaratacak kapasiteye ihtiyaç vardır. Bilgi üreten okullara ihtiyaç vardır. İdeal bir bilgi üreten okulda (Hargreaves, 1999: 55):

1. *Sosyalleşme*: Akıl hocalığı ve çıraklık yöntemiyle deneyimler paylaşılır,
2. *Dışsallaştırma*: Diyalog ve ortaklaşa yansıtma ile örtük bilgiler açık bilgilere dönüşür.
3. *İçselleştirme*: Yapararak yaşayarak öğrenme ile açık bilgi örtük bilgi haline dönüşür ve yeni beceriler edinilir.
4. *Birleştirme*: Farklı bilgi yapısındaki insanlar online bir internet ağı ortamında bir araya gelirler.

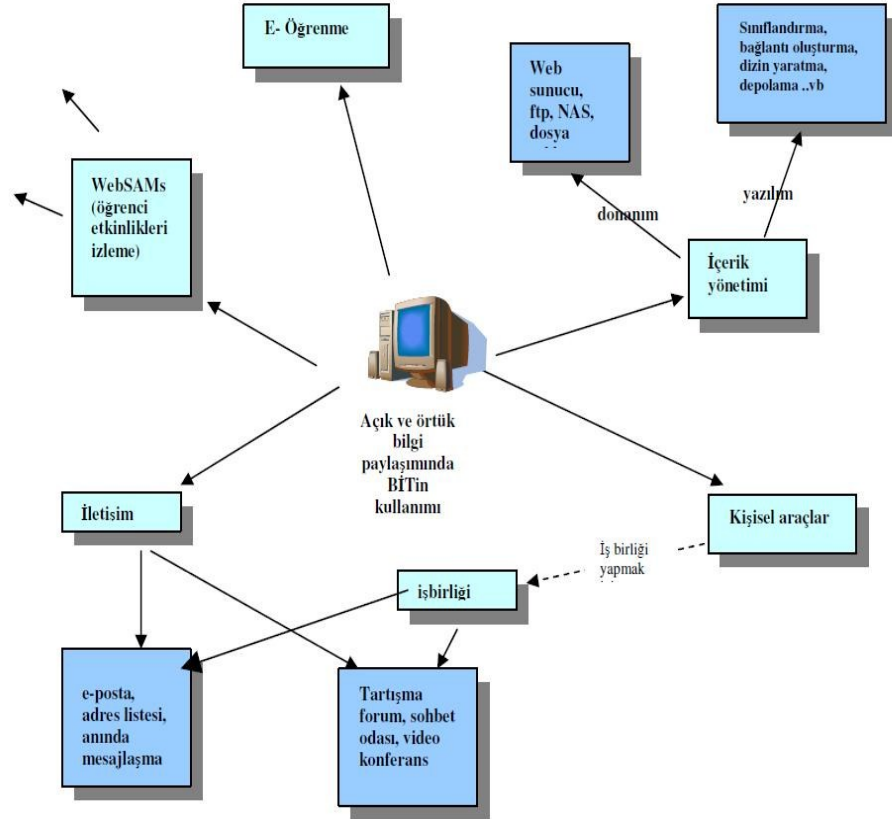

Kaynak: "Reflections on Knowledge Management in School", The Corner of the World: ICT in Education, (10.12.2010).

Şekil 1. Okulda Bilgi Paylaşımı

Şekil 1. incelendiğinde okulda bilgi paylaşım ağı gösterilmektedir. Okulda paylaşılan bilgi örtük ve açık bilgi olarak iki türdür. Okulda paylaşılan açık bilgi, öğretim kaynakları, okulla ilgili veya zümrelerle ilgili belgeler, ölçme sonuçları ve

öğrenci kayıtları olabilir. Okulda örtük bilginin paylaşılması ise etkinliklerin uygulanması, eğitimde iyi örneklerin gözlemlenmesi ve danışma sonucu oluşur. Okulda bilgi, bilişim teknolojileri sayesinde, zamandan ve mekândan bağımsız olarak veya yüz yüze, yani aynı ortamda bulunarak paylaşıla bilinir. Bilgiyi öğretmenler kendi aralarında paylaşabilirler; yönetici-öğretmen arasında paylaşım olabilir; öğretmen-öğrenci arasında da bilgi paylaşılabilir. Öğretmenler arasında bilginin neden paylaşılacağı açıklanabilir, bilgi paylaşımı sonucunda elde edilecek faydalar anlatılabilir. Bilginin nasıl paylaşılacağı uygun örgüt kültürüne bağlıdır. Bilginin niteliği ve okuldaki iletişim kanalları bilginin nasıl paylaşılacağını gösterir. Bilginin paylaşılması bilgi teknolojiler kullanarak gerçekleştirilebilir. Şekil 2.'de bilgi teknolojileri kullanılarak örtük ve açık bilginin paylaşımı gösterilmektedir.

Kaynak: “Reflections on Knowledge Management in School”, The Corner of the World: ICT in Education, (14.12.2010).

Şekil 2. Bilgi Paylaşımında Bilgi İletişim Teknolojilerinin Kullanımı

Şekil 1.'in devamı olan Şekil 2. incelendiğinde bilgi paylaşımında bilgi iletişim teknolojilerinin işlevleri açıkça görülür. Bilgisayar teknolojisi ile e-posta, mesajlaşma, tartışma bültenleri ve forumlar oluşturularak, görüntülü konuşma yapılarak işbirliği ve

iletişim sağlanır. Web sunucusu, dosyalar gibi çeşitli donanımlar kullanılarak ve sınıflandırma, izin yaratma, depolama gibi yazılımlardan faydalanılarak paylaşılabilecek içerik yönetilir. Bilgisayar teknolojisi yardımıyla elektronik ortamda öğrenme de gerçekleştirilebilir. Öğrenci etkinliklerini izleme (WebSAMs) yoluyla ğrenci kayıtları ve ğrenci lme sonuçları paylaşılabilmektedir.

1.4.1. Eğitimde Bilgi Yönetimi Engelleri

Okullarda bilgi yönetimi gelişim hızı oldukça yavaştır. Bilgi yönetimi, çeşitli kurumlarda olduğu gibi okullarda da uygulanmaya başlanmıştır. Fakat bilgi yönetimi uygulanırken pek çok engelle karşılaşılır. Davenport ve Prusak (1997: 46) bu engelleri güven eksikliği, zaman ve fırsat eksikliği, bilgiye sahip olan kişilerin dlleri, yeni bilgiyi içselleştirmede kapasite zorluğu çekilmesi, burada yaratılmadı sendromu ve hatalara karşı yönetimin hoşgörüsüzlüğü olarak sıralamaktadırlar. Fullan (2002: 1), okul rgt içerisinde bilgi yönetiminin temel süreçlerine yönelik bir çalışmasında bilgi paylaşımına karşı engelleri; yapısal ve kültürel olarak iki gruba ayırmıştır. Yapısaldır; çünkü öğretmenlerin gün içerisinde bir araya gelip düşüncelerini paylaşması ve öğretimlerini geliştirmesi için çok az zamanları vardır. Kltreldir; çünkü öğretmenlerin bilgi alışverişinde bulunma alışkanlıkları yoktur.

Eğitim Kaynakları Ulusal Bilgi Merkezi (<http://www.nicer.go.jp>) adlı ders planları ve çeşitli eğitim kaynaklarını içeren yönetim sistemi Japonya’da 2001’de kurulmuştur. Yapılan araştırmalarda bu sistemde bazı sorunların ortaya çıktığı gözlemlenmiştir. Bu sorunlar özel olarak sisteme ait sorunlar olmakla birlikte, genel olarak gizliliğin korunmasının yarattığı endişe, başkalarının bilgisini kullanmaya karşı direnç, kendi bilgisini sunmaya karşı direnç ve ders planı kaynağına ihtiyaç duymama eksikliği gibi nedenlerin ileri sürüldüğü gibi sorunsal süreçlerdir (Kato vd., 2004: 31-

33). Yapılan araştırmaların sonuçlarının en önemlilerinden biri, öğretmenlerin hemen yarısının bilgisayar kullanmada güçlük çekmekte olduklarıdır. Bu tür zorluk çekenler yeni bilgi sistemine uyum sağlamayacağından ğretmenlerin Bilgi İşlem Teknolojisi

(BİT) okuryazarlığını yükseltmek gerekmektedir. Ayrıca sisteme yardım masası ve çalışma atölyesi gibi kullanıcı desteği eklemek gerekmektedir. Genel olarak bahsedilirse, öğretmenler ders planı yapmanın önemini tam olarak takdir etmemektedirler. Potansiyel olarak öğretmenlerin birbirleriyle eğitsel bilgilerini

paylaşma ihtiyacı vardır ancak öğretmenler var olan bilgi havuzuna kendi bilgilerini eklemekte çekinmektedirler. Bunun yanında öğretmenler birbirlerinin eğitsel bilgileri hakkında yorum yapmaya ve bu bilgilerini değerlendirmeye isteksiz davranmaktadırlar. Araştırmacılar, bu problemin öğretmen topluluğunda uzun dönem bir kültürel dönüşümü gerektirdiğini vurgulamışlardır. Bunun sebebinin de bu kültürün öğretmenlerin zihin yapılarına yer etmiş olduğunun düşünülmesidir. Öğretmenler bilgi sistemlerinde gizlilik ve kendi bilgilerinin korunması konularına çok dikkat etmektedirler. Öğretmenler arasında bilgi alış-verişi ilişkisinin gözlemlendiği ancak bunun yeterince yaygın olmadığı görülmektedir.

1.5. Bilgi Teknolojileri

“Bilginin toplanması, çoğaltılması, işlenmesi, yayılması ve korunmasına yardımcı olan araçlar bilgi teknolojisi olarak tanımlanmıştır” (Samancı, 2000: 7).

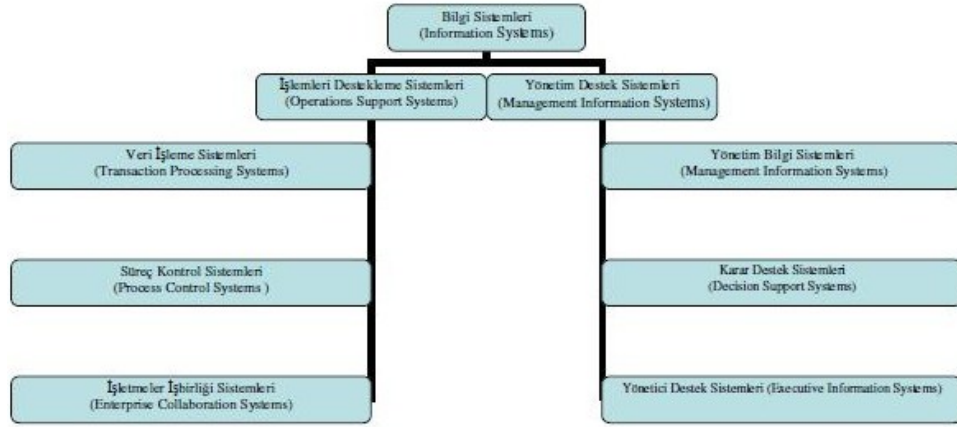
Bilgi teknolojisi, bir örgütün taşıdığı görev ve sorumlulukları gerçekleştirmek için ihtiyaç duyduğu bilgiyi yönetecek kaynaklarla ilgili temel bir kavramdır (Griffin, 1996:667). Bilişim teknolojisinin öncelikli amacı ise yönetim faaliyetlerinde ve karar almada, örgüt yapı ve işleyişini kontrol etmeye yardımcı olacak bilginin toplanması, işlenmesi ve iletilmesini sağlamaktır (İraz, 2004: 66).

Bugünün okul yöneticileri hemen bütün yönetsel süreçlerde bilişim teknolojilerinden yardım almaktadırlar. Çünkü kurumları bütün yönlerden her şekilde kuvvetli değişim rüzgârlarının etkisiyle sıklıkla değişime uğramaktadır. Örgütlerin stratejik amaçları ve işlevsel süreçleri yöneticiler ve kurum üzerinde büyük baskı yaratmakta, onları önemli ve dinamik değişimlere zorunlu kılmaktadır (Yelkikalan, 1999: 35).

Bilgi sunumu, iletişim, katılım, bilgi ve kaynak yönetimi, özel amaçlı öğretim ve öğrenme amaçları beş ayrı destek olarak bilişim teknolojilerinin temelde eğitime sağladığı katkılardır.

1.6. Bilgi Sistemleri

Bilgi sistemleri, bir örgütte karar vermeyi ve kontrolü desteklemek için bilgiyi toplayan, işleyen, depolayan ve dağıtan, birbirleriyle bağlantılı olan parçalar bütünüdür. Bilgi sistemleri, yöneticilere ve çalışanlara sorunları analiz etmede ve yeni ürünler yaratmada yardımcı olurlar (C. Laudon ve P.Laudon, 1995: 6).

Kaynak: O'BRIEN, J.A. (1999): "Management Information Systems: Managing Information Technology in the Internetworked Enterprise", U.S.A: Irwin McGraw-Hill

Sekil 3. Bilgi Sistemleri

Şekil: 3.'teki Bilgi Sistemleri bölümleri yakından incelendiğinde bilgi sistemlerinin İşlemleri Destekleme Sistemleri ve Yönetim Destek Sistemleri şeklinde iki temel yapıdan oluştuğu açıktır:

1.6.1. Yönetim Bilgi Sistemleri Nedir?

Yönetim bilgi sistemleri, yöneticilere günlük karar vermelerinde destek olarak, çok çeşitli bilgi ve göstergeler sunarak yönetim destek sistemlerinin en yaygın şekillerinden birini oluştururlar. Aynı zamanda veri işleme sistemleri tarafından güncelleştirilen veri tabanlarından kurum içi işlemlerle ilgili bilgilere erişimi de sağlarlar (O'Brien, 1999: 61). Sözlük anlamıyla yönetim bilgi sistemi:

"Bir örgütün yönetimiyle ilgili veri kaynaklarını bir dizge bütünlüğü içinde toplayıp örgütün gündelik işlerine bilgi iletim desteği sağlayan, özellikle türlü düzeylerdeki yönetim kademelerine taktik ve stratejik kararlarını başarılı kılacak nitelikte sürekli bilgi akıtmayı amaçlayan bilişim dizgesi" dir (Demirtaş ve Güneş, 2002: 172).

Özkarahan (1981: 11) ise yönetim bilgi sistemlerini, bir örgütün işleyiş, yönetim ve karar işlevlerini desteklemek için gerekli bilgiyi üreten bütünlük bir insan-makine sistemi olarak tanımlamaktadır. Yönetim bilgi sistemlerine yönelik olarak alan yazında çokça tanımlar bulunmaktadır. Bunlardan bazıları aşağıda özetlenmiştir:

Ülgen (1990: 78), yönetim bilgi sistemlerini bir örgütte yönetime, karar sürecine ve türlü kurum işlemlerine destek ve bilgi sağlayan, bilgisayar temeline dayanan bütünleşik insan-makine sistemleri olarak tanımlamaktadır.

Oguztüzün (1993: 32)'e göre ise yönetim bilgi sistemleri, bir organizasyonun işlevlerini yürütebilmesi için gerekli olan her türlü bilginin saklanması, erişilmesini, iletilmesini ve işlenmesini sağlayan sistemlerdir.

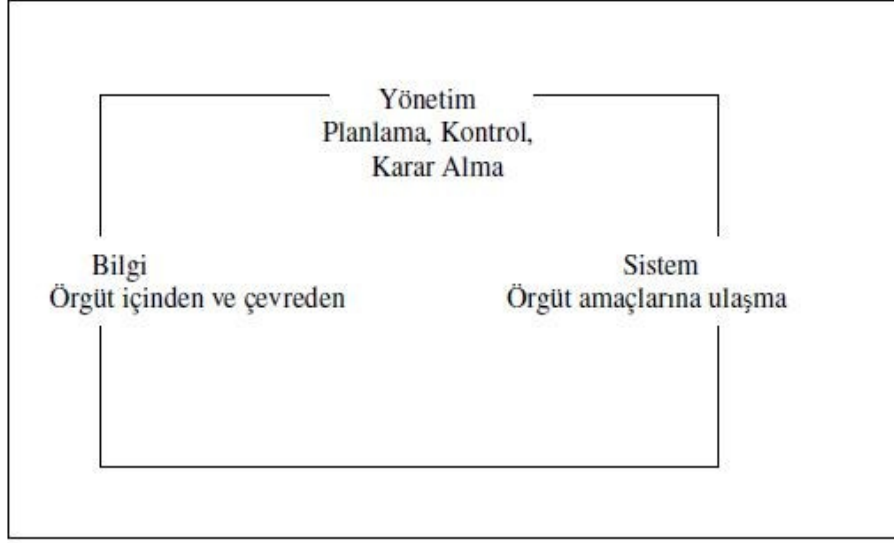
O'Brien (1999: 61)'a göre yönetim bilgi sistemleri yöneticiler tarafından yapılan karar verme sürecini desteklemek için bilgi sağlarlar.

Szilagy (1988: 641) yönetim bilgi sistemlerini iç ve dış eylemlerle ilgili geçmiş, şimdiki ve tasarlanmış bilgileri sağlayan örgütlenmiş birer sistem olarak tanımlar. Ona göre yönetim bilgi sistemleri, karar verme sürecine yardımcı olmak için uygun zamanda düzenli bilgiler sunarak, bir örgütün planlama, kontrol ve eylemsel işlevlerine destek sağlarlar.

Yönetim bilgi sistemleri (Management Information Systems), genellikle yönetim ikaz sistemleri (Management Alerting Systems) olarak da adlandırılırlar. Çünkü bu sistemler insanları ve özellikle yöneticileri sorunlar ya da fırsatların varlığı konusunda uyarırlar. Bu, yönetim bilgi sistemleri ve diğer yönetim destek sistemleri arasındaki en önemli farktır. Yönetim bilgi sistemlerinin raporları yöneticilere nerede ve ne zaman hareket etmeleri konusunda yardımcı olur (Haag, 1999: 54).

Yönetim bilgi sistemleri, farklı şekiller de raporlar sağlar. Bunlar genellikle periyodik (periodic reports) ve özetlenmiş (summarized reports) raporlardır. Periyodik raporlar (periodic reports), günlük, haftalık ya da aylık gibi önceden belirlenmiş zaman aralıklarında oluşturulan raporlardır. Özetlenmiş raporlar (summarized reports), bir sınıftaki öğrenci sayısı gibi, bilgileri bir şekilde kümeleyen raporlardır. Yönetim bilgi sistemleri aynı zamanda istisnai (exception reports) ve karşılaştırmalı raporlar (comparative reports) da sunarlar. İstisnai raporlar (exception reports) bazı tercih kıstaslarına dayalı olan eldeki bilgilerin alt kümelerini gösterir. Karşılaştırmalı raporlar (comparative reports) da benzer iki grup bilgi arasındaki ilişkileri gösteren raporlardır (Haag, 1999: 55).

Tüm bu tanımlardan yola çıkarak yönetim bilgi sistemlerinin temel olarak yönetim, sistem ve bilgi olmak üzere üç ana unsurdan oluştuklarını söyleyebiliriz (Bensghir,1996: 58).

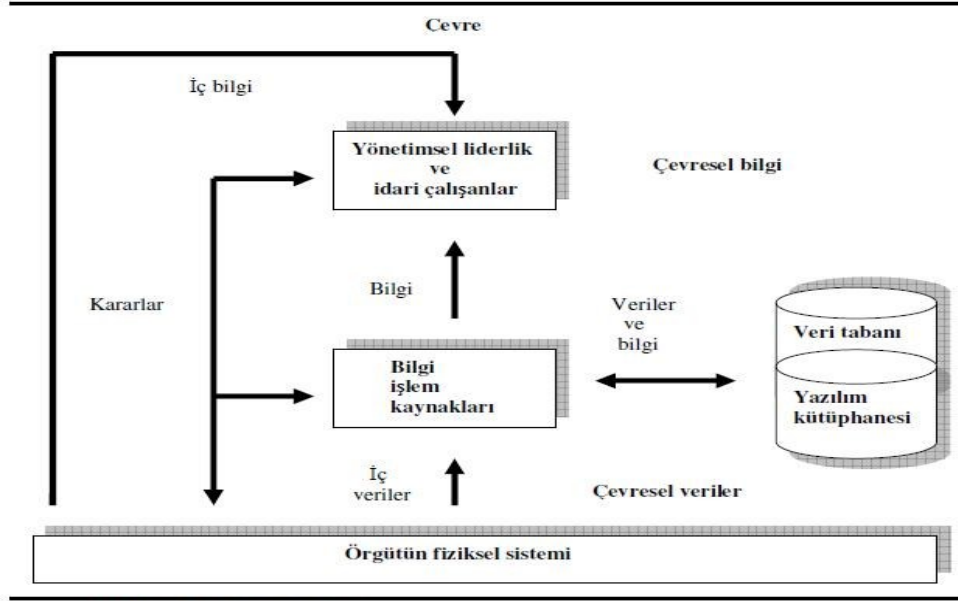
Kaynak: BENSGHİR KAYA T., “*Bilgi Teknolojileri ve Örgütsel Değişim*”, TODAİE Yayınları, Ankara:1996.

Sekil 4. Yönetim Bilgi Sisteminin Unsurları

Şekil 4.’te de görüldüğü gibi, iç ve dış kaynaklardan elde edilen verileri yönetimin karar alma sürecine hazır hale getiren sistem, temel olarak yönetim bilgi sistemi olarak adlandırılmaktadır. Ayrıca, yönetim bilgi sistemi yöneticilerin karar almalarına destek sunmanın yanı sıra, kimi sorunların çözülmesi ile ilgili kararlar alınmasına da yardımcı olurlar (Bensghir,1996: 59).

Yönetim bilgi sistemlerinin tarihsel gelişimine bakıldığında, 1950’lerde faturaları ödeme gibi basit fakat önemli işlemlerin üstesinden gelmek amacıyla işlemsel düzey sistemleri olarak tasarlandıkları görülür. 1960’lı yılların sonuna kadar, yönetim sistemleri, izleme, kontrol etmede ve 1970’lerde ise planlama ve benzetim amaçlı kullanılmışlardır. 1980’lerde bilgi sistemleri, ısmarlama karar destek sistemleri ve ilk stratejik planlama sistemleri olarak gelişmeye başlamıştır. 1990’larda ise, bilgi sistemleri, yeni bilgi işletim sistemleri, kurum çapında veriye ulaşım sağlayan uygulamalar ve iletişim ağları yardımıyla bilgiyi oluşturma veya tüm örgüte yaymaya yardımcı oluyorlardı. Günümüzde ise örgütler, sistemlere hayati derecede bağımlıdır ve ufak tefek aksaklıklarda bile hayatta kalamamaktadırlar (C. Laudon ve P. Laudon, 1995:79).

Yönetim bilgi sistemi modeli şu şekildedir:

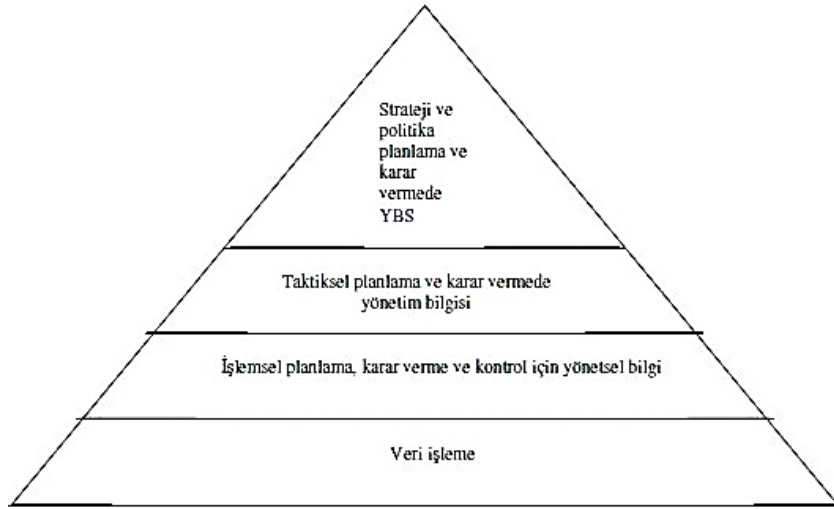
Kaynak: “The Structure Of Executive Information Systems: An Exploratory Analysis”, R. McLEOD, 1986: 20.

Sekil 5. Yönetim Bilgi Sistemleri Modeli

Şekil 5.’de de görüldüğü gibi model şunları içermektedir:

- Örgütün fiziksel yapısı hakkındaki veriler, örgütün ürün ve hizmet üretmesinde kullanılan çalışanlar, bütün imkânlar ve hammaddeler girilir.
- Sistem hakkındaki iç ve dış veriler (girdi) toplanır.
- Veriler, bilgisayar ve bilgi servisi çalışanlarını içeren bilgi sistem kaynaklarına yönlendirilir.
- Yazılım kütüphanesi (ya da toplanmış programlar) ve veri tabanı verileri bilgiye dönüştürmede kullanılır.
- Bilgi, yönetim tarafından işlemleri geliştirmek için gerekli kararlar almada kullanılır.

Davis (1988)’e göre, yönetim bilgi sistemleri bir örgütte, işlemler, yönetim ve karar verme süreçlerini desteklemek için bilgi sağlayan, bütünleşik, kullanıcı-makine sistemleridirler. Sistem, bilgisayar donanımı ve yazılımı, manüel yapılan süreçler, analiz, planlama, kontrol ve karar verme modelleri ile bir veri tabanından oluşur.

Kaynak: “Critical Appraisal of MIS”, Head, 1967: 23.

Şekil 6. Yönetim Bilgi Sistemi

Bir piramit şeklinde tanımlayabileceğimiz yönetim bilgi sistemlerinin yapısal süreçlerinin en alt düzeyinde veri işleme için gerekli bilgilerin elde edilmesi gelir. Bir sonraki düzeyde günlük işlemler ve kontrol için gerekli bilgi kaynakları; üçüncü seviyede yönetsel kontrol amaçlı, taktiksel planlama ve karar vermede yardımcı bilgi kaynakları; en tepe noktada ise yöneticiler tarafından yapılan stratejik planlama ve politika oluşturmayı destekleme amaçlı kullanılan bilgi kaynakları yer almaktadır.

Sonuç olarak, yönetim bilgi sistemleri örgütlerin hayatta kalabilmeleri için hayati bir önem taşır duruma gelmişlerdir. Yönetim bilgi sistemlerinin kurulmasında karar verme sürecindeki (hız, doğruluk, kapsamlılık) gelişmeler, bir örgütteki dağıntık grupları ortak bir amaca yönlendirme, devletle ilgili raporlama kurallarına uyma, çalışanlar ve harcamalar üzerinde daha sıkı denetimler ve değerlendirmeler yapabiliyor olabilmek gibi nedenler önemli sebeplerdendir (C. Laudon ve P.Laudon, 1995: 80).

Ülgen (1990: 95), yaptığı bir çalışmada örgütlerde yönetim bilgi sistemlerinin gerekliliğini şöyle belirtmiştir:

- Bilgilerin, planlama ve karar verme süreci esnasında gerektiği zamandan çok geç gelmesi,
- Bilgilerin gerektiği biçimde bütünleştirilmemiş olması,
- Bilgilerin kısa ve yetersiz olmaları, yöneticilerin daha ayrıntılı ve açık bilgilere gereksinim duymaları,
- Bilgilerin yöneticiye uygun biçimde verilmemesi,

- Farklı süreler zarfında gereken bilgilerin maliyetlerinin çıktılar için çok pahalı olması,
- Üretilen bilginin kimi zaman konu ile ilgisizliği.

1.6.2.Yönetim Bilgi Sistemlerinin Temel Özellikleri

Yönetim bilgi sistemlerinin genel olarak yapısal bazı temel özellikleri olmakla birlikte, bu özellikler örgütlerin amaçlarına, büyüklüğüne ve çalışan sayılarına göre değişiklik gösterebilirler. Ancak bu özellikleri daha genel ifadelerle şu şekilde sıralayabiliriz:

- *Yönetim bilgi sistemleri bütünleşik sistemlerdir*
- *Yönetim bilgi sistemleri yönetime yöneliktirler*
- *Yönetim bilgi sistemleri insan-makine etkileşimli ve bilgisayar tabanlı sistemlerdir*
- *Yönetim bilgi sistemleri yönetime ve karar sürecine desteklerler*
- *Yönetim bilgi sistemleri en iyi düzeyde veri tabanlarına sahip olmalıdırlar:*

1.6.3. Yönetim Bilgi Sistemlerinin İşlevleri

Yönetim bilgi sistemlerinin kurumlardaki işlevleri, bir sinir sistemini andırır. Yönetim bilgi sistemleri bu işlevlerini yerine getirirken çevrelerindeki tüm ilgili kaynaklardan verileri alabilmelidirler. Daha sonra veriler hızlı bir şekilde toplanır ve çevrimiçi olarak bilgisayarda işlenirler. Seçilen sonuçlar karar alacak yöneticilere gönderilir (Laver, 1972: 56).

Head (1972)'e göre, yönetim bilgi sistemlerini anlamak için sistemin temel amaçlarını dikkate almak gerekir. Buna göre yönetim bilgi sistemleri, yönetime gerekli bilgileri zamanında sunar, kaynakların dağılımında yardımcı olur ve seçeneklerin tercih edilmesine yardım ederler.

Yönetim odaklı bir bilgisayar sisteminin örgüt üzerindeki etkisinde anahtar rol, teknolojiye değil sistemin tasarlanmasındadır (Lucas, 1973: 258). Bu nedenle, örgütler yönetim bilgi sistemlerini kurarlarken şu özelliklere dikkat etmelidirler (C. Laudon ve P. Laudon, 1995: 86):

- Örgütün içinde bulunduğu çevre koşullarına,
- Örgütün yapısına,

- Örgütün kültürüne ve politikalarına,
- Örgütün çeşidine
- Örgüt içi liderliğin doğası ve çeşidine,
- Üst yönetimin sağladığı destek ve anlayış derecesine,
- Sistemin bulunduğu örgütsel düzeye,
- Sistemden etkilenen temel çıkar gruplarına,
- Sistemin yardımcı olacağı iş ve karar çeşitlerine,
- Örgütte sistemi kullanacak çalışanların duygu ve tavırlarına,
- Örgütün tarihine, bilgi teknolojilerine yapılan eski yatırımlar, var olan yetenekler, önemli programlar ve insan kaynaklarına yapılan geliştirme ödeneklerine.

Yönetim bilgi sistemleri kurulduktan sonra, toplanan bilgiler yöneticiye sunulur. ve böylece;

- Her yönetici kendi sorumluluk alanı için daha çok zaman ayırabilir,
- Veri toplamak için aynı bağlantıları yeniden kurmasına gerek kalmaz ve örgütün iş yükü azalır,
- Her yönetici kendisine gereken verileri kolaylıkla toplayabilir,
- Veri toplamak için merkezileşmiş olan kullanışlı bir alan vardır,
- Kurumsal süreçlerde yeterlilik artırılmış olur (Çınar, 1996: 27).

1.6.4. Yönetim Bilgi Sistemleri Bakımından Ülkemizdeki Durum

Okul yönetiminde, akıllıca karar vermek özellikle insan gücü, fiziksel koşullar ve maddi kaynakları yetkin kullanma konusunda çok çeşitli ve karmaşık bilgiler gerektirmektedir. Bilgisayarların varlığı ve gün geçtikçe gelişmeleri yönetsel karar vermek kavramının değişmesine sebep olmuştur. Bu sebeple bilgisayarlar okulların yönetiminde gittikçe daha da artan bir önem kazanmaya başlamışlardır.

“Ülkemizde ilk bilgisayarlar, 1960 yılında Karayolları Genel Müdürlüğü’nde kurulan IBM 650 sistemleridir” (Soysal, 1989: 10).

“1970’li yıllarda bilgisayarlar, ücret bordrolarının hazırlanması, maliyet muhasebesi, ambar hesapları ve stok kontrolü gibi sınırlı alanlarda kullanılmaktaydılar. 1980’li yıllarda kullanım alanları çeşitlenmiştir.” (Polatoğlu, 1994: 77).

1990'lı yıllarda İçişleri, Adalet, Sağlık ve Milli Eğitim Bakanlıkları yönetim bilgi sistemlerini kurma çalışmaları yapmışlardır. İçinde bulunduğumuz çağıngerektirdiği şekilde yeni eğitim modellerinin, yöntemlerinin denenmesi ve gelişmiş teknolojiyle uyumlu eğitim sistemlerinin yaratılmasına gerek duyulduğu ihtiyacından yola çıkan Milli Eğitim Bakanlığı'nda 1998 yılında; hizmet birimlerinden Film Radyo veTelevizyonla Eğitim Başkanlığı ile Bilgisayar Eğitimi ve Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nü birleştirerek Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nü oluşturmuştur.Milli Eğitim Bakanlığı adına Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü çalışmalarına başlamış, birçok projeyi hayata geçirmiş, birçok projenin de planlamasını gerçekleştirmiştir.

Hayata geçirilen projelerden en önemlileri Çağı Yakalama 2000 Projesi ile Dünya Bankası desteği ile 1992 yılında çalışmalarına başlayan ve 1997 yılında tamamlanan Milli Eğitimi Geliştirme Projesi (MEGEP)'dir. Çağı Yakalama 2000 Projesi hedefleri kapsamında MEB'inca da pek çok proje başlatılmış ve hayata geçirilmiştir. Milli Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında değişik okullara bilgisayar laboratuvarları kurulmuş, yönetim işlerinde bilgisayarın kullanılması için gerekli alt yapı çalışmalarına başlanmıştır.

MEGEP kapsamında uygulamaya geçirilen projelerden en önemlilerinden biri de; Milli Eğitim Bakanlığı Bütünleşik Yönetim Bilgi Sistemi (MEBSİS)'tir. Bu kapsamda Bakanlığın çeşitli birimlerinin faaliyetleri elektronik ortamda gerçekleşmekte ve yönetim işlerinde bilgi teknolojilerinden yararlanılmaktadır.

MEBSİS'in hayata geçirilmesi 1987 yılında PERSİS (Personel Sistemi) ile başlamıştır. Bu sebeple çeşitli alt sistemler oluşturulmuş ve Bakanlık birimlerinin hizmetlerine sunulmuştur. Oluşturulan bu alt sistemler: İller ve İlçeler Yönetim Bilgi Sistemi (İLSİS) başta olmak üzere, Yüksek Öğretim Yönetim Bilgi Sistemi (YÖSİS), Dış İlişkiler Yönetim Bilgi Sistemi (DİDİS), Bütçe Yönetim Bilgi Sistemi (BÜTSİS) gibi yönetim bilgi sistemleridir. Ayrıca İdari Mali İşler Yönetim Bilgi Sistemi (İMİSİS), Yurtdışı Eğitim Yönetim Bilgi Sistemi (YDSİS), İşletmeler Dairesi Sistemi (DÖNERSİS), Sosyal İşler Yönetim Bilgi Sistemi (SOİSİS), Okul Yönetim BilgiSistemi (OKULSİS) gibi yönetim bilgi sistemleri de oluşturulmuştur.

Bu alt sistemlerin en önemlisi İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri Yönetim Bilgi Sistemi (İLSİS) Projesidir. Bu proje kapsamında; Bakanlık birimlerinin iş ve işlemlerinin bilgisayar desteğinde yürütülebilmesi için çeşitli donanım ve yazılımlar

temin edilmiştir. İLSİS Projesi 2000 yılında 81 ile yaygınlaştırılmış, 2001 yılında ise iletişim alt yapısı tamamlanmıştır. Projenin bir sonraki aşamasında 2006-07 öğretim yılından itibaren “E-Okul Yönetim Bilgi Sistemi”ne başlangıçta ilköğretim kurumları düzeyinde olmak üzere merkezi bir bağlantı ile geçilmiştir.

Bu bağlantı sayesinde merkezden yerel yönetimlere ve özellikle eğitim kurumlarına, yönetim bilgi sistemi ağı gerçekleştirilerek istenilen bilgilere kısa sürede ulaşmak mümkün olmuştur. Projenin en büyük niteliği olarak okul yöneticileri; öğretmenlerin hasta sevk, izin, maaş, ek ders işlemlerinde, öğrencilerin kayıt, tasdik, karne, öğrenci dosyası doldurma işlerinde bu teknolojiye yararlanmaya başlamışlardır.(<http://www.meb.gov.tr/mebedevlet/mebsis.htm>). 2012 Ekim ayından itibaren Bakanlık merkez teşkilatında kullanılmaya başlanan Doküman Yönetim Sistemi’ (DYS), 2016 yılı itibarıyla tüm ilçe millî eğitim müdürlüklerinin kullanımına sunulmuştur. MEBSİS kapsamında yürütülen “*DYS projesi*” tüm okul içi ve kurumlar arası süreçleri geniş anlamda kapsaması ve hızlandırması düşünülen bir özellikle karşımıza çıkmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNETİM BİLGİ SİSTEMİ OLARAK DYS UYGULAMALARI

Bu bölümde Türkiye’de ve Avrupa da bilişim teknolojilerinin eğitimdeki rolü üzerinde durulmuş ve DYS sistemi hakkında genel bilgilere yer verilmiştir.

2.1.Avrupa Birliği Ülkelerinde ve Ülkemizde Yürütülen Eğitim Politikalarında Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Yeri

Dünya ülkelerini etkileyen en genel akımlardan biride “E-devlet=E-dönüşüm” konusudur. Ülkeler küreselleşen dünyada kendi örgütlerini gelişen teknolojilere uyumlu hale getirmek için çalışmalarını sürdürmektedirler. Avrupa Birliği’nin son yıllardaki eğitim politikalarında,Bilişim Teknolojilerinin önemli bir yer aldığı görülmektedir. 1980’li yıllardan itibaren geçmiş dönemdeki çalışmalar değerlendirilip gerekli kararlar alınmıştır. Ancak, 2000’li yıllardan itibaren uygulamaya dönük çalışmalara başlanmıştır. Bu zamana kadar okullara bilgisayar ve çeşitli eğitim teknolojilerinin alımı yapılmış, basit düzeyde çeşitli eğitim portalları ve yerel okul ağları kurulmuş ve personelin Bilgisayar İşletim Teknolojisi (BİT) alanında hizmet içi eğitim alması teşvik edilmiştir. 2000’li yıllara doğru, özellikle de 1995’ten sonra bilgisayarların hızla yayılması ve kişisel bilgisayarların tüm evlere girmeye başlaması ile birlikte Avrupa, BİT alanında Amerika Birleşik Devletleri’nin gerisinde kaldığını fark etmiş ve bu alandaki eksikliğini telafi etmek üzere ciddi atılımlar yapmıştır. Yapılan çalışmalar özellikle tüm Avrupa vatandaşlarının dijital okuryazarlığa sahip olabilmesi, eğitim-öğretimde BİT’in kullanılması ve ulusal-uluslararası okul ağları ile Avrupa milletleri ve vatandaşları arasında bilgi ve deneyim alışverişinin sağlanmasına yönelik olmuş ve Eğitim Konseylerinde önemli anlamda somut kararlar alınmıştır (Bayrakçı, 2005: 29).

Mültimedya bilgisayarların gelişmesi ve BİT’in öğretim materyali olarak potansiyelinin anlaşılması ile bu alandaki pilot projeler ve kamunun finansal desteği artmıştır. Özellikle de eğitim yazılımlarının gelişmesine neden olmuşlardır. Bugün, çoğu Avrupa ülkesinde okullar internet aracılığı ile ulusal ve uluslararası düzeyde networklara bağlanmanın yanı sıra yerel düzeyde de sınıf ve okul networkları oluşturarak mültimedya olanaklarına sahip bilişimsel girişimlere katılmaktadırlar. Buna yönelik olarak gerekli hizmet içi eğitim desteği de sağlanmıştır. Eğitimde Yönetim Bilgi

Sistemlerinin uygulanmasına yönelik çalışmalar ise e-öğrenme aktiviteleri kadar yaygınlaşmamıştır. Bununla ilgili olarak, tüm Avrupa ülkelerinin eğitim sistemleri ile ilgili kapsamlı verileri içeren EURYDICE portalının ve buna bağlı EURYBASE veri tabanının yönetim bilgi sistemlerine olan ihtiyacı karşıladığı ve bu nedenle de üye ülkelerin bu sistemlere az ilgi gösterdiği düşünülmektedir (Eurydice, 2001: 39-40).

Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı "Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü" bilgi ve iletişim teknolojileri ile ilgili çalışmaları yürütmektedir. Millî Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında uygulamaya geçirilen ve e-devlete ulaşma adımlarının en önemlilerinden birisi "**Millî Eğitim Bakanlığı Bütünleşik Yönetim Bilgi Sistemi (MEBBİS)**"dir. Bu kapsamda

Bakanlığın çeşitli birimlerinin faaliyetleri elektronik ortamda yapılmakta ve yönetim işlerinde bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılmaktadır. MEBBİS'in hayata geçirilmesi 1987 yılında PERSİS (Personel Sistemi) ile başlamıştır. Bu sebeple çeşitli alt sistemler oluşturulmuş ve Bakanlık birimlerinin hizmetine alınmıştır. Bu alt sistemlerin en önemlisi ise "*İl ve İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri Yönetim Bilgi Sistemi*" (İLSİS) projesidir. Bu sistem tüm Milli Eğitim Bakanlığı personeli ve kurumlarına ait verileri tek noktada toplamıştır (MEB, 2004: 67-68).

Milli Eğitim Bakanlığı, e-dönüşüm projesi ve Avrupa Birliği'ne uyum çalışmaları çerçevesinde bir dizi proje yürütmektedir. Bunların başında bütün okulların ve eğitim kurumlarının internete bağlanması projesi gelmektedir. İnternet bağlantısı yapılmayan okul kalmaması hedefi sağlandıktan sonra okullara Bilgi Teknolojisi (BT) sınıfları ve bilgisayar laboratuvarları kurularak, internetten ve bilgi teknolojilerinden en iyi şekilde faydalanılması amaçlanmıştır. Bunların yanı sıra Eğitim Portalı ve Skooool vb. eğitim amaçlı projeler yürütülerek öğrenci merkezli eğitim ve uzaktan eğitim konularında ilerleme kaydedilmiştir. Ayrıca bilgi teknolojileri konularında öğretmen eğitimleri düzenlenerek, öğretmenlerin derslerinde teknolojiyi etkin biçimde kullanmaları desteklenmektedir (MEB, 2003: 23-24).

Ülkemizde eğitim kurumlarında okul yönetimi ve otomasyonu ile ilgili işler, ya geleneksel yöntemlerle kâğıt üzerinde ya da her okulun kendi tercihiyle BİLSA, vb firmalardan aldığı birbirinden farklı okul yönetim ve otomasyon sistemleri yardımıyla yürütülmektedir. Bu sistemlerden toplanan, okullara ait verilerin birbiriyle uyumluluğunu sağlamak, gerekli yerlerde kullanmak uzun bir süreç ve çalışma gerektirmektedir. Oysa yöneticiler karar verme aşamasında, güncel ve güvenilir verilere

sürekli ihtiyaç duymaktadırlar. Gerek duyulan verileri her seferinde kurumlardan toplamak yerine, bu verilerin merkezi bir veri tabanında toplanarak yönetilmesi ve bakanlığa bağlı kurumlar arasında tam zamanlı koordinasyonun sağlanması için ortak bir sistemin kurulması acil bir ihtiyaç olmuştur.

2.2. DYS Nedir?

Doküman Yönetim Sistemi'nin Tarihçesi

İlk önce Arşiv Yönetim Sistemleri (AYS) vardı. İlk arşiv yönetim sistemlerini Roma, Babil, Eski Mısır arşivlerinde AYS'nin ilk örneklerini ve tasnif sistemlerine şahit oluyoruz. Bunlar tamamen kataloglama sistemin temellerini oluşturmaktaydı. Günümüzde ise kişisel bilgisayarların hayatımıza girmesi ile büyük ölçekli firmalar ve devlet kurumları kağıt ortamdaki belgelerin daya iyi yönetebilmek için bilgisayarlı tasnif ve indeksleme uygulamalarının ilk örneklerini 1980-85'li yıllarda geliştirmeye başladılar.

Bilgisayar sistemlerinin gelişmesi ile birlikte yazının ve dokümanların bilgisayar ortamında saklanabilmesi ve zamanla elektronik belgelerin de (Word, Excel, PDF vs.) bu sistemlere dahil edilmesi ile AYS sürecinden DYS sürecine geçtik. Bu sistemlere Tarayıcı teknolojisinin de gelişmesi ile dijitalleştirmeyi de ekledik.

Dokümanların elektronik imza (e-imza) ile imzalanması ile dokümanlara belge statüsü kazandırmıştır. Artık dokümanlar ıslak imzalı belgeler gibi arşivsel değer kazanmıştır. Elektronik belgelerin yönetimi için Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS) referans modelini 2004 -2007 yıllarında Prof. Dr Hamza KANDUR ve ekibine hazırlatmıştır. Daha sonra Bu model TS-13298 ile TSE standardı haline gelmiştir. Bu Standart ile DYS'ler EBYS oluşmuştur.

Milli Eğitim Bakanlığı Merkez ve Taşra teşkilatı arasında elektronik imza kanununa göre resmi yazışmaların elektronik sistemde yapıldığı sistem Doküman Yönetim Sistemidir. Doküman Yönetim Sistemi ve kısa ifade ile DYS'ler, sayısal ortamdaki bilgi, belge ve dokümanların organizasyonu ve yönetimi için geliştirilmiş uygulamalardır. Ayrıca sık sık geri dönüş yapılan fiziki ortamdaki evraklarınızın taranıp indekslenerek DYS içerisine almak bu belgelere hızlı ulaşımı sağlar.Kağıt üzerinde klasik usuller ile bilgiye erişim kurumlar için hem çok pahalı hem de aranan bilgiye ve belgeye zamanında ulaşamamak kurumlar için maddi, manevi ve prestij kayıplarına sebebiyet vermektedir.

Günümüz rekabetçi ortamında bilgiye kolay erişim hayati bir önem taşımaktadır. Doküman Yönetim Sistemleri ile gelen giden evraklarını, gelen faksları, müşteri yazı ve dilekçelerini, kurumsal formları, elektronik ortamda tutarak, bilgi ve belgelere erişimini hızlandırarak verimliliği arttırıp, karar verme süreçlerini hızlandırmışlardır.

DYS Doküman Yönetim Sistemi, DAYS Doküman Arşiv Yönetim Sistemleri, EBYS Elektronik Belge Yönetim Sistemleri, EDYS Elektronik Doküman Yönetim Sistemleri olarak bilinen bu sistemler aslında iç içe geçmiş birbirinden bağımsız olamayan uygulamalardır. Genel olarak işlevsellikleri hardcopy yani kâğıt ortamındaki evrakları farklı tarama yöntemleri ile sayısallaştıran ve elektronik ortama alınan bu dokümanları yasal saklama sürelerince saklama, intranet veya internetten kurum personellerine veya yetkisi olan kullanıcılar için araştırmaya açma, sorgulama, görüntüleme, raporlama gibi farklı servis ve modüllerden oluşan uygulama yönetim sistemleridir. Son yıllarda, orta ve büyük ölçekli firmaların gündeminde olan bu uygulamalar belirli ihtiyaçların ve bu ihtiyaçların oluşturduğu yüksek maliyetlerin minimum seviyede tutulması için geliştirilmektedir.

2.3. DYS Giriş Adresleri

DYS uygulamasında aşağıdaki linki kullanarak sisteme giriş yapılabilir. Ya da istenilen herhangi bir internet arama motorundan erişimde mümkündür. Ancak sadece MEB ADSL hattından sisteme giriş yapılabilir.

<http://dys.meb.gov.tr/MEBDYSWeb/index.jsp>

2.4. DYS Projesinden Beklenen Kazanımlar

DYS projesi, okulların yönetim ve otomasyon işlemlerinin yürütülmesine yardımcı olmalıdır. Kayıt işlemleri; öğrenci bilgilerinin tutulması ve arşivlenmesi, yazışmalar, evrak takibi vb. birçok işlemin daha ekonomik ve kısa sürede yürütülmesini sağlamalıdır.

Bu uygulamayla Türkiye'nin en uzak mezrasında yer alan bir okuldan gönderilecek resmi yazı, il-ilçe millî eğitim müdürlüklerine veya merkez teşkilatına saniyeler içerisinde ulaşmış olacak. Bu sayede bürokrasinin hızlanması sağlanırken, zaman ve maliyet açısından büyük bir kazanç elde edilmiş olacak.

a. Öğrencinin nakil, ayrılma, bir üst eğitim seviyesine geçme aşamasında, gerekli bilgilerinin diğer kuruma aktarılması için posta masrafı, kırtasiye masrafı vb.

giderleri olarak 1 öğrenci için yaklaşık 3 TL, 15 milyon öğrenci için düşünüldüğünde 45 milyon TL harcanmaktadır. Ayrıca bu işlerin yürütülmesinde yazışmaların düzenlenmesi ve takibi de uzun zaman almaktadır.

b. Bakanlıkta okullara ait veriler mevcut sistemle (MEIS Modülü) yılda iki defa veri girişi yapılarak tutulmaktadır. Anlık veri gerektiğinde, bu işlem yazışmalarla, okullardan veri toplama yoluyla yürütülmektedir. Bu da posta masrafı, zaman ve iş yükü açısından ekstra külfet getirmektedir.

Merkezi ve güçlü bir veri tabanı yönetim sistemi sayesinde, okul verilerinin güvenliği ve veriye erişim performansı artmıştır. Bu sistem aracılığıyla eğitim kurumlarının birbirleriyle koordinasyonu eskiye oranla daha nitelikli hale gelmiştir.

Bilgilerinin aktarılması vb. konuların elektronik ortamda yürütülebilmesi ile okullar arası iletişim kolaylaşmıştır. Sonraki aşamada kurumlar birbirleri arasında elektronik imza eşliğinde evrak alışverişini başlatmış ve yazışmalar da elektronik ortama aktarılabilmektedir.

2.5. DYS Uygulamasında Karşılaşılan sorunlar

• Okul yöneticilerinin bilişim teknolojilerini kullanma becerilerinin yetersizliği

Bilgi üretimini iyi yetiştirmiş insan gücü sağlamak; bunun sonucu, bilimsel bilgi teknolojiye ve teknoloji kullanımına dönüşmektedir. Bilgi ve teknoloji üretiminin temelleri eğitim kurumlarında oluşturulur. Eğitim yöneticilerinin geleneksel yöneticilik anlayışından sıyrılmış; eğitimi desteklemek ve zenginleştirmek için teknoloji kullanmaya ve kullandırmaya önem veren kişiler olması gerekmektedir. Okulların amacı, çağdaş insan yetiştirmektir. Çağdaş insan çağın teknolojisini kullanabilen insan olarak nitelenebilir.

Teknolojinin okulda etkin kullanımı, bireysel ve örgütsel üretkenliği artırıcı bir araç olarak görülmesidir. Bu gücü teknolojik lider kullanır.

Teknolojik lider çalışanların gücünü harekete geçirirken teknolojiyi kullanan ve onlara teknolojiyi kullandıran kişidir (Can, 2003: 1).

Okul yöneticilerinin okullarda etkili liderliği elde etmeleri için, teknolojiyle ilgili olan sorunları ve teknolojinin nasıl elde edilebileceği ve onu nasıl kullanacaklarını anlamaları gerekir.

Ayrıca teknolojiyi, okul programlarında ve aktivitelerinde uygun bir şekilde koordine etme ve iletişimde kullanabilme becerisini de gösterebilmelidir

- **Meb ADSL hattının yetersizliği**

Milli Eğitimde Fatih Projesi kapsamında okulların internet bağlantı altyapıları fiber kablo hattına dönüştürülmeye başlanmıştır.

2.6. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde Yönetim Bilgi Sistemleri ile ilgili yurtdışında ve Türkiye’de yapılan bazı araştırmalara yer verilmiştir.

Chapman (1990), Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemlerinin Eğitimin Kalitesini Arttırmadaki Rolü üzerine yaptığı araştırmada eğitimde yönetim bilişim sistemi (EYBS) kullanılmasıyla ilgili yurt dışında yapılan çeşitli araştırmaları derleyen bir çalışma yapmıştır. Yapılan bu araştırmaların bazı sonuçları şu şekilde özetlenmiştir:

- Eğitimde bilgisayar destekli bilgi yönetiminin yürütülmesi kaçınılmazdır.

Zamanlı, uygun ve ilgili veri sağlamadaki veri sistemlerinin yetersizliği, karar vericiler tarafından niceliksel bilgiyi kullanamamalarının nedeni olarak görülmektedir

- EYBS’nin yerleştirilmesi ve kullanımı ile ilgili örnek olay çalışmaları, daha başarılı bilgi yönetim sistemlerinin daha düşük düzeyli bir teknolojiye ağırlık veren, sistem geliştirmenin tüm aşamalarında yerel katılıma ve açıkça ortaya konulan bilgi gereksinimlerine yanıt verebilen sistemler olduğunu göstermektedir.

- Karar vericiler sunulan bilgiye, politika oluşturmaya ve daha önce yürütülen uygulamaya daha az tepki göstermektedirler. Bilgi sistemleri en çok planlama aşamasında kullanılmaktadır.

- Veri yönetim sistemleri genellikle bir değerlendirme aracı ve denetleme programının etkisini gösterme aracı olarak sunulmuştur.

- Bilgi sistemleri genellikle karar vericilere gerçekten gerekli olandan daha fazla bilgiyi içermektedirler. Bakanlık personeli genellikle kolay elde edilen girdi ve çıktı bilgisine gereksinim duyar.

- Planlama ve uygulamadaki önemli basamaklar yerel personelden çok dışarıdakiler tarafından ele alındığı için dış teknik yardım, bilgi sisteminin gelişmesinde genellikle verimli olmamaktadır.

Telem ve Buvitski (1995) “Bilişim Teknolojisinin Lise Müdürlüğü Üzerinde Potansiyel Etkisi: Ön Araştırma” adlı çalışmalarında Okul yönetiminin bilgisayar ile donatılması hala erken aşamalarda. Bu araştırma sonuçlarına bakarak, Okul Yönetimi Bilişim Sisteminin (OYBS) ilerleme ve özümsemesi okul müdürünün rolü üzerinde daha önemli gelişmeler ile sonuçlanacağını farz etmek mantıklı görünmektedir. Bu araştırmanın sonuçlarının ön taslak olarak göz önüne alınması gerektiği halde, okul yönetimi için bir takım noktaları barındırmaktadır. Bu bulguları doğrulamak ve ortaöğretimlerdeki diğer idari, pedagojik, psikolojik meseleleri araştırmak için ilave kaliteli ve çok sayıda çalışmaya gereksinim olduğu vurgulanmaktadır.

Telem ve Avidov (1996) “Okul Yönetim Bilişim Sistemleri” ile ilgili çalışmalarında bir lisede okul yönetim bilişim sisteminin etkisini araştırmışlardır.

Bu çalışma sonucunda;

1. OYBS, öğretmenlerde bilgi aracısı ve bilgi sahipleri olarak bağımlılıkta önemli bir düşüşe olanak sağlamıştır. Müdür ve bilgisayar yöneticisinin, okulun bilgi idarecileri olarak stratejik bir mevkide oldukları görülmüştür. İstedikleri bilgiyi istedikleri zaman geri çekebilirler ve bilgiye ulaşmadaki sınırlamalar da dâhil olmak üzere rapor oluşturma ve yayılmasını kontrol edebilirler.

2. OYBS, okulun yeni genel veri tabanından alınan özdeş, birleşik bir bilgi bütünlüğü sağlamış ve aynı anda beş görevliye dağıtılabilmektedir.

3. OYBS, daha önceden belirlenen görevli listesinden hedeflenen bir programa göre “otomatik” rapor dağıtımını yapılabilinmiştir. Böylece okulun iletişim ve koordinasyon süreçlerinde iyileştirme meydana getirilmiştir.

Visscher (1999)’in “Hollanda’daki Okullarda Bilgisayar Destekli Yönetim Bilişim Sistemlerinin Kullanımının Değerlendirilmesi” adlı çalışmasında bilgisayar destekli okul bilişim sistemlerinin (OBS) uygulanması ve etkileri hakkında deneysel verinin çok az olduğunu ve Hollanda’da, 1970’lerden bu yana OBS’lerin geliştirilip kullanılmakta oldukları vurgulanmıştır. Bu araştırma projesinde, Hollanda ortaokullarında OBS kullanımı kapsamı, başarılı OBS uygulamasını olumlu yönde etkileyen faktörler ve OBS etkileri araştırılmıştır. Araştırma bulguları, OBS kullanımının tüm OBS modülleri için aynı yoğunlukta olmadığını ve bütün ilgili türler arasında eşit bir şekilde dağıtılmadığını göstermektedir. Kullanıcıların genellikle OBS’nin kalitesinden birçok yönden memnun olmalarına rağmen, dikkate değer bir kısmı yönetim-destek kapasitesinden şikâyet etmektedir. Eğitim ve kullanıcı desteği

sınırlı olduğu için OBS sorunlarını çözümlmek zor olmaktadır. Kullanıcılara göre, OBS kullanımının hem olumlu hem de olumsuz etkileri olmuştur. Doğrudan OBS kullanıcıları ve kullanmayanların değişiklik analizi, fark edilen OBS kalitesi, uygulama sürecinin ve OBS'nin kullanıldığı (takdim edildiği) okulların özellikleri bakımından iki grup arasında ilginç farklılıklar göstermiştir. Bu çalışmanın sonuçları, eldeki OBS'lerin bazı modüllerinin birçok okul tarafından kullanılmasına rağmen (örneğin öğrenci test puanları, final sınavları ve mali öğrenci idaresi), diğerlerinin daha az yoğun olarak kullanıldığını göstermiştir. Araştırmaya katılanların $\frac{1}{4}$ 'ü OBS'yi hiç kullanmazken, yaklaşık % 75'i OBS'yi doğrudan kullanmaktadır (bunların çoğu sistem yöneticileri ya da görevlilerdir). Müdürler ve öğretmenler, OBS'yi görece az kullanmaktadır. Yönetim seviyesindeki sistem kullanımı idari eğilimlidir ve yüksek kademe yönetim amaçları için kullanım (örneğin benzeşme (simülasyon) ya da örnek analizi) kısıtlıdır. Kullanıcıların çoğu, OBS'nin ortaya koyduğu bilginin kalitesinden memnundurlar.

Aynısı, OBS'nin veri girişi ve geri çekilme seçenekleri için de geçerlidir. Sistemde bir sorunla karşılaşan kullanıcıların sayısı hayli yüksektir: % 40'ı bir ayda iki ya da daha az sorun yaşamıştır. Kullanıcıların sadece % 40'ı OBS'nin sağladığı yönetim desteğinden memnundur. Genelde OBS kullanımı için verilen eğitim yoğun değildir. Özellikle müdürler ve öğretmenler fazla eğitilmemiş, sistem idarecileri ve görevli personelin çoğu (yaklaşık % 60) 11-30 saat arasında eğitim almışlardır.

Kullanıcıların yaklaşık üçte biri, OBS'de bir sorun yaşadıklarında aldıkları yardımdan memnun değildir. Bunların % 77'si sorunları kendileri çözmeye çalışmakta ve % 50'si sistem idarecilerinden yardım almaktadırlar. Araştırma sonuçlarına göre, OBS'nin tanıtım ve kullanımı okulun çalışma şekline daha iyi bir değerlendirme ve bakış getirmiş, kaynakların kullanımını geliştirmiş, müfredat planlama ve dâhili iletişim için daha iyi bir temel oluşturmuştur. Ancak iş yükü ve stres olumsuz manada etkilenmiştir. Kullanıcıların önemli bir kısmı (özellikle sistem idarecileri ve görevliler) tek düze gündelik işlerdeki azalmadan ve işlerini yaparken OBS'den aldıkları yardımın derecesinin faydalı olduğu yönünde olumlu görüştedirler. Kullanıcılar, OBS kullanımı sonucu oluşan yükümlülükler için gerekli olan zaman hakkında olumsuzdurlar. Sistem kullanımının olumsuz etkileri dikkat çekici ve daha derin bir araştırmayı gerektirmektedir.

Telem (1999)'in "Okul İdaresinin Bilgisayarla Donatılmasının Bölüm Başkanının Rolü Üzerindeki Etkisi Hakkında Bir Durum Çalışması" adlı

araştırmasında, okul idaresinin bilgisayarla donatılmasının bölüm başkanının rolü üzerinde önemli bir rolü olduğu görülmüştür. Bu etkinin yapısı sunulmuş ve analiz edilmiştir. Güvenilirlik, eğitim değerlendirilmesi, denetim, geri bildirim, toplantı sıklığı ve ortak karar alma konularının hayli etkili olduğu görülmüştür. Hiyerarşik yönden bağlı bir “zincir reaksiyonu” gözlenmiş ve bu zincir; müdür ve kendi adına okul bilgisayar yöneticisi, bölüm başkanı üzerine ve öğretmenleri üzerine bölüm başkanları şeklinde oluşturulmuştur. Araştırmanın sonucuna göre, bölüm başkanlarının kendi aralarındaki ilişki değişmeden kalmıştır.

Goodale'nin (2001) doktora tezi için yapmış olduğu araştırmasında bilgi yönetim sistemlerinin, teknolojik altyapılarının ne kadar geliştirilmiş olsalar da bunu kullanmayı tercih edecek olanın insanlar olduğu ve bu açıdan insanı yönlendiren kültürel yapının daha önemli olduğu vurgulanmıştır. Araştırmasında bir örgüt içinde bilgi paylaşımına yardımcı olan ve bilgi paylaşımını engelleyen kültürel unsurları incelemiştir. Bunu yaparken büyük bir örgütün çalışanlarıyla onların bilgi paylaşımı konusundaki deneyimlerini ortaya çıkarmaya çalışan, daha önceden yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla veriler toplanmıştır. Görüşmeler dışında elektronik posta, kurum politikaları gibi belgelerden ve yapılan toplantılardaki gözlemlerden de veriler sağlanmıştır. Örnek durum araştırmasının sonunda bilgi dolaşımında etkili olan beş önemli faktör bulunmuştur. Bunlar, hizmet içi öğrenme, açık iletişim, yaparak öğrenme, öğrenme etkinliklerinde belirli roller ve başkalarından öğrenmedir.

Kato vd. (2004) Japonya'da 2001'de kurulan Eğitim Kaynakları Ulusal Bilgi Merkezi adlı bilgi yönetim sistemine ilişkin öğretmenlerin görüşlerini araştırmışlardır. Araştırmanın anketi 20 sorudan oluşmaktadır. Öğretmenlerin bilgi iletişim teknolojileri, ders planları, eğitsel bilginin yeniden kullanılması ve kişisel bilgi boyutlarına karşı tutumlarını ölçen anket “Internet Okulu 3” projesine katılan 4 okulda (3 ilköğretimde 76 öğretmen ve 1 lisede 130 öğretmen) öğretmenlere uygulanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre bilgi iletişimi teknoloji boyutunda:

1. Öğretmenlerin interneti düzenli bir şekilde kullanımı ortalamanın üzerinde olduğu halde, öğretmenler bilgisayar kullanımında iyi olduklarını düşünmemektedirler. Öğretmenlerin yarısı bilgisayar becerisinin düşük olduğunu belirtmektedirler.

2. İlköğretimde çalışan öğretmenler derslerinde kullandıkları belgeleri yazarken kelime işlemci kullanmamakta bunun yerine el yazısını tercih etmektedirler.

Ders planı boyutunda:

1. Hem ilköğretimde çalışan öğretmenler hem de ortaöğretimde çalışan öğretmenler ders planlarını sıklıkla yapmadıklarını belirtmişlerdir. İlköğretimde çalışan öğretmenler ders planlarını lise öğretmenlerine göre daha önemli bulmaktadırlar. Bu bulgular, ders planlamanın öğretmenlerin günlük çalışması içinde yer almadığını göstermektedir.

2. Ders planlarıyla ilgili diğer ilgi çekici bir nokta da, ilköğretimde çalışan öğretmenler planlarını okulda değil evde yapmaktayken lisede çalışan öğretmenler planlarını okulda yapmaktadırlar.

Eğitsel bilginin yeniden kullanılması boyutunda:

1. Öğretmenler genellikle günlük çalışmalarında eğitsel bilgiye ihtiyaç duymaktadırlar. Özellikle ilköğretim öğretmenleri lise öğretmenlerinden daha çok bu gereksinimi hissetmektedirler. Bununla birlikte eğitsel bilgi ihtiyacı çoğunlukla ders planlamada değil de ders materyallerinin kullanımında ortaya çıkmaktadır.

2. Öğretmenlerin diğer meslektaşlarına eğitsel bilgi sunma konusunda olumlu tutuma sahiptir. Ancak, öğretmenlerin bilgi alma ve bilgi verme ile ilgili maddeleri arasında düşük ilgileşim bulunmuştur. Bu da öğretmenlerin bilgi alışverişinde zayıf ilişkiye sahip olduklarını göstermektedir.

3. Öğretmenlerin karşılıklı olarak birbirlerinin eğitim bilgisi üzerine yorum yapma ve değerlendirme konusunda, bilgiyi paylaşmasından daha çok direnç gösterdikleri bulunmuştur. Öğretmenler diğerlerini değerlendirme konusunda kendilerinin değerlendirilmesine oranla daha isteksiz tutum içindedirler. Ayrıca diğerlerini değerlendirmede isteksiz olanların kendilerinin değerlendirilmesinde de isteksiz olma eğilimi bulunmuştur.

Kişisel bilgi boyutunda:

1. Öğretmenler arasında bilgilerini diğerlerine sunma konusunda olumlu bir eğilim görülmüştür; ancak bu eğilim öğretmenin bilgisinin kamuya açık hale getirildiğinde isim verilmeden bile olsa anlamlı bir şekilde düşüş gösterdiği görülmüştür.

2. Öğretmenler, sadece üyelerle sınırlı bile olsa isim vermeden bilgilerinin başkalarına söylenmesine karşı isteksizdirler.

3. Ankette en çok olumsuz cevabı alan maddeler kişisel bilgilerinin açığa çıkması ile ilgili olanlardır. Bu da, öğretmenlerin kendi bilgilerini açığavurmada çok çekingen olduklarını göstermektedir.

Martin ve Marion (2005), yapmış oldukları bir araştırmada yüksek öğretimde liderlik rollerini incelemişler ve bu rollerin bilgi tabanlı bir örgütün gereklerini içeren çevreyi nasıl oluşturacağını tanımlamışlardır. Bazı yükseköğretim kurumlarındaki yöneticilerle görüşülüp bilgi yönetiminin ontolojisi ortaya çıkarılmış ve bilgi boşluklarının giderme yöntemleri araştırılmıştır. Liderlik davranışlarının, politikalarının ve programlarının bilgi üretimi noktalarındaki etkinliklerini nasıl engellediği veya nasıl bilgi üretimine olanak sağladığı sorusuna yanıt aranmıştır. Araştırmada liderliğin 6 alanda önemli olduğu ortaya çıkmıştır: çevre yönetimi, ağ yönetimi, politika yönetimi, kriz yönetimi, bilgi boşluğu yönetimi ve geleceğin liderini hazırlamada bir model oluşturma. Liderin bilgi üretimi iklimini kontrol etmede büyük rolü olduğu ve liderlik rolünün bilgi boşluklarının çözümünden daha geniş etkisi olduğu görülmüştür.

Geng ve diğerleri (2005), Amerikan ve Çin üniversitelerini bilgi yönetimi açısından karşılaştırmalı olarak incelemişlerdir. Yaptıkları araştırmada büyük üniversitelerin Bilgi Yönetimi öncelikleri, gereksinimleri, araçları ve yönetsel boyutlarını ele almışlardır. Amerika'da 75 üniversite ve 110 Çin üniversitesi araştırma kapsamına alınmıştır. Amerikan üniversitelerinden 11'i ve Çin üniversitelerinin 28'i Likert ölçeğine göre düzenlenmiş ankete yanıt vermişlerdir. Bilgi Yönetimi öncelikleri boyutunda Çin üniversiteleri bilgisayar/telekomünikasyon etkinlikleri, uzaktan eğitim, maliyet, insan kaynakları ve akademik bilgiye Amerikan üniversitelerinden daha yüksek oranda öncelik tanımaktadırlar. Araştırmadaki tüm maddelerin incelenmesinden elde edilen bulgular sonucunda algılanan gereksinimler boyutunda Çin ve Amerikan üniversiteleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Çin üniversiteleri bilgi yönetiminin kurumlarına yenilik getireceğini, müşteri hizmetlerini ve örgütsel etkililiği geliştireceğini beklemektedirler. Amerikan üniversiteleri de bilgi yönetiminden en iyi uygulama pratikleri ihtiyacını gidermesini, örgütsel etkililiği geliştirmesini ve bilgilerin birbiriyle ilişkisini geliştirmesini beklemektedirler. Bilgi yönetimi araçları boyutunda Çin'deki üniversiteler iş süreçlerinin yeniden düzenlenmesi (Business Process Redesign), web sağlayıcı yönetimi, iş akış sistemleri ve bilgisayar tabanlı eğitimin daha önemli olduğunu vurgularken Amerikan üniversiteleri arama merkezlerinin (call centers) ve yardım masalarının (help desk) daha önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Yönetim yapısı boyutunda Çin üniversiteleri bilgi çalışanlarının etkin bir şekilde ödüllendirildiği ve yönetimin bilgi yönetimi projelerine destek olduğu belirtilirken; Amerikan üniversitesi liderleri örgütsel gelişim açısından bilgi yönetimi projelerini gerekli görmekte ve bu projelere yatırım yaparak, çalışanlarını konferanslara göndererek destek vermektedirler.

Eğitimde bilgi yönetimiyle ilgili yapılan bir araştırma da “wiki” olarak adlandırılan bir internet yazılım programının akademik çevrelerde bilgi yönetimine nasıl katkı sağladığı konusundadır. Bu araştırmayı Raman ve diğerleri (2005) yapmışlardır. Bilgi sistemleri ve teknoloji bölümünde lisans düzeyinde bir sınıfla yapılan durum çalışması sonucunda bu tür yazılımların iş birliği yaparak bilgi üretimine katkı sağladığı ve akademik çevrelerde bilgi paylaşımını geliştirdiği belirtilmiştir. Bu tarz çabaların başarıya ulaşmasının wiki teknolojisine aşinalığa (1), uygulama ve kullanımda dikkatli bir planlamaya (2), uygun sınıf büyüklüğüne (3) ve öğrenmeyi keşfetmeyle ilgilenen öğrenci motivasyonuna (4) bağlı olabileceği vurgulanmıştır.

Karen Edge (2005), Toronto eğitim bölgesinde yönetimin, erken okuryazarlık eğitiminde bilgi yönetimini nasıl uyguladığını incelemiştir. Çalışmada Nonaka ve Takeuchi'nin örtük bilgiden-örtük bilgiye (sosyalleşme) bilgi üretimine dikkat çekilmiştir. Veri toplama, Erken Okur Yazarlık Projesini yürüten personel tarafından hazırlanan belgelerin toplanması ve incelenmesiyle gerçekleşmiştir. Ayrıca projede görev alan 34 öğretmen, yönetici, denetmen ve proje yönetimi ekip üyeleriyle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılarak da veri toplanmıştır. Katılımcılardan bu projenin uygulanmasını destekleyen çeşitli bilgi yönetimi stratejileri hakkındaki fikirleri istenmiştir. Projeye göre her okuldan bir öğretmen okur- yazarlık eğitimi koordinatörü olarak seçilmiştir. Bunlar hem öğretmenliğe devam etmektedirler hem de okullarında diğer öğretmenlere okuryazarlık eğitimi konusunda model oluşturmakta, ekip çalışmasını güçlendirmekte, bireysel olarak öğretme becerilerini geliştirmek ve desteklemek için onlarla birebir ilgilenmektedirler. Araştırma bulgularına göre, okuryazarlık koordinatörleri sayesinde hem örgütsel bilgi hem de bireysel bilgi hareket halinde olmuştur ve okullarda bilgi paylaşım kültürü oluşmuş, öğretmenler destek gördükleri ve kendi düşüncelerinin önemsendiğini hissetmişlerdir.

Cerit (2001), “Bilgi Toplumunda İlköğretim Okulu Müdürlerinin Rollerini” adlı çalışmasında, bilgi toplumunda ilköğretim okulu müdürlerinin rollerinin neler olduğunu belirleyerek bu konuda mevcut ilköğretim okulu müdürlerinin düşüncelerini öğrenmeyi

amaçlamıştır. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlarda, ilköğretim okulu müdürlerinin, bilgi teknolojilerini kullanma rolleri arasında; bilgi teknolojilerine okulların sahip olmasını sağlama ve bilgi teknolojilerini kullanmayla ilgili öğretmenlerini yetiştirme konularına yönelik olarak daha fazla zaman ayırmaları gerektiği vurgulanmıştır. Öğretmenleri okul etkinliklerinde bilgi teknolojilerinden faydalanmaya teşvik etme ve kendi çalışmalarında da bu teknolojilerden yararlanmaları doğrultusunda etkinliklerinin bulunması gerektiği tespit edilmiştir. Ancak okul müdürlerinin bilgi teknolojilerinin kullanılmasıyla ilgili olarak öğretmenlerin yetiştirilmesinde fazla etkili olmadıkları belirlenmiştir.

Çelikten (2002), “Okul Müdürlerinin Bilgisayar Kullanma Becerileri” adlı çalışmasında, okullarda eğitim teknolojilerinin ve özellikle bilgisayarın okul yöneticileri tarafından kullanılma becerisi ve bilgisayarın araştırma, sorun çözme, örgüt geliştirme konularında anılan yöneticiler tarafından ne derecede kullanıldığını araştırmıştır. Araştırma Kayseri ili merkez ve taşra teşkilatı resmi ilköğretim okullarında görev yapan okul müdürleri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini random yolu ile seçilen 20 şehir, 26 köy okulunda görev yapan toplam 46 yönetici oluşturmuştur. Okul müdürlerinin bilgisayar kullanma becerilerini tespit etmek için görüşme yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışmaya göre okul müdürleri, bilgisayarın karar vermeye yardım ettiğini ve bilgisayar yolu ile elde edilecek verilerin daha güvenilir olduğunu, böylece sağlıklı verilere dayanarak verilerin alacakları kararlarda daha isabetli olacağı görüşünü savunmuşlardır.

Çetin (2002), “ Bilgi Yönetimi Açısından İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Gösterdikleri Davranışlara İlişkin Öğretmen Algıları” isimli çalışmasında ilköğretim okullarındaki öğretmenlerin okullarının ne derece bilgi yönetimi özelliklerine sahip olduğuna ilişkin görüşlerini saptamıştır. Araştırma Edirne merkez ilçelerindeki ilköğretim okullarında görev yapan öğretmen ve yöneticiler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın bulguları için 67 sorudan oluşan “bilgi yönetim ölçeği” kullanılmıştır. Bu çalışmaya göre, okulun bilgi yönetimi anlayışının gelişmesinde en büyük rol oynayan değişkenler, okulun internet ağı ve web sayfasının olmasıdır. Bu değişkenlerden sonra ikinci sırada okul içi bilgisayar ağının varlığı ve okulun mesleki dergilere aboneliği gelmektedir.

Eğitimde bilgi yönetimiyle ilgili diğer bir araştırma ise İkrâm Çınar’ın (2002) “Eğitim Yöneticilerinin Bilgi Yönetimindeki Yeterlikleri: Malatya İli Örneği”dir. Çınar

bu çalışmasında bilgi yönetimi yeterlik ölçeğini kendilerini değerlendirmeleri için il ve ilçe milli eğitim yöneticilerine uygulamıştır. Ayrıca aynı ölçeği ilköğretim müfettişlerine ve okul müdürlerine uygulayarak onlardan milli eğitim yöneticilerini değerlendirmelerini istemiştir. Araştırma sonunda milli eğitim müdürlerinin kendilerini bilginin elde edilmesi ve depolanması boyutlarında “üst düzeyde yeterli”, bilgiyi paylaşma boyutunda “en üst düzeyde yeterli” ve bilgiyi kullanma boyutunda “orta düzeyde yeterli” olarak algıladıkları görülmüştür. Okul müdürleri, MEM yöneticilerini tüm boyutlarda “orta düzeyde yeterli” algılamaktayken ilköğretim müfettişleri bilgiyi elde etme ve paylaşma boyutunda “orta düzeyde yeterli”, bilgiyi kullanma ve depolama boyutlarında ise “alt düzeyde yeterli” olarak değerlendirilmişlerdir.

İmer (2003), “Okul Yönetim ve Hizmetlerinde Bilgisayar Kullanımı” adlı araştırmasında okul yöneticilerinin okul yönetim ve hizmetlerinde bilgisayardan ne derecede yararlandıklarını ortaya koymaya çalışmıştır. Araştırma tarama modelinde desenlenerek Eskişehir İl merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan okul yöneticilerinden seçilen 30 kişilik denek grubu ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri araştırmacı tarafından geliştirilen anket aracılığı ile elde edilmiştir. Bu araştırma sonucunda okul yönetici ve personelinin bilgisayar kullandığı ortaya çıkmıştır. Okullarda bulunan bilgisayarların okul yönetim ve hizmetlerinde etkin bir biçimde kullanılmasını sağlamaya yönelik hizmet içi eğitim programlarının daha da yaygınlaştırılması ile okul yöneticilerinin görevlerini kolay ve hatasız yapmasının sağlanabileceği tespit edilmiştir.

Eğitim alanı dışında bilgi yönetimiyle ilgili yurt içinde çeşitli araştırmalar da yapılmıştır. Doğu’nun (2003) bilgi yönetiminde iletişimin yeri ve önemi üzerine yaptığı araştırmada alan yazınla ilgili inceleme yapıldıktan sonra İzmir Valiliği Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü’nde uygulanan bilgi yönetimi faaliyetleri ve bu faaliyetler içinde örgüt içi iletişimin yeri değerlendirilmiştir.

Küçük ve orta ölçekli kurumlarda kullanılan bilgi yönetimi araçlarının ne kadar sıklıkla kullanıldığını inceleyen Eğit (2003) Türkiye’de bu kurumlarda var olan durumu ortaya koymaya çalışmıştır. Veri toplama aracını hazırlarken Beijerse’nin belirlediği bilgi yönetimi araçlarından faydalanmış 37 bilgi yönetimi aracını anket çalışmasında yer almasına karar vermiştir. Bu anket, İstanbul Sanayi Odasına ve İzmir Ticaret Odasına bağlı kurumlarda birebir görüşme yoluyla hem de internet aracılığıyla uygulanmıştır. Örneklem 192 kurumdan oluşmasına rağmen geri dönüş sayısı 103

olmuştur. Araştırma sonunda küçük ve orta organizasyonların bilgi yönetiminin ne anlama geldiği ve faydaları hakkında genel bilgi sahibi oldukları, bilgi yönetimi araçlarını sıklıkla kullandıkları bulunmuştur.

Muratoğlu (2005), eğitim örgütlerinde bilgi yönetimi stratejilerini araştırmış ve bilgi yönetimini, eğitimde bilgi yönetimi stratejileri aktif bilgi yönetimi, bilgi ekibinin oluşturulması, bilgi tabanının yaratılması, bilgi haritalama, kıyaslama yapma, şebeke ve bilgi ağları, bilgi merkezleri, bilgi uygulamasından sorumlu bir yöneticinin atanması boyutlarında incelenmiştir. Yönetici ve öğretmen görüşlerine göre bu boyutların okullarda etkili bir şekilde uygulanıp uygulanmadığını araştırmıştır. Geliştirilen ölçek

Tunceli'deki ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görevli yönetici ve öğretmenlere uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre elde edilen bilgilerin bir kısmı şunlardır:

1. Yöneticiler ve öğretmenler bilgi yönetiminin etkin bir şekilde okullarda uygulanmadığını belirtmişlerdir. Boyutların geneline “ara sıra” düzeyde katıldıkları görülmüştür.

2. Yaş, aktif bilgi yönetimi boyutunda beklenti düzeyine etki etmektedir. Genç olan öğretmenlerin beklentileri daha yüksektir.

3. Okullarda kıyaslama yapma ve bilgi ekibi oluşturma etkili bir şekilde uygulanmamaktadır.

4. Bilgi merkezleri boyutuna “nadiren” düzeyinde katılımın çokluğu istenilen bilgiye anında ulaşılması konusunda okullarda ciddi olarak bilgi deposunun ve bilgi bankasının oluşturulmadığını göstermektedir.

Yılmaz (2005), toplam kalite yönetimi projelerinin bilgi yönetimi araçları ile desteklenmesi ve eğitim kurumlarındaki uygulama olanakları üzerine bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın evrenini 2003-04 eğitim yılında İstanbul'daki üniversitelerde görevli 13,268 akademisyen oluşturmaktadır. Üniversitelerin internet sayfalarından elde edilen akademisyenlerin e-posta adreslerine anket gönderilerek veri toplanmıştır. 274 akademisyenden anket dönüşü sağlanmıştır. Araştırmacının geliştirdiği ölçek beş boyuttan oluşmaktadır. Araştırma bulgularına göre akademisyenler, bilgi yönetimi araçlarının eğitim kurumlarındaki TKY projelerinde uygun kullanım koşullarına sahip olduğunu düşünmektedirler.

Çetin ve Celepci (2005), öğretmenlerin bilgi yönetimi konusunda okul yöneticilerine karşı algılarını ölçen bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışma Edirne'deki

ilköğretim öğretmenleri üzerine yapılmış niceliksel bir çalışmadır. Bilgi yönetimi liderlik, kültürel yapı, örtük bilgi, açık bilgi, bilgi vizyonu, öğrenme kültürü ve bilgi merkezi boyutlarında değerlendirilmiştir. Araştırmada öğretmenlerin çeşitli alt boyutlarda görüşlerinin elektronik posta adresine sahip olup olmadığına, çalıştıkları okulların internet bağlantısının, web sayfasının, iç bilgisayar ağının olup olmadığına ve okulun mesleki bir eğitim dergisine abone olup olmadığına göre farklılık gösterdiğini bulunmuştur. Ayrıca bulgulardan elde edilen sonuçlara göre okul yöneticileri bilgi yönetimi konusunda yeterli bilgiye sahip değildirler. Okul yöneticileri yeni bilgi üretimi ve kullanımı sürecine yeterince katkıda bulunmamaktadırlar. Öğretmenlerin bilgi yaratmaya yönelik çabalarını yeterince takdir etmedikleri; okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin yaratıcı düşünmeye yeterince zaman ayırmadıkları bulunmuştur.

Genel olarak Bilgi Yönetimi Sistemlerini inceleyen ve ilköğretim, orta öğretim kurumlarında bir uygulamasını kapsayan Ağır'ın (2005), çalışmasında ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarının bilgi yönetimi sistemleri çerçevesinde mevcut durumu ortaya konulmuştur.

Bir başka yüksek lisans çalışmasında Soysal (2006), “Yönetim Bilgi Sistemlerinin Okul Yöneticilerin Performansları Üzerindeki Etkileri” alanında bir araştırma yapmış okul yöneticilerinin performanslarına yönetim bilgi sistemlerinin etkilerini tespit etmeye çalışmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular sonucunda yönetim bilgi sistemlerinin kullanımı ile okul yöneticilerinin performansları arasında güçlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır. Bükeç(2007) “Örgütlerde Bilgi Yönetiminde

Kullanılabilir Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Örgüt Kültürüne Etkisi” şeklindeki çalışmasında örgütlerde *bilgi yönetiminde kullanılan bilgi ve iletişim teknolojilerinin, örgüt kültürüne* etkisinin olup olmadığını sorgulamış ve örgütlerde bilgi yönetiminde kullanılan bilgi ve iletişim teknolojilerinin örgüt kültürüne bilimsel nitelikte etkisinin oldu sonucuna ulaşmıştır.

“Yönetim Bilgi Sistemlerinin Bir Yönetim Aracı Olarak İncelenmesi ve Eğitim Kurumları Açısından Önemi” isimli araştırmasında Akdoğan (2008), okulun eğitim öğretime yönelik görevlerinin ancak alanında uzman öğretmenler tarafından yerine getirilebileceğini bu nedenle öğretmenlik mesleğinin özveri gerektirdiğini, kutsal bir meslek olduğunu belirtmiştir. Eğitim ve öğretimin kalitesini artırmak üzere öğretmenlerin gelişen bilgi ve teknolojinin gerisinde kalmamaları gerektiğini, sürekli

olarak gelişmeleri takip ederek mesleki ve kişisel becerilerini geliştirmeye çalışmaları gerektiğini vurgulamıştır.

Öğretmen ve idarecilerin e-okul ile ilgili görüşlerinin ortaya çıkarılması ile ilgili yapılan bir araştırmada (Akar 2009); yöneticilerin öğretmenlere nazaran uygulamayı daha fazla beğendikleri belirlenmiştir

Son olarak, Murat Polat (2011), hazırladığı yüksek lisans tezinde “Yönetim Bilgi Sistemi Olarak E-Okul Uygulamalarının Değerlendirilmesi(Muş merkezine bağlı ilköğretim okulu öğretmen ve yöneticileri)” üzerine bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin ve yöneticilerin e-okul sistemine yaklaşımlarının genel anlamda olumlu buldukları ortaya çıkmıştır

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmada kullanılan yöntemlere sırasıyla yer verilmiştir.

Ölçme aracı ile elde edilen bilgilerin analizleri için spss programı kullanılmıştır. Yöneticilerin DYS ye yönelik yapılandırılmış görüşlere katılım düzeyleri içerisinde incelenen faktörler ve değişkenler arasındaki farkların anlamlılığına bakılmıştır. Bunun için veriler üzerinde; Levene Testi, t-Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi, Kruskal Wallis H Testi, Mann Whitney U Testi, aritmetik ortalama ($\bar{X}$), frekans ve yüzde (%) ile çözümlmeler yapılmıştır.

3.1. Problem Durumu

Eğitim örgütlerinde yönetici ve öğretmenler toplumdaki sosyal, politik ve ekonomik gelişmelerden doğal surette etkilenirler. Yönetici ve öğretmenlerin bu etkileri asgari düzeye indirebilmeleri için ellerindeki bilgiyi hızlı bir şekilde yönetim sürecine dâhil edebilmeleri gerekir. Bilgi teknolojileri temelli bir değişim yönetsel süreçler ve bilginin kullanımı noktasında kaçınılmazdır. Ayrıca teknolojik anlamdaki değişimlerin hızlı döngüsü içerisinde yöneticiler ve öğretmenler, aynı hızla uyum göstermek mecburiyetindedirler. Bu süreç bir takım yönetsel sorunları da beraberinde getirebilir.

Yeni ve ortak sorunların bilimsel bir yaklaşımla ele alınması, yönetici ve öğretmenlerin gelişimlerine katkıda bulunulması zorunludur (Doğan, 1997: 77).Tüm bu değişimlerin ve bilimsel yaklaşımların sonucu olarak eğitim kurumlarında ve okullarımızda bilişim sistemlerinin kullanılması kaçınılmaz olmuştur. Çünkü okullar, iş görenlerinin, var olan ve üretilen bilgilerini belleğinde saklayan bir noktaya eriştiğinde öğrenen okul niteliğine kavuşmaktadır. Okulu bu niteliğe kavuşturan yönetim süreçlerinin bir belleğinin olmasıdır. Okulun bellekli olabilmesi ve öğrenebilmesi için de, kendine özgü, bilişim teknolojisi ile çevrili bir bilişim sistemi kurması gerekir (Başaran, 2003: 22).

Bir örgütün verimliliği ile örgütü idare eden yöneticilerin yeterlikleri arasında doğrudan bir ilişki vardır (Çelikten, 2002: 52). Yöneticilerin karar verme, planlama, örgütlenme ve denetim süreçlerinde gereksinim duydukları verilere çok daha hızlı ulaşabilmeleri, verilerin kalitesi ve güncelliği okulun eğitsel ve yönetsel amaçlarını

gerçekleştirmelerine yardımcı olacaktır. Bu da iyi şekilde düzenlenmiş bir bilişim sistemi ile sağlanabilir.

Okullarımız yeniliklerin en erken uygulamaya konulduğu kurumlar olmalıdır. Okulun etkililiği ile okul yöneticilerinin yeterlikleri ve problem çözme yetenekleri, yenilikleri takip edebilme alışkanlıkları arasında pozitif yönde yüksek, doğru orantılı yapıdan söz edilebilir. Bundan dolayı, eğitim kurumları teknolojik gelişmeleri yakından takip etmeli, çözümlemeli ve uygulamalıdır. Okul yöneticileri merkez örgüt tarafından yenilikler konusunda bilgilendirilmelidir. Bu yeniliklerden birisi de hiç kuşkusuz genelde bilgi teknolojileri ve özelliklede bilgisayarlardır (Çelikten, 2002: 64).

Okul yönetiminde verilerin dosyalanması işlemlerinden, bilgisayar ortamında saklanan veri işleme sistemlerine geçilmiştir. Bu veri işleme sistemleri, bilginin saklanması dışında farklı amaçlarla da kullanılabilir. Bununla birlikte, kayıtların tamamen bilgisayar ortamında tutulmasının birçok faydası görülmektedir. Verilerin birlikte saklanması, birleştirilmesi, sıralanması, toplanması ve gerekli istatistikî analizlerinin yapılması elektronik ortamda mümkündür. Bu işlemler eski dosyalama işlemleri ile gerçekleştirilemez. Okullarda bilginin yönetsel olarak kullanımı daha çok karar aşamalarında olmaktadır.

Bilgi toplumunda, etkili okul yönetimi süreçlerini en iyi şekilde gerçekleştirmenin yolu yönetici ve öğretmenlerin bilişim sistemlerini kullanmasıdır. (Kaya, 1999: 49). Türkiye'deki özellikle Milli Eğitim Bakanlığı'na (MEB) bağlı eğitim kurumlarındaki yönetici ve öğretmenlerin hali hazırda yönetim bilgi sistemlerini kullanmaları gerekmektedir. Var olan bilgilerin geliştirilebilmesi yönetsel süreçlerde daha etkin olunabilmesi için yönetim bilgi sistemlerinin eğitim kurumlarında oluşturulması kaçınılmazdır. Yapılan araştırmalar göstermiştir ki yurt dışındaki eğitim kurumları yönetim bilgi sistemlerinin yönetsel sorunların çözümünde etkin kullanımı yolunda hayli mesafe kat etmişlerdir. Yapılan bazı çalışmalarda eğitimin denetiminde de e-denetim ve e-portfolyoların kullanılması önerilmektedir (Arabacı ve Turhan, 2010).

Katılımcı yönetim anlayışı, süreçte yer alan tüm öğelerin karara katılımını sağlamalıdır. Paydaşların bilgilendirilmesi, görüşlerinin alınması, kararların verilmesi, uygulanması, değerlendirilmesi çağdaş yönetim anlayışının gereğidir. Bu amaçla okul yönetiminde de iç ve dış müşterilerin (yönetici, öğretmen, veli) görüşlerine yer verilmesi, karara katılmaları konusunda, DYS sistemi, zaman, mekân kavramlarını

ortadan kaldırarak kolaylıklar sunmaktadır. Bu sisteminde, Milli Eğitim Müdürlükleri duyurularını, takip ve gözetim işlemlerini kolaylıkla yapabilmektedir. Okul yöneticileri okullarıyla ilgili hemen tüm yönetsel işlemleri internet ortamında gerçekleştirebilmektedir. Böylece DYS zaman ve kırtasiyecilik gibi birçok unsuru olumlu yönde etkilemekte, kullanıcılarına birçok kolaylıklar sunmaktadır.

“2012 Ekim ayından itibaren Bakanlık merkez teşkilatında kullanılmaya başlanan Doküman Yönetim Sistemi’nin (DYS), 2016 yılı itibarıyla tüm ilçe millî eğitim müdürlüklerinin kullanımına sunulmuş olup, sistemi bütün okullarda yaygınlaştırmayı hedefliyoruz.15 Mayıs2017 tarihinden itibaren Türkiye genelinde bütün okullar, yazışmaların tamamını elektronik ortamda il, ilçe veya Bakanlığa gönderecek.” (MEB Bilgi İşlem Dairesi Başkanı Özgür Türk 07.02.2017).

DYS birçok avantajı barındırdığı gibi, yetersiz teknoloji okuryazarlığı, kurulum maliyeti, teknik aksaklıklar vb. sorunlar sıkıntılara yol açabilir. Doküman Yönetim Sisteminin daha etkili kullanılabilmesi için varsa eksiklik veya aksaklık tespit edilip, çözüm önerileri oluşturulmalıdır. Yöneticilerin DYS kullanımında karşılaştıkları problemlerin tespiti ve geliştirdikleri önerilerin öğrenilerek, araştırma sonuçları şeklinde aktarılması, sistemin daha verimli bir hale gelmesinde faydalı olacaktır.

Bu araştırmanın problemi Yönetim bilgi sistemi olarak Doküman Yönetim Sistemine ilişkin görüşlerin değerlendirilmesidir.

3.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Doküman Yönetim Sisteminin değerlendirilmesine yönelik ilköğretim okullarındaki yöneticilerin algılarını tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda şu sorular için yanıt aranacaktır;

1. İlköğretim okulu yöneticilerinin Doküman Yönetim Sistemi (DYS) uygulamalarına yönelik algıları nelerdir?
2. İlköğretim okulu yöneticilerinin DYS’ye ilişkin algıları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. DYS uygulamalarına ilişkin algıların: cinsiyete, mesleki göreve, eğitim durumuna ve mesleki kıdeme göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

3.3. Sayıldılar

1. Bu araştırma kapsamında katılımcıların görüşlerini objektif karar verecekleri,
2. Araştırmacı tarafından hazırlanacak olan veri ölçme aracı yardımıyla okul yöneticilerinin, Doküman Yönetim Sistemi uygulamasına yönelik görüşlerinin tam olarak ölçülebileceği,
3. Katılımcıların ankete samimi cevaplar verecekleri var sayılmaktadır.

3.4. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma Elazığ İli merkeze bağlı resmi ilköğretim kurumlarında çalışan yöneticilerin görüşleri ile sınırlıdır.
2. Araştırmada ortaya çıkacak sonuçlar, kullanılan ölçek verileri ile sınırlıdır.

3.5. Araştırma Modeli

Araştırmada survey tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey, ya da nesne, kendi koşulları içinde ve var olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. (Karasar, 2003: 77). Gerçekleştirilen araştırma, verilerin analizi dikkate alındığında, betimsel tekniklerin yanı sıra gruplar arası karşılaştırma analizlerini de gerektirmektedir. Bu nedenle araştırma, genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli özelliğine sahiptir.

Elazığ il merkezine bağlı ilköğretim okullarındaki yöneticilerin Doküman Yönetim Sistemine ilişkin yapılandırılmış görüşlere katılım düzeylerinin tespit edilmesine çalışılmıştır.

3.6. Evren ve Örneklem

Evren araştırma sonuçlarının genellenmek istendiği elemanlar bütünü, bir çalışmayla ilgili verilerin veya ölçme sonuçlarının tümünün oluşturduğu küme şeklinde tanımlanabilir (Karasar, 2003: 109). Başka bir deyişle evren, incelenmek istenen birimlerin meydana getirdiği, gözlenebilir ortak özelliklere sahip objelerin oluşturduğu, belli bir kurala uyan öğelerden oluşmuş topluluktur (Kaptan, 1993: 116).

Bu araştırmanın evrenini Elazığ ili merkezine bağlı ilköğretim kurumlarında görev yapan yöneticiler oluşturmaktadır. Elazığ ili merkeze bağlı ilköğretim okullarındaki toplam yönetici sayısı 260 tır. Keyfi seçim örneklemede örneklem

oluşturulurken, tanımlanan evreni oluşturan birimler arasında fark gözetilir, yani bütün birimlere eşit seçilme şansı verilmez ise bu türden birim seçimine keyfi seçim adı verilir (Özdamar ve diğ, 1997: 91). Bu şekilde 102 yöneticiye ölçek uygulanmıştır. Bu yöntemde örneklem içerisindeki uygulamaya katılacak kişinin kişisel özelliklerinin bilerek ve isteyerek seçim işlemlerine yansımaları söz konusu değildir.

3.7. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Alan yazın taraması yapılarak 36 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. Buradaki maddeler uzman görüşüne sunulmuştur. Alınan uzman görüşleri doğrultusunda hâlihazırdaki ölçek madde sayısı 26'ya düşürülmüştür. Bu şekilde araştırmacının kendisi tarafından oluşturulan ölçme aracına “Doküman Yönetim Sistemi Uygulamalarının Değerlendirilmesi Ölçeği” (DYSÖ) adı verilmiştir. Madde analizi, geçerlik ve güvenirlik çalışmalarından sonra veriler toplanmıştır.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi konusunda yapılan çalışmalar aşağıya çıkarılmıştır:

3.7.1. Doküman Yönetim Sistemine İlişkin Görüşlerin Değerlendirilmesi Ölçeği (DYSÖ)

DYSÖ anketi kıdem, görev, cinsiyet ve eğitim durumu olmak üzere 4 farklı değişkenin yer aldığı kişisel bir bilgi formu ve yöneticilerin DYS uygulamalarına ilişkin görüşlerini belirlemeye çalışan likert türü ve açık uçlu sorulardan oluşan bir ölçme aracıdır. Bu ölçek ile amaç, ilköğretim yöneticilerinin DYS hakkında algılarının belirlenmesi ile yapılandırılmış görüşlere bakış açılarının değerlendirilmesidir.

Uygulama için oluşturulan ölçme aracı 5’li Likert tipinde hazırlanmıştır. Yapılandırılmış görüşlere ilişkin yanıtlar, “Tamamen Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Karasızım”, “Katılmıyorum” ve “Hiç Katılmıyorum” şeklindedir. Puan kodlaması olarak “Tamamen Katılıyorum=5”, “Katılıyorum=4”, “Karasızım=3”, “Katılmıyorum=2” ve “Hiç Katılmıyorum=1” tarzında bir puanlamaya gidilmiştir.

3.7.2. Araştırmanın Pilot Uygulaması

Araştırmacı tarafından Doküman Yönetim Sistemi Uygulamaları Ölçeği (DYSÖ) geliştirilmiştir. Bu ölçek ile amaç, ilköğretim yöneticilerinin Doküman

Yönetim Sistemi ile ilgili yapılandırılmış görüşlere bakış açılarının değerlendirilmesidir.

DYS yapılandırılmış görüşlere ilişkin 26 maddelik bir anket oluşturulmuştur. DYSÖ anketinin pilot uygulaması için Elazığ ili merkeze bağlı İlköğretim Okulları seçilmiştir. Pilot uygulama sonrası yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışmaları sonucunda ölçekte var olan 36 madde sayısı 26'ya indirilmiştir. Analizler sonucundaki düzenlemeler doğrultusunda oluşan ölçme aracı, araştırmanın evrenini oluşturan 260 yönetici arasından 154 katılımcıya dağıtılmış ve araştırma kurallarına uygun olarak düzenlenmiş olan 102 anket üzerinden spss veri analizi yöntemlerine başvurulmuştur.

3.7.3.Kişisel Bilgi Formu

Araştırma için oluşturulan anketin birinci bölümünde “Cinsiyet, Mesleki Görev, Mesleki Kıdem, Eğitim Durumu” ile ilgili maddeler yer almaktadır.

3.7.4.Güvenirlik Analizi

Yapılan ilk pilot uygulamada güvenirlik analizi sonucu, 26 maddelik DYSÖ ölçeğinin Cronbach Alpha katsayısı, ,881 bulunmuştur.

Tablo 1. DYSÖ Ölçeğinin Güvenirlik Analizi Sonuçları

Güvenirlik Analizi Sonuçları	
Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
,881	26

3.7.5.Geçerlilik Analizi

Yapılan güvenirlik analizi sonrasında son şekli verilen ölçek soruları yeniden katılımcılara uygulanmış ve KMO değeri, ,834 ve Barlett Testi anlamlılık değeri ise ,000 düzeyinde anlamlı olarak bulunmuştur. Ölçeğin son şekline ait KMO ve Bartlett Testi sonuçları Tablo 2.'de verilmiştir.

Tablo 2. DYSÖ Ölçeğinin KMO ve Bartlett Testi Sonuçları

KMO ve Bartlett Testi Sonuçları		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,834
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi- Square	1410,371
	df	325
	Sig.	,000

3.7.6.Doküman Yönetim Sistemine İlişkin Görüş Anketi Alt Faktörleri ile İlgili İlişki İncelemeleri

Doküman Yönetim Sistemine ilişkin görüşlere yönelik olarak verilerin açımlayıcı faktör analizi için uygunluğu Kaiser- Meyer- Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett Sphericity testi ile incelenebilir. KMO'nun 0,60'tan yüksek, Barlett testinin anlamlı çıkması verilerin faktör analizi için uygun olduğunu gösterir (Büyüköztürk, 2011: 58). Ölçeğin geçerlik çalışmalarında ilk aşama olarak ölçme aracının uygulanması sonucu elde edilen verilerin örneklem grubuna uygunluğu 0.001 düzeyinde, KMO değeri, 0,834 ve Barlett Testi anlamlılık değeri ise, ,000 düzeyinde anlamlı olarak bulunmuştur.

Buna göre verilerin faktör analizine uygun olduğu söylenebilir. DYSÖ ölçeğine dair analiz sonuçları Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. DYSÖ Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları

Başlangıç Özdeğerleri				Karesi Alınmış Yüklemelerin Çıkarılmış Topamları			Karesi Alınmış Yüklemelerin Döndürülmüş Toplamı
Bileşen	Toplam	Varyans Yüzdeleri (%)	Birikimli Yüzdeler (%)	Toplam	Varyans Yüzdeleri (%)	Birikimli Yüzdeler (%)	Toplam
1	8,685	33,403	33,403	8,685	33,403	33,403	6,450
2	2,074	7,978	41,382	2,074	7,978	41,382	4,065
3	1,949	7,495	48,877	1,949	7,495	48,877	1,675
4	1,702	6,548	55,425	1,702	6,548	55,425	1,993
5	1,435	5,518	60,943	1,435	5,518	60,943	5,306
6	1,307	5,026	65,969	1,307	5,026	65,969	3,485
7	1,051	4,042	70,011	1,051	4,042	70,011	1,909
8	,915	3,518	73,528				
9	,814	3,132	76,660				
10	,735	2,828	79,488				
11	,663	2,550	82,038				
12	,611	2,350	84,388				
13	,509	1,958	86,346				
14	,455	1,750	88,096				
15	,421	1,620	89,717				
16	,380	1,461	91,178				
17	,355	1,365	92,542				
18	,342	1,317	93,860				
19	,289	1,111	94,970				
20	,258	,991	95,962				
21	,246	,946	96,908				
22	,211	,811	97,719				
23	,179	,689	98,408				
24	,172	,662	99,070				
25	,134	,517	99,587				
26	,107	,413	100,000				

Temel bileşenler analizi sonucunda Tablo: 3.'de görüldüğü üzere, öz değeri 1'den büyük 7 faktör vardır. Bu yedi faktörün açıkladığı toplam varyans ise % 70,011'dır. İlköğretim okullarındaki yöneticilerin Doküman Yönetim Sistemi Ölçeği ile ilgili veri setine ait Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri 0,834 ve Bartlett'in küresellik testi sonucu ise $p < 0,01$ olarak bulunmuştur. Yapılan küresellik testi sonucuna göre örneklemdeki değişkenler arasında ilişki olduğunu söyleyebiliriz. KMO değerimiz 0,60'dan büyük ve değişkenler arasındaki ilişki söz konusu olduğu için faktör analizi yapmaya uygun bir

veri setimizin var olduğu görülmektedir.

DYS ilişkin yapılan faktör analizi sonucunda elde edilen "açıklanmış toplam varyans" sonuçları tablo 4'de verilmiştir. Tablo 4'e göre 1'den büyük 7 bileşen olduğu görülmektedir. Dolayısıyla analiz sonucunda toplamda 7 tane faktör belirlenmiş olup, bu 7 faktörün toplam varyansın %70,011'ini açıklamaktadır.

Tablo 4. DYSÖ İlişkin Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Doküman Yönetim Sistemine İlişkin Görüşler	Bileşenler						
	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4	Faktör 5	Faktör 6	Faktör 7
1.Doküman Yönetim Sistemi kırtasiyeciliği azaltmaktadır.	,714						
2.Doküman Yönetim Sistemi zamandan tasarruf sağlamaktadır.	,881						
3.Doküman Yönetim Sistemi yöneticilerin okulla/kurumla ilgili işlerini kolaylaştırmaktadır.	,738						
4.Doküman Yönetim Sistemini faydalı buluyorum.	,822						
6.Doküman Yönetim Sisteminin ülke ekonomisine katkı sağlayacağına inanıyorum.	,713						
7.Doküman Yönetim Sistemi yöneticilerin verimliliğini artırmaktadır.	,522						
10.Dosya Yönetim Sisteminin uygulandığı pilot illerdeki okulların/kurumların alt yapı ve donanım (yazılım,program,bilgisayar vb.) açısından yeterlidir.		,864					
12.Webdeogren video eğitim sayfalarında yeteri kadar görsel eğitimler vardır		,813					
13.Dysegitim.meb.gov.tr adresinden Doküman Yönetim Sistemi eğitimi amaçlı yeteri kadar deneme yapabildim		,690					
11.NES (Nitelikli Elektronik Sertifika) kurulumu ve e-imza atımında sorun yaşadım			,787				
16.Doküman Yönetim Sisteminin tek öğretmenli okullarda bazı aksaklıklar yaratacağına inanıyorum.			,823				
23.Doküman Yönetim Sisteminin kullanımı için MEB Web Hattının şart olması güvenlik açısından gereklidir.				,757			
26.Doküman Yönetim Sisteminin çalışmasında MEB İnternet hattının (ADSL) yeterli olduğunu düşünüyorum.				,814			
5.Doküman Yönetim Sistemi hakkında yeterli bilgiye sahibim.					,536		

8.NES (Nitelikli Elektronik Sertifika) kişiye özel olup kuruma veya ikinci şahıslara devredilememesinin güvenlik açısından sorun yaratmayacağına inanıyorum.					,719		
14.Doküman Yönetim Sistemi modülü genel işleyişi hakkında yeterli bilgiye sahibim.					,499		
15.Doküman Yönetim Sistemi yöneticilerin teknolojiyi kullanmalarına katkı sağladığını düşünüyorum.					,457		
25. Doküman Yönetim Sistemi okullar/kurumlar arası koordinasyonu işlevsel hale getirmektedir.					,646		
24.Doküman Yönetim Sistemi iş akışını düzenli hale getirmektedir.					,765		
17.E-imzayı faydalı buluyorum.						,466	
19.Doküman Yönetim Sistemi modülünü kullanmaya yetkili yöneticilerin görevlerinde bulunmaması durumlarında bir vekilinin bulunması iş akışını kolaylaştırır.						,567	
20.Doküman Yönetim Sistemi kurum içi giden-gelen yazışmaların dosyalanmasına gerek duyulmaması iş yükünü azalmaktadır.						,534	
21.Doküman Yönetim Sistemi küreselleşen dünyanın bir gereğidir.						,566	
22.Doküman Yönetim Sisteminin uygulama kolaylığı açısından daha da kapsamlı hale getirilmesi gerekmektedir.						,646	
18.Doküman Yönetim Sistemikullanımı için MEB Web Hattının şartlanması Doküman Yönetim Sistemi'nin bir sınırlılığıdır.							,808
Toplam Varyansı Açıklama Oranı	% 70,011						

Tablo 5. DYSÖ Ölçeği ve Alt Faktörlerinin Güvenirlik Değerleri

	Alpha Cronbach	Madde Sayısı
Testin Tümü	,881	26

Verilere bakıldığında Tablo 5’de Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısının DYS ölçeğinin bütünde 0,881 olduğu görülmüştür. Anket formundan çıkartılan soru bulunmamakta, elde edilen katsayı değerleri ölçeklerin güvenilir olduğunu teyit etmektedir.

Çalışmamızda uygulamış olduğumuz anket sonucu elde edilen verilerin, tüm ölçeklerdeki değişkenlerinin sahip oldukları dağılımın normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogorov-Smirnov testi ile test edilmiştir. Sonuç olarak DYS ölçeğindeki tüm değişkenlerin dağılımlarının normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir. Bu nedenle çalışmada parametrik olmayan testler kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırma sonucunda elde edilen veriler aşağıda belirtilmiştir.

4.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Doküman Yönetim Sistemine ilişkin görüşlere ilişkin etki eden değişkenlere bağlı olarak ölçeğe dahil olan katılımcı dağılımları Tablo 6.' da verilmiştir.

Tablo 6 kapsamında, geçerli 102 anket sonucundaki sos yo-demografik özelliklerin istatistiksel sonuçları yer almaktadır.

Tablo 6: Sosyo-Demografik Özellikler

Sosyo-Demografik Özellikler	Gruplar	F _i	%
Cinsiyet	Kadın	11	10,8
	Erkek	91	89,2
	Toplam	102	100
Mesleki Kıdem	1-5 Yıl	0	0
	6-10 Yıl	19	18,6
	11-15 Yıl	18	17,6
	16-20 Yıl	22	21,6
	21 Yıl Üzeri	43	42,2
	Toplam	102	100
Mesleki Görev	Okul Müdürü	25	24,5
	Okul Müdür Yardımcısı	77	75,5
	Toplam	102	100
Eğitim Durumu	Lise	0	0
	Ön Lisans	7	6,9
	Lisans	76	74,5
	Yüksek Lisans	19	18,6
	Doktora	0	0
	Toplam	102	100

Tablo 6 sonuçlarına göre 102 anket formundaki yöneticilerin % 10,8'i (11) kadın, % 89,2 si (91) erkeklerden oluşmaktadır.Yöneticilerin hizmet sürelerine göre 6-

10 yıl aralığında % 18,6'sı (19), 11-15 yıl aralığında % 17,6'sı(18), 16-20 yıl aralığında % 21,6'sı(22) bulunmakta iken, 21 yıl ve üzerinde % 42,2 (43) personel görev yapmaktadır. Yöneticilerin % 24,5'i(25) Okul Müdürü % 75,5'i(77) Okul Müdür Yardımcısıdır. Eğitim durumlarına göre oranı % 6,9'u (7) Ön lisans, % 74,5'i (76) Lisans, % 18,6'sı (19) Yüksek Lisans şeklindedir.

4.2.Katılımcıların Doküman Yönetim Sistemine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Araştırmanın amaçlarından birisi yöneticilerin DYS'ye ilişkin görüşlerin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesidir. Bu amaçla uygulanan Mann-Whitney U testi sonuçları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. DYS Ölçeğine İlişkin Görüşlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Mann-Whitney U Sonuçları

Sorular	Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	p
Soru1	437,000	503,000	-,823	,411
Soru2	412,500	478,500	-1,125	,261
Soru3	454,00	520,000	-,575	,565
Soru4	412,500	478,500	-1,125	,261
Soru5	372,500	438,500	-1,515	,130
Soru6	471,500	537,500	-,361	,718
Soru7	476,500	542,500	-,279	,780
Soru8	478,500	4664,500	-,253	,801
Soru9	464,500	530,500	-,412	,680
Soru10	473,500	539,500	-,310	-,677
Soru11	440,500	506,500	-,677	,498
Soru12	378,500	444,500	-1,402	,161
Soru13	416,000	482,000	-,993	,770
Soru14	475,500	541,500	-,293	,770
Soru15	336,000	402,000	-1,926	,054
Soru16	487,500	4673,500	-,145	,885
Soru17	266,500	332,500	-2,926	,003*
Soru18	497,000	563,000	-,040	,968
Soru19	466,500	532,500	-,398	,691
Soru20	362,000	428,000	-1,680	,093
Soru21	384,500	450,500	-1,431	,153
Soru22	329,000	395,000	-2,039	,041*
Soru23	444,000	510,000	-,645	,519
Soru24	434,000	500,000	-,803	,422
Soru25	498,500	564,500	-,024	,981
Soru26	450,500	516,500	-,562	,574

*p değeri 0,05'in altında

Tablo 7’de gösterildiği gibi katılımcıların görüşlere verdiği cevaplarda cinsiyet değişkenine göre 17. ve 22 sorularda anlamlı bir farklılık görülmektedir.(p-değeri<0,05) 17. maddede “E-imzayı faydalı buluyorum” görüşüne kadın katılımcıların verdiği cevapların oranı 3,8182 iken erkek katılımcıların verdiği cevapların oranı ise 4,5824’tür. Yakın tarihlerde yapılan bazı araştırmalar kadınların güvenlik konusunda erkeklerden daha hassas olduğunu göstermiştir. Kadınların elektronik imzayı erkeklere göre daha az faydalı bulmasının sebebinin güvenlik endişeleri ile ilgili olduğu düşünülmektedir..

Anketin 22.maddesinde ‘Doküman Yönetim Sistemi uygulama kolaylığı açısından daha kapsamlı hale getirilmesi gerekmektedir’ görüşüne kadın katılımcıların verdiği cevapların oranı 3,9091 iken Erkek katılımcıların verdiği cevapların oranının 4,4066’dır. Bu oranlar erkeklerin yeni teknolojilere daha hâkim oldukları, yeni gelişmelere hızla uyum sağladıkları şeklinde yorumlanacağı gibi kadınların sistemin işleyişinin kolay bulması, karmaşık hale getirilmesine gerek olmadığı şeklinde de yorumlanabilir.

4.3.Doküman Yönetim Sistemine İlişkin görüşlerin Mesleki Görev Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Araştırmanın amaçlarından biriside yöneticilerin DYS’ye ilişkin görüşlerinin mesleki görev değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesidir. Bu amaçla uygulanan Mann-Whitney U sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Doküman Yönetim Sistemine İlişkin Görüşlerin Mesleki Görev Değişkenine Göre Mann-Whitney U Sonuçları

Sorular	Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	p
Soru1	821,500	3784,000	-1,265	,090
Soru2	781,000	3787,500	-1,695	,101
Soru3	784,500	3844,000	-1,084 -	278
Soru4	841,000	3787,500	-1,640	,101
Soru5	784,500	3715,500	-1,640	,033
Soru6	712,500	3824,500	--2,134	,206
Soru7	811,500	1126,500	-,112	,911
Soru8	949,000	3952,000	-1,265	,206
Soru9	801,500	3814,500	-1,246	,213
Soru10	853,000	3815,000	-1,656	,098
Soru11	762,000	3765,000	-,906	,365
Soru12	812,000	3856,000	-1,311	,190
Soru13	934,000	3770,000	--1,650	,127
Soru14	782,500	3785,500	-1,526	,017
Soru15	680,000	3683,000	-2,388	,099
Soru16	767,000	3770,000	-1,763	,818
Soru17	767,000	1259,000	-,230	,078
Soru18	779,500	3782,500	-1,504	,133
Soru19	892,000	3895,000	-,595	,552
Soru20	832,500	3835,500	-1,137	,256
Soru21	836,500	3839,500	-1,121	,262
Soru22	917,000	1242,000	--,390	,696
Soru23	834,000	3837,000	-1,059	,290
Soru24	822,500	3825,500	-1,220	,223
Soru25	818,000	3821,000	-1,264	,206
Soru26	831,000	3834,000	-1,065	,287

Tablo 8'deki analiz sonuçlarına göre, katılımcıların mesleki görevleri ile DYS'ye ilişkin görüşleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>,05$). Başka bir ifadeyle katılımcıların doküman yönetim sistemine ilişkin görüşleri ile sahip oldukları görev değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Bu netice DYS ölçeği üzerine gerçekleştirilen diğer çalışmaların sonuçlarıyla

paralellik göstermektedir.

4.4.Doküman Yönetim Sistemine İlişkin görüşlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Araştırmanın amaçlarından biriside yöneticilerin DYS'ye ilişkin görüşlerinin mesleki kıdem değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesidir. Bu amaçla uygulanan Kruskal-Wallis H sonuçları Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Doküman Yönetim Sistemine İlişkin Görüşlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Sonuçları

Sorular	Kruskal-Wallis H	df	p
Soru1	1,575	3	,665
Soru2	7,445	3	,059
Soru3	6,003	3	,111
Soru4	1,631	3	,652
Soru5	2,969	3	,396
Soru6	,356	3	,949
Soru7	4,247	3	,236
Soru8	,746	3	,862
Soru9	2,406	3	,492
Soru10	1,293	3	,731
Soru11	3,743	3	,291
Soru12	2,188	3	,534
Soru13	4,335	3	,228
Soru14	3,941	3	,268
Soru15	,619	3	,892
Soru16	2,271	3	,518
Soru17	1,976	3	,577
Soru18	1,528	3	,676
Soru19	5,002	3	,172
Soru20	1,984	3	,576
Soru21	2,540	3	,468
Soru22	1,532	3	,675
Soru23	1,503	3	,681
Soru24	1,290	3	,732
Soru25	1,977	3	,577
Soru26	6,424	3	,093

Tablo 9'daki analiz sonuçlarına göre, katılımcıların mesleki kıdemleri ile DYS'ye ilişkin görüşleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>,05$). Başka bir ifadeyle katılımcıların mesleki kıdemlerinin doküman yönetim sistemine ilişkin görüşleri üzerinde bir etkisi gözlenmemiştir.

4.5.Doküman Yönetim Sistemine İlişkin Görüşlerin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Araştırmanın amaçlarından biriside yöneticilerin DYS'ye ilişkin görüşlerinin eğitim durumu değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesidir. Bu amaçla uygulanan Kruskal-Wallis H sonuçları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Doküman Yönetim Sistemine İlişkin Görüşlerin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Sonuçları

Sorular	Kruskal-Wallis H	df	p
Soru1	1,234	2	,540
Soru2	,368	2	,832
Soru3	2,718	2	,257
Soru4	4,527	2	,104
Soru5	4,411	2	,110
Soru6	1,141	2	,565
Soru7	4,456	2	,108
Soru8	,737	2	,692
Soru9	,149	2	,928
Soru10	1,436	2	,488
Soru11	,776	2	,679
Soru12	,188	2	,910
Soru13	,263	2	,877
Soru14	,457	2	,796
Soru15	3,056	2	,217
Soru16	,244	2	,885
Soru17	2,416	2	,299
Soru18	,054	2	,973
Soru19	,609	2	,738
Soru20	,537	2	,764
Soru21	,945	2	,624
Soru22	5,876	2	,053
Soru23	1,132	2	,568
Soru24	,076	2	,963
Soru25	,145	2	,930
Soru26	2,356	2	,308

Tablo 10'daki analiz sonuçlarına göre, katılımcıların eğitim durumu ile DYS'ye ilişkin görüşleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>,05$). Başka bir ifadeyle katılımcıların doküman yönetim sistemine ilişkin görüşleri ile eğitim seviyeleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

4.6.Doküman Yönetim Sistemi Anket Sonuçlarının Genel Değerlendirilmesi

Araştırmanın amaçları doğrultusunda elde edilen genel veriler Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11. Doküman Yönetim Sistemine İlişkin Görüşlere Katılım Sonuçları

Sorular	Katılı m	Ort	Standa rt Sapma
1. Doküman Yönetim Sistemi kırtasiyeciliği azaltmaktadır.	102	4 ,5686	0,69 667
2. Doküman Yönetim Sistemi zamandan tasarruf sağlamaktadır.	102	4 ,5784	0,62 038
3. Doküman Yönetim Sistemi yöneticilerin okulla/kurumla ilgili işlerini kolaylaştırmaktadır.	102	4 ,4902	0,68 571
4. Doküman Yönetim Sistemini faydalı buluyorum.	102	4 ,5882	0,58 619
5. Doküman Yönetim Sistemi hakkında yeterli bilgiye sahibim.	102	4 ,2843	0,84 873
6. Doküman Yönetim Sisteminin ülke ekonomisine katkı sağlayacağına inanıyorum.	102	4 ,5098	0,67 112
7. Doküman Yönetim Sistemi yöneticilerin verimliliğini artırmaktadır.	102	4 ,1667	0,96 558
8. NES (Nitelikli Elektronik Sertifika) kişiye özel olup kuruma veya ikinci şahıslara devredilememesinin güvenlik açısından sorun yaratmayacağına inanıyorum.	102	4 ,0490	0,95 831
9. Modülün kullanımı ile ilgili verilen yüz yüze eğitim yararlı oldu.	102	4 ,0294	0,94 874
10. Dosya Yönetim Sisteminin uygulandığı pilot illerdeki okulların/kurumların alt yapı ve donanım (yazılım,program,bilgisayar vb.) açısından yeterlidir.	102	3 ,9020	0,87 325
11. NES (Nitelikli Elektronik Sertifika) kurulumu ve e-imza atımında sorun yaşadım .	102	2 ,7647	1,32 886
12. Webdeogren video eğitim sayfalarında yeteri kadar görsel eğitimler vardır.	102	3 ,8725	0,86 370
13. Dysegitim.meb.gov.tr adresinden Doküman Yönetim Sistemi eğitimi amaçlı yeteri kadar deneme yapabildim.	102	4 ,0588	0,85 392
14. Doküman Yönetim Sistemi modülü genel işleyişi hakkında yeterli bilgiye sahibim.	102	4 ,0784	0,96 150
15. Doküman Yönetim Sistemi yöneticilerin teknolojiyi kullanmalarına katkı sağladığını düşünüyorum.	102	4 ,1765	0,92 717
16. Doküman Yönetim Sisteminin tek öğretmenli okullarda bazı aksaklıklar yaratacağına inanıyorum.	102	3 ,5000	1,12 356
17. E-imzayı faydalı buluyorum.	102	4 ,5000	0,72 781
18. Doküman Yönetim Sistemikullanımı için MEB Web Hattının şart olması Doküman Yönetim Sistemi’nin bir sınırıdır.	102	3 ,9510	1,12 027
19. Doküman Yönetim Sistemi modülünü kullanmaya yetkili yöneticilerin görevlerinde bulunmaması durumlarında bir vekilinin bulunması iş akışını kolaylaştırır.	102	4 ,1667	0,93 431
20. Doküman Yönetim Sistemi kurumiçi giden-gelen yazışmaların dosyalanmasına gerek duyulmaması iş yükünü azaltmaktadır.	102	4 ,4216	0,72 353

21. Doküman Yönetim Sistemi küreselleşen dünyanın bir gereğidir.	102	4 ,4902	0,65 620
22. Doküman Yönetim Sisteminin uygulama kolaylığı açısından daha da kapsamlı hale getirilmesi gerekmektedir.	102	4 ,3529	0,71 264
23. Doküman Yönetim Sisteminin kullanımı için MEB Web Hattının şart olması güvenlik açısından gereklidir.	102	4 ,0196	1,05 286
24. Doküman Yönetim Sistemi iş akışını düzenli hale getirmektedir.	102	4 ,3824	0,71 814
25. Doküman Yönetim Sistemi okullar/kurumlar arası koordinasyonu	102	4 ,4216	0,63 614
26. Doküman Yönetim Sisteminin çalışmasında MEB İnternet hattının (ADSL) yeterli olduğunu düşünüyorum.	102	3 ,5588	1,14 817

Araştırmaya katılan yöneticilerin doküman yönetim sistemine ilişkin görüşlere verdiği cevaplardan en yüksek katılım oranı 4,5882 ile DYS'nin faydalı bulunması dikkat çekicidir. DYS'nin kırtasiyeciliği azaltacağı ve ülke ekonomisine katkı sağlayacağı fikrine katılımcılar neredeyse tamamen katılmışlardır.

Katılımcıların e-imza ile ilgili sorun yaşadım görüşünde kararsızıma yakın bir puan ortalaması çıkması bir kısım katılımcının e-imza oluşumunda sorun yaşadığını göstermektedir. Yine puanlamaya bakıldığında MEB İnternet hattının (ADSL) yeterli olmadığı söylenebilir. Ayrıca katılımcıların DYS'nin iş yükünü kolaylaştırdığı gibi zamandan da tasarruf sağladığı fikrine inandıkları görülmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Araştırmanın temel amacı Doküman Yönetim Sistemine yönelik yöneticilerin algılarını belirlemek sistemin durumunu değerlendirmektir. Bu amaçlarla geliştirilen DYSÖ ölçeği ile Elazığ merkeze bağlı ilköğretim okullarında gerçekleştirilen araştırmadan elde edilen sonuçlar aşağıda sıralanmıştır.

■ Bulgular ışığında DYS'nin bir yönetim bilgi sistemi olarak kullanılabileceği ortaya çıkmıştır. Ancak sisteminin uygulama kolaylığı açısından daha kullanışlı hale getirilmesi gerekmektedir.

■ İlköğretim okulu yöneticilerinin Doküman Yönetim Sistemi ile ilgili görüşlerinde mesleki görev değişkenine göre anlamlı bir farklılığa ulaşılmamıştır. Mesleki görev ile Doküman Yönetim Sistemi'ne yönelik görüşler arasında bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir.

■ Yöneticilerin Doküman Yönetim Sistemi ile ilgili algılarında mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir fark elde edilmemiştir. Mesleki kıdem ile Doküman Yönetim Sistemi'ne yönelik görüşler arasında bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir.

■ Yöneticilerin eğitim durumlarına göre; Doküman Yönetim Sistemi'nin kullanılmasına yönelik görüşleri arasında anlamlı bir fark çıkmamıştır. Katılımcıların eğitim durumları ile Doküman Yönetim Sistemi algıları arasında bir ilişkinin olmadığı görülmüştür.

- Yöneticilerin DYS'nin kullanılmasına yönelik olarak cinsiyet değişkenine göre algıları arasındaki ilişki incelendiğinde 26 maddelik ölçeğin 17. ve 22. maddeleri dışında anlamlı bir fark elde edilmemiştir. Ölçekte 17. maddede “**E-imzayı faydalı buluyorum**” görüşüne kadınların katılım oranı %76,3 iken erkeklerde bu oran ise %91,6'dır. Kadınların elektronik imzayı erkeklere göre daha az faydalı bulmasının sebebinin güvenlik endişeleri ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Bulguları incelediğimizde Anketin 22.maddesinde “**Doküman Yönetim Sistemi uygulama kolaylığı açısından daha kapsamlı**

hale getirilmesi gerekmektedir” görüşüne kadınların katılım oranı %78,1 iken erkeklerin katılım oranının %88,1 olduğu görülmüştür. Buradaki farklı oranlardan erkeklerin yeni teknolojilere daha hakim oldukları, yeni gelişmelere hızla uyum sağladıkları şeklinde bir sonuç çıkarılacağı gibi, kadınların sistem işleyişini kolay bulması, karmaşık hale getirilmesine gerek olmadığı sonucu da çıkarılabilir.

■ Araştırma bulgularına göre anketteki görüşlere en yüksek oranda katılım düzeyi beşinci maddeye aittir. Madde 5: **“Doküman yönetim sistemini faydalı buluyorum”** şeklindedir. Bu bulgu sonucuna göre sistemin faydalı olduğu ortaya çıkmıştır.

■ Araştırma bulgularına göre İlköğretim Okulu yöneticilerinin ankette en düşük düzeyde katılım gösterdikleri görüş, madde on birdeki **“NES (Nitelikli Elektronik Sertifika) kurulumu ve e-imza atımında sorun yaşadım”** şeklindeki görüştür. Kararsızım görüşü ortaya çıkmıştır. Bu bulgu değerlendirildiğinde yöneticilerin e-imza atımı ve NES kurulumunda birtakım sorunlar yaşadığını söylemek mümkündür.

■ Doküman Yönetim Sisteminin kullanımında MEB Web hattının şart olması sistemin bir sınırlılığı olarak görülmüştür.

■ Doküman yönetim sistemi kırtasiyeciliği azaltmakta, zamandan tasarruf sağlamakta ve yöneticilerin okul ile ilgili işlerini kolaylaştırmaktadır.

■ Araştırma bulgularına göre İlköğretim okulu yöneticileri, Doküman Yönetim Sisteminin ülke ekonomisine katkı sağlayacağına tamamen katılmaktadırlar.

Kağıt üzerinde klasik usuller ile bilgiye erişim kurumlar için hem çok pahalı hem de aranan bilgiye ve belgeye zamanında ulaşamamak kurumlar için maddi, manevi ve prestij kayıplarına sebebiyet vermektedir. Günümüz rekabetçi ortamında bilgiye kolay erişim hayati bir önem taşımaktadır. Doküman Yönetim Sistemi, gelen giden evraklarını, müşteri yazı ve dilekçelerini, kurumsal formları, elektronik ortamda tutarak, bilgi ve belgelere erişimi kolaylaştırıp verimliliği arttırarak, karar verme süreçlerini hızlandırmıştır.

5.2.Öneriler

- Araştırma sonunda elde edilen sonuçlar doğrultusunda Doküman Yönetim Sisteminin özellikle kullanım kolaylığı açısından daha da ilerletilmesi ve geliştirilmesi gereklidir.
- Bir okul Türkiye'deki herhangi bir okul ile doğrudan yazışma yapabilmesi için sistemin geliştirilmesi gereklidir.
- Doküman Yönetim Sisteminin Meb Web hattı dışında da kullanıma açılması sistemi daha kapsamlı hale getirecektir.
- Tüm okulların Fiber VPN/İnternet bağlantısı hazır hale getirilmelidir.
- Doküman Yönetim Sisteminin tek öğretmenli okullarda aksaklıklara yol açmamasına dikkat edilmelidir.
- Yeni göreve başlayan yöneticiler ile ilgili hizmet içi eğitimler verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Açıkalın, A. (1998). *Toplumsal Kuramsal ve Teknik Yönleriyle Okul Yöneticiliği*, Pegem yayıncılık, Ankara.
- Ağır, A. (2005). *Bilgi Yönetimi Sistemleri ve Eğitimde Bilgi Yönetimi Sistemi Uygulaması* (Marmara Üniversitesi Sos.Bil.Ens.Basılmamış Doktora Tezi), s.384, İstanbul.
- Akar, H. (2009). *DYS Uygulamasının Başarısına Yönelik İlköğretim Okulu Öğretmen ve İdarecilerinin Görüşleri*, (Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sos.Bil.Ens. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), s.113, Tokat.
- Akdoğan, S. (2008). *Yönetim Bilgi Sistemlerinin Bir Yönetim Aracı Olarak İncelenmesi ve Eğitim Kurumları Açısından Önemi*, (Haliç Üniversitesi Fen.Bil.Ens.Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), s. 74, İstanbul.
- Akgül, M. (2002). *Kalkınmada Verimlilik* (Anahtar Dergisi, MPM) yıl:14 sayı:162. Ankara.
- Akkoyunlu, B. (1995). *Bilgi teknolojilerinin Kullanımı ve Öğretmenlerin Rolü*. (Hacettepe üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi),sayı:11, Ankara.
- Akpınar, T. (2004). *Bilgi Yönetiminin Entelektüel Sermaye İle İlişkisi* (www.ceter ispar ibus.net/kongre) Kocaeli.
- Aksu, M. B. (2008). *İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Yöneticilik Eğilimleri: Malatya İli Örneği* (İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi), cilt:5, Sayı:8, Malatya,
- Alsat Çolak, O. (2016). *Çalışan Motivasyonunu Etkileyen Faktörlerin İş Tatminine Etkisinin Belirlenmesine Yönelik Bir Uygulama*, (Doktora Tezi)
- Arnold, J. (1986). *Organizational Behavior*, (McGraw Hill)
- Avcı, T., Karatepe, O. M. (2000). *İşletmenin Sınır Birimlerinde Çalışan İş görenlerin İş Tatmini: Ampirik Bir Değerlendirme*, (8. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildirileri) Nevşehir.
- Bacak, B., Yiğit, Y. (2010). *İşe Devamsızlığın Nedenleri, Ekonomik Sonuçları ve Azaltılması İçin Alınması Gereken Önlemler* (Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi)
- Balıbey, M., Öndaş, N. K. (2018). *İdari Personelin Demografik Özellikleriyle İş Tatmini ve Mesleki Motivasyon İlişkisi: Munzur Üniversitesi Örneği*, (Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi), Cilt: 28, Sayı: 1, Sayfa: 171-186, Elazığ.

- Batmaz, N. ve Güner, A. (2016). *Dönüştürücü Liderliğin Çalışanların İçsel Motivasyonu Üzerindeki Etkisi: yerel Yönetimlerde Karşılaştırmalı Bir Araştırma*, (Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi) C.21,
- Bilecen, F. (2008). *İşletmelerde Motivasyon ve Çalışanların Motivasyonunu Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi, Yüksek Lisans Tezi*, (Beykent Ü.Sosyal Bilimler Enst.)
- Bilge, H., Bal, V. (2015). *Maliye ve Finans Yazıları*, (Finans Kulüp)
- Bingöl, D. (1998). *İnsan Kaynakları Yönetimi*, (Beta Yayınları), 4.Basım, İstanbul.
- Bolat, T., Seymen Aytemiz, O., Bolat, O. İ., Erdem B., (2014). *Yönetim ve Organizasyon*
- Bozkurt, Ö., Bozkurt, İ. (2008). *İş Tatminini Etkileyen İşletme İçi Faktörlerin Eğitim Sektörü Açısından Değerlendirilmesine Yönelik Bir Alan Araştırması*
- Brislin, R.W., Kabigting, F., Macnab, B., Zukis, B., & Worthley, R. (2005). *Evolving Perceptions of Japanese Workplace Motivation, International Journal of Cross Cultural Management*, Vol.5, No.1: 87-103.
- Can, H. ve Güney, S. (2007). *Genel İşletme*, (Arıkan Basım Yayım Dağıtım)
- Cherrington, D. J. (1994). *Organizational Behavior: The Management of Individual and Organizational Performance*, (2 Ed., Ally and Bacon), Boston.
- Çakmak, B. (2016) *Biçimsel Örgütlerde İş Tatmini ve Örgütsel Bağlılık Üzerine Bir Araştırma: Aras Kargo Örneği, Yüksek Lisans Tezi*, (KTO Karatay Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü), Konya.
- Çalışkan, Z. (2005) *İş Tatmini: Malatya'da Sağlık Kuruluşları Üzerine Bir Uygulama*, (Fırat Üniversitesi Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi)
- Çiçek, D. (2005). *Örgütlerde Motivasyon ve İş Yaşam Kalitesi: Bir Kamu Kuruluşundaki Yönetici Personelin Motivasyon Seviyelerinin Tespit Edilerek İş Yaşam Kalitesinin Geliştirilmesi Üzerine Bir Araştırma, Doktora Tezi*, (Çukurova Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü) Adana.
- Dündar, S. Özutku, H., & Taşpınar, F., (2007). *İçsel ve Dışsal Motivasyon Araçlarının İşgörenlerin Motivasyonları Üzerindeki Etkisi: Ampirik Bir İnceleme* (Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi) Sayı 2: 107-108.
- Erdil, O. Keskin, H., İmamoğlu, S. Z., Erat, S. (2004). *Yönetim Tarzı ve Çalışma Koşulları, Arkadaşlık Ortamı ve Takdir Edilme Duygusu İle İş Tatmini*

Arasındaki İlişkiler: Tekstil Sektöründe Bir Uygulama, (Doğuş Üniversitesi Dergisi) Cilt 5, Sayı 1.

- Eren E. (2001) *Yönetim ve Organizasyon (Çağdaş ve Küresel Yaklaşımlar)*. 5. Bası, (Beta Basım Yayım Dağıtım AŞ) İstanbul.
- Eren, E. (2010). *Örgütsel ve Davranış Yönetim Psikolojisi*, (Beta Basım Yayım Dağıtım) İstanbul.
- Erkal, M. (1987). *Sosyoloji* (Filiz Kitabevi)
- Bensghir Kaya, T. (1996). *Bilgi Teknolojileri ve Örgütsel Değişim*, (TODAİE Yayınları) Ankara.
- Bilgen, S. (1992) *Niçin Yazılım*, (Türkiye Bilişim Derneği Yayını) Ankara.
- Bilgen, N. (1996) *21. Yüzyılda Eğitim ve Öğretmen* (Sempozyum 96, Modern Öğretmen Yetiştirmede Gelişme ve İlerlemeler) ss.1-7.
- Bobnar, G. D. ve Hopwood, W. S. (1990) *Accounting Information Systems* (4th ed. Massachusetts: Simon & Schuster,) 156.
- Bull, G. (1994) *Information Technology* (Jessica Kingsley Publishers, Higher Education Policy Series 26), London.
- Bükeç, C. M. (2007) *Örgütlerde Bilgi Yönetiminde Kullanılan Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Örgüt Kültürüne Etkisi* (Dumlupınar Üniversitesi Sos.Bil.Ens.Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), s. 154, Kütahya.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Veri Analizi El Kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni, SPSSU uygulamaları ve Yorumu*, (Pegem Akademi Yayınları) Ankara.
- Can, H. (2002). *Organizasyon ve Yönetim*, (Siyasal Kitapevi) Ankara.
- Chapman, D. W. (1990). *The Role of Education Management Information Systems in Improving Educational Quality* (Improving Educational Quality: A Global Perspective. Greenwood Press, Connecticut, Westport)
- Celep, C. ve Çetin, B. (2003). *Bilgi Yönetimi*, (Anı Yayıncılık) Ankara.
- Cerit, Y. (2001). *Bilgi Toplumunda İlköğretim Okulu Müdürlerinin Roller* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü) Bolu.
- Çağatay, U. (2008). *AB Sürecinde Türkiye’de Bilgi Yönetimi ve Konumsal Bilgi Sistemleri İle Taşınmaz Piyasaların Analizine İlişkin Bir Model Tasarımı*, (Dokuz Eylül Üniversitesi Sos.Bil.Ens.Basılmamış Doktora Tezi), s. 277. İzmir.

- Çakallı, M. (2001). *Orta Dereceli Bir Askeri Okulda Eğitim Yönetimi Süreçlerinin İşlevselliğinin İncelenmesi ve Bir Model Önerisi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü) İstanbul.
- Çalışkan, İ. (2003) *Bilişim Teknolojileri Işığında Lise Düzeyi Fizik Dersinin Sınıf Ve Laboratuvar Ortamında Bilgisayar Destekli Uygulaması*
- Çelik, V. (1995). *Enformasyon Teknolojisinin Eğitim Yönetimine Etkisi*, (Milli Eğitim Vakfı Dergisi) Sayı:30, Ankara.
- Çelik, V. (1996) *Eğitimsel Reform İçin Yeni Bir Okul Müdürü*, (Eğitimimize Bakışlar, Kültür Koleji Eğitim Vakfı Yayınları) İstanbul.
- Çelik, V. (2000). *Okul Kültürü ve Yönetimi*, (Pegem Yayıncılık) Ankara.
- Çetin, B. (2002). *Bilgi Yönetimi Açısından İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Gösterdikleri Davranışlara İlişkin Öğretmen Algıları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü) Edirne.
- Çınar, İ. (1996). *Eğitim Yönetiminde Bilgi Sistemleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü) Malatya.
- Çoban, H. (1997). *Bilgi Toplumuna Planlı Geçiş*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul.
- Davenport, T.H. ve Prusak, L., “*İş Dünyasında Bilgi Yönetimi*”, Rota Yayınları, İstanbul,
- Davenport, T. ve Prusak L., (1998). *Working Knowledge*, (Harward Business School) Boston.
- Davenport, T., Jarvenpaa S. L. ve Beers M.C. (1996). *Improving Knowledge Work Processes*, Ioan Management Review, 53-65.
- Demirtaş, H. (2004). *Etkili eğitim yöneticisi davranışları*, [http :/web.inonu .edu.tr/hdemirtas . htm](http://web.inonu.edu.tr/hdemirtas.htm).
- Demirtaş, H. ve Güneş, H. (2002). *Eğitim Yönetimi ve Denetimi Sözlüğü*, Anı Yayıncılık, Ankara
- Dempsey, D. (1993). *The Managing Principal*, Electronic Learning.
- Doğan, H. (2000) *Eğitimde Program ve Öğretim Tasarımı*, Önder Matbaacılık, Ankara.
- Drucker, P., F., (Çev: Bahçivangil, İ., Gorbon, G.). (2000). *21. Yüzyıl İçin Yönetim Tartışmaları*, Epsilon Yayıncılık, İstanbul.
- Düren, Z. (2000). *2000’li Yıllarda Yönetim*, Alfa Yayınları, İstanbul.

- Efe, R. (2001). *Bilgi Teknolojilerinin Müfredat Laboratuvar Okullarında Kullanımı*, (Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara.
- Eren, E. (2001). *Yönetim ve Organizasyon*, Beta Yayınları, İstanbul.
- Erbakırcı, A. (2008). *Ankara İli Ortaöğretim Okul Yöneticilerinin Teknolojiye Karşı Tutumları ve Yönetim Bilişim Sistemlerini Kullanma Durumları*, (Ankara Üniversitesi Eğt.Bil.Ens.Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), s. 127. Ankara.
- Ersoy, E. (2010). *Eğitim Yöneticilerinin DYS Sisteminin İşleyişine İlişkin Görüşleri ve Memnuniyet Düzeyleri (Esenyurt-Beylikdüzü İlçeleri Örneği)*, (Yeditepe Üniversitesi Sos.Bil.Ens.Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), s. 115. İstanbul.
- Fındıkçı, İ. (1996). *Bilgi Toplumunda Yöneticilerde Kendini Geliştirme*, Kültür Koleji Eğitim Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Gültekin, N. (2010). *Öğretmen ve İdarecilerin DYS Uygulamalarına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi*, (Fırat Üniversitesi Sos.Bil.Ens.Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), s. 128. Elazığ.
- Gümüştেকে, G. E. (2005). *İşletmelerin Örgütsel Etkinliğini Arttırmada Yönetim Bilgi Sistemleri* (Gaziosmanpaşa Üniversitesi), Tokat.
- Gökçen, H. (2002). *Yönetim Bilgi Sistemleri: Analiz ve Tasarım Perspektifi*, Epi Yayıncılık, Ankara.
- Hoşcan, Y. (2004). *Yönetim Bilgi Sistemi*, (Anadolu Üniversitesi Web-Ofset), Eskişehir.
- Hoşgörür, V. ve Yoncalık, T. M. (2004). *Bilgi Toplumunda Eğitim Yönetimi. Eğitimde Çağdaş Yaklaşımlar*, “Bilgi Şöleni-2”, Birmat Matbaacılık, Samsun.
- İlhan, S. (2003). *Telekomünikasyonda Yönetim Bilişim Sistemi Modeli*, www.sbe.sakarya.edu.tr/tezler/98/organizasyon.html - 51k.
- İmer, G. (2000) *Okul Yönetim ve Hizmetlerinde Bilgisayar kullanımı*, (Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi) Cilt:13, Sayı:2, Eskişehir.
- İraz, R. (2004). *Bilişim Teknolojilerinin Örgütsel Yapı ve Süreçler Üzerindeki Etkileri: Bankacılık Sektöründe Bir Uygulama*, <http://www.stratejiyonetim.net/rifat.htm>
- Kalaycı, Ş. (2010). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti.,
- Kalkan, V. D., Akgün, A. E. ve Keskin, H. *Bilgi Yönetimi Ve İnsan Kaynakları Yönetimi: Literatür Değerlendirmesi ve Gebze'deki Üretim İşletmelerinin İnsan*

Kaynakları Departmanlarında Bir Uygulama Çalışması, http://www.bilgiyoneti.mil.tr/g/cm/pages/mkl_list.

- Kantur, Z. H. (1995). *Yönetim Bilişim Sistemlerinin Yönetim Fonksiyonları üzerine etkileri*, (İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü) İstanbul.
- Kato, H., Hatano, K., Takahira, M. ve Sakamoto, T.. (2004). *Survey Report of Teacher's Attitude Toward Educational Knowledge Circulation, Engineering Education: Innovations in Teaching, Learning and Assessment*,
- Kaya, Y. K. (1993). *Eğitim Yönetimi*, Set Ofset Matbaacılık, Ankara,
- Kızılböğ, R. (2010) *Milli Eğitim Bakanlığı DYS Uygulamasının Yönetici, Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi*, (Marmara Üniversitesi Eğt.Bil.Ens.Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), s. 161. İstanbul.
- Kodamanoglu, M. N. (2001). *Milli Eğitim Örgütünde Yönetici Olanların Görev Felsefesi yada Hizmet İlkeleri Ne Olmalıdır ?*, 2000 Yılında Türk Milli Eğitim Örgütü ve Yönetimi Ulusal Sempozyumu. Ankara.
- Kongar, E. (2002). *Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği*, Remzi Kitabevi, İstanbul,
- Kuşlu, M. (2008). *Yönetimde Karar Verme Sürecinde Yönetim Bilgi Sistemlerinin Rolü (İLSİS Örneği)*, (Afyon Kocatepe Üniversitesi Sos.Bil.Ens.Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), s. 133. Afyonkarahisar.
- MEB, (1997). *"Eğitim-Yönetim I"*, Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Ankara.
- MEB, *İlköğretim Kurumları Yönetmeliği*, www.meb.gov.tr.
- MEB, (2007). *Milli Eğitim istatistikleri Örgün Eğitim 2006-2007*", MEB Yayınlar Dairesi, Ankara.
- Mert, İ. S. (2001). *Stratejik Yönetimde Bilgi Teknolojisinin Önemi ve Kullanımı* http://www.kho.edu.tr/yayinlar/btym/yayinlistesi/yayinlar/Yayin2001/250_strateji_imer_t.htm.
- Mescon, M. H., Albert, M. ve Khedouri, F. (1988). *Management*, Third Edition, Harper & Row Publishers, New York,
- Ncet, I. T. (1998). *Coordination in Secondary Schools*, Information Sheet.
- O'brien, J. A. (1999). *"Management Information Systems: Managing Information Technology in the Internetworked Enterprise"*, U.S.A: Irwin McGraw-Hill,

- O'dell, C. ve Grayson C.J. (1998). *If Only We Knew What We Know: The Transfer Of Internal Knowledge And Best Practice*, The Free Pres, New York,
- Oğuzkan, A. F. (1993). *Eğitim Terimleri Sözlüğü*, Emel Matbaacılık, Ankara.
- Onal, G. (1998). *İşletme Yönetimi ve Organizasyonu*, Türkmen Kitapevi, İstanbul.
- Özdamar, K. (1999). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları, No:1081.
- Öztürk, T. (2001). *Yönetim Bilişim Sistemleri ve Farklı Yönetim Kademelerindeki Karar Süreci Üzerine Etkileri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü) Kocaeli.
- Rue, L. W. ve Byars, L. L. (1980). *Management; Theory and Application*, Revised Edition, Richard D. Irwin Inc., USA.
- Şahin, A. (2006). *Yönetim Bilgi Sistemleri*, (Süleyman Demirel Üniversitesi Sos.Bil.Ens.Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), s. 227. Isparta.
- Şanal, M. (1999). *Bilgi Toplumunun Temel Nitelikleri ve Türkiye Gerçeği*, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, sayı 3, Ankara.
- Samancı, O. (2000). *Öğretmen Adaylarının Bilgisayarı Tanımları İle Eğitimde Kullanmaya Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü) Erzurum.
- Sarıhan, H. İ. (1998). *Rekabette Başarının Yolu Teknoloji Yönetimi*, Beta Basım A.Ş. İstanbul.
- Sarıhan, İ. H. (1999). *Teknoloji Yönetimi*, Desnet Yayınları, İstanbul.
- Soysal, N. G. (2006). *Yönetim Bilgi Sistemlerinin Okul Yöneticilerinin Performansları Üzerindeki Etkileri* (Trakya Üniversitesi Sos.Bil.Ens.Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), s. 113. Edirne.
- Şanal, M. (1999). *Bilgi Toplumunun Temel Nitelikleri ve Türkiye Gerçeği*, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, sayı 3, Ankara.
- Şişman, M. ve Turan, S. (2004). *Örgütsel Semboller Ve Eğitimde Sembolik Liderlik*, Kuramve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, No.37.
- Tanrıöğen, A. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Taymaz, H. (1995). *Okul Yönetimi*, Saypa Yayın Dağıtım, Ankara.
- Tekin, M., Güleş, H. K. ve Öğüt, A. (2003). *Değişim Çağında Teknoloji Yönetimi*, Nobel Basımevi, Ankara.

- Telem, M. ve Buvitski, T. (1995). *The Potential Impact of Information Technology on TheHigh School Principal: A Preliminary Exploration*, Journal of Research onComputing in Education.
- Yelkikalan, N. (1999). *Bilişim Teknolojilerinin Dönüßen Yönetim ve Örgüt Yapısına Etkileri*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal bilimler Enstitüsü), Eskişehir.
- Yılmaz, H. (1993). *Yönetim Bilişim Sistemleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü) İstanbul.
- Yılmaz, A. (2005). *Eğitim Yönetiminde Bilgisayardan Faydalanmanın Avantajları ve Dezavantajları*, Milli Eğitim Dergisi, yıl:33, sayı:166, Ankara.
- Yoncalık, M. T. (2005). *Etkin Okul Yönetiminde Yönetim Süreçleri Bakımından Yöneticilerin bilişim Sistemlerine Yönelik Görüşleri (Kırıkkale İli Örneği)*, (Kırıkkale Üniversitesi Sos.Bil.Ens.Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale.

EKLER

EK-1. Orijinallik Raporu

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Ayhan GÜLER
Öğrenci Numarası	141217104
Enstitü Anabilim Dalı	Teknoloji ve Bilgi Yönetimi
Programı	Teknoloji ve Bilgi Yönetimi
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Dr.Öğr.Üyesi Hasan UZUN
Tez Başlığı (Türkçe)	MEB YÖNETİM BİLGİ SİSTEMLERİ OLARAK DÖKÜMAN YÖNETİM SİSTEMİ (DYS) UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 80 sayfalık kısmına ilişkin, 16/08/2017 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezin benzerlik oranı %30'tür.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Yukarıda bilgileri verilen öğrencinin doktora tezi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından belirlenen azami benzerlik oranlarını aşmadığını ve tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. Gereğini saygılarımla arz ederim.

Dr.Öğr.Üyesi Hasan UZUN
Danışmanın Adı-Soyadı
(İmzası)

Dr.Öğr.Üyesi Cem AYDEN
Anabilim Dalı Başkanı
(İmzası)

F.Ü.LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ÖĞRETİM YÖNETMELİĞİ

Madde 41- Lisansüstü tezleri ile birlikte teslim edilmesi gereken belgeler şunlardır:

- a) Lisansüstü tezler, savunma öncesinde **intihal program raporu** ve ilgili makale şartını¹ sağladığına dair belgeleri ile birlikte enstitüye teslim edilir.
- b) İntihal raporu ile ilgili olarak etik kurallar dâhilindeki benzerlik oranları ilgili Enstitü Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. (Enstitü Yönetim Kurulu tarafından tezin, intihal kapsamı dışında değerlendirilmesi için TURNITIN'den alınan raporda "benzerlik oranı"nın, "alıntılar hariç" en fazla %10, "alıntılar dâhil" % 30'u geçmemesi şeklinde kabul edilmiştir).

¹ Makale şartı doktora öğrencilerini kapsamaktadır.

Ek 2. Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul/Kurum Yöneticilerinin Doküman Yönetim Sistemine İlişkin Görüşleri

BİRİNCİ BÖLÜM

Cinsiyet	Kadın()	Erkek()			
Mesleki Kıdem	1–5 Yıl()	6–10 Yıl ()	11–15 Yıl ()	16–20 Yıl ()	21 Yıl Üzeri ()
Mesleki Görev	Okul/Kurum Müdürü ()	Müdür Yard ()			
Eğitim Durumu	Lise ()	Ön lisans()	Lisans ()	Yüksek Lisans	Doktora ()
Görev Yeri	Elazığ ()				

İKİNCİ BÖLÜM

SORU NO	SORULAR	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1.	Doküman Yönetim Sistemi kırtasiyeciliği azaltmaktadır.					
2.	Doküman Yönetim Sistemi zamandan tasarruf sağlamaktadır.					
3.	Doküman Yönetim Sistemi yöneticilerin okulla/kurumla ilgili işlerini kolaylaştırmaktadır.					
4.	Doküman Yönetim Sistemini faydalı buluyorum.					
5.	Doküman Yönetim Sistemi hakkında yeterli bilgiye sahibim.					
6.	Doküman Yönetim Sisteminin ülke ekonomisine katkı sağlayacağına inanıyorum.					
7.	Doküman Yönetim Sistemi yöneticilerin verimliliğini artırmaktadır.					
8.	NES (Nitelikli Elektronik Sertifika) kişiye özel olup kuruma veya ikinci şahıslara devredilememesinin güvenlik açısından sorun yaratmayacağına inanıyorum.					
9.	Modülün kullanımı ile ilgili verilen yüz yüze eğitim yararlı oldu.					
10.	Dosya Yönetim Sisteminin uygulandığı pilot illerdeki okulların/kurumların alt yapı ve donanım (yazılım,program,bilgisayar vb.) açısından yeterlidir.					
11.	NES (Nitelikli Elektronik Sertifika) kurulumu ve e-imza atımında sorun yaşadım.					
12.	Webdeogren video eğitim sayfalarında yeteri kadar görsel eğitimler vardır.					
13.	Dysegitim.meb.gov.tr adresinden Doküman Yönetim Sistemi eğitimi amaçlı yeteri kadar deneme yapabildim.					
14.	Doküman Yönetim Sistemi modülü genel işleyişi hakkında yeterli bilgiye sahibim.					
15.	Doküman Yönetim Sistemi yöneticilerin teknolojiyi kullanmalarına katkı sağladığını düşünüyorum.					
16.	Doküman Yönetim Sisteminin tek öğretmenli okullarda bazı aksaklıklar yaratacağına inanıyorum.					
17.	E-imzayı faydalı buluyorum.					

18.	Doküman Yönetim Sistemi kullanımı için MEB Web Hattının şart olması Doküman Yönetim Sistemi'nin bir sınırlılığıdır.					
19.	Doküman Yönetim Sistemi modülünü kullanmaya yetkili yöneticilerin görevlerinde bulunmaması durumlarında bir vekilinin bulunması iş akışını kolaylaştırır.					
20.	Doküman Yönetim Sistemi içi giden-gelen yazışmalarında dosyalandırılarak duyulmaması iş yükünü azaltmaktadır.					
21.	Doküman Yönetim Sistemi küreselleşen dünyanın bir gereğidir.					
22.	Doküman Yönetim Sisteminin uygulama kolaylığı açısından daha da kapsamlı hale getirilmesi gerekmektedir.					
23.	Doküman Yönetim Sisteminin kullanımı için MEB Web Hattının şart olması güvenlik açısından gereklidir.					
24.	Doküman Yönetim Sistemi iş akışını düzenli hale getirmektedir.					
25.	Doküman Yönetim Sistemi okullar/kurumlararası koordinasyonu işlevsel hale getirmektedir.					
26.	Doküman Yönetim Sisteminin çalışmasında MEB İnternet hattının (ADSL) yeterli olduğunu düşünüyorum.					

ÖZGEÇMİŞ

Ayhan GÜLER 1979 yılında Elazığ'da doğdu. İlk ve Orta öğrenimini Elâzığ'da tamamladıktan sonra, 2002 yılında Gazi Üniversitesi, Fen Bilgisi Öğretmenliği Bölümünde Lisans öğrenimini tamamladı. Aynı yıl Gaziantep Nizip İlçesinde Fen Bilgisi Öğretmeni olarak mesleki göreve başladı.

Fırat Üniversitesi Teknoloji ve Bilgi Yönetimi alanında Yüksek Lisans öğrenimine devam eden evli ve iki çocuk babası olan Ayhan GÜLER Keban Halk Eğitim Merkezinde Müdür Yardımcısı olarak görevini sürdürmektedir.

